

De veroordeling van drie Vlaams Blok VZW's in toepassing van de antiracismewet. Implicaties voor de VRT

Dirk Voorhoof en Ann Braeckman, Universiteit Gent

Probleemstelling

Situering van de antiracismewet en de veroordeling van de Vlaams Blok VZW's

1. De antiracismewetgeving
2. De vervolging van drie Vlaams Blok VZW's
3. Het arrest van het hof van beroep te Gent van 21 april 2004
4. Implicaties voor de VRT?

Deel 1

Implicaties voor de nieuwdienst en de informatieve programma's

1. Kan een journalist of kan de VRT veroordeeld worden wegens aanzet tot discriminatie of vreemdelingenhaat omdat een programma of interview racistische uitingen bevat?
2. Artikel 78 § 2 van het Vlaams Omroepdecreet: geen aanzet tot haat
3. De plicht tot onpartijdigheid en het verbod van discriminatie voor de Vlaamse omroepen
4. Het verbod van discriminatie, de plicht tot onpartijdigheid en de regels van de journalistieke deontologie volgens de Vlaamse Geschillenraad
5. Het Omroepdecreet, de beheersovereenkomst en de VRT in een democratische samenleving
6. Het Vlaams Blok, de Vlaamse Geschillenraad en de VRT
7. Conclusies & aanbevelingen

Deel 2

Implicaties voor de samenstelling van de raad van bestuur en de gevolgen voor de toewijzing van zendtijd aan politieke partijen in pre-electorale periodes

1. Inleiding
2. Wettelijk kader
 - 2.1. Grondwet en EVRM

- 2.2. Vlaams Omroepdecreet
- 2.3. Cultuurpactwet
 - 2.3.1. Totstandkoming
 - 2.3.2. Relevante bepalingen
 - 2.3.3. Bespreking
- 3. De toepassing van artikel 3, § 1, in fine van de Cultuurpactwet
 - 3.1. Beslissingen van bestuurlijke overheden en de VNCP
 - 3.2. Raad van State
- 4. Conclusies & aanbevelingen

Algemene conclusie & aanbevelingen (samenvatting)

Bijlage - Dossier

Probleemstelling

Het arrest van 21 april 2004 van het hof van beroep te Gent en de bevestiging ervan door het cassatiearrest van 9 november 2004 kan implicaties hebben op de manier waarop in de *nieuws- en informatieprogramma's van de VRT* voortaan verslag wordt gebracht over het Vlaams Blok, ondertussen omgedoopt tot Vlaams Belang, en voor de wijze waarop de politici van deze partij toegang wordt verleend tot deelname aan politieke debatten of in de nieuws- en informatieprogramma's geïnterviewd worden. De vraag stelt zich of de VRT of haar medewerkers strafrechtelijk verantwoordelijk kunnen gesteld worden indien de nieuws- of informatieprogramma's uitingen bevatten die aanzetten tot racisme of vreemdelingenhaat of indien een vorm van medewerking wordt verleend aan het Vlaams Blok/Vlaams Belang. Ook een reeks voorschriften in het Omroepdecreet en de taak en opdracht van de VRT als openbare omroep roepen de vraag op *welke journalistieke houding de VRT* kan of moet aannemen ten opzichte van een politieke partij en haar woordvoerders en politici, waarvan in rechte is vastgesteld dat deze partij kennelijk en herhaaldelijk heeft aangezet tot discriminatie en vreemdelingenhaat.

De vaststelling in het arrest van 21 april 2004 dat het Vlaams Blok kennelijk en herhaaldelijk heeft aangezet tot discriminatie en vreemdelingenhaat, kan ook aanleiding geven tot toepassing van *artikel 3, § 1, in fine van de Cultuurpactwet van 16 juli 1973* dat het mogelijk maakt dat bepaalde participatierechten van een politieke partij worden ontnomen, nl. wanneer deze partij "de principes en de regels van de democratie" niet aanvaardt of naleeft. Dit kan ertoe leiden dat het Vlaams Blok, nu Vlaams Belang, niet langer aanspraak kan maken op een vertegenwoordiging in de *raad van bestuur van de openbare omroep VRT*. Mogelijks kan daarom ook aan het Vlaams Blok/Vlaams Belang *de toegang tot zendtijd op de VRT-radio en de VRT-televisie ontzegd worden in de periode van twee maand voor de verkiezingen*.

Deze nota analyseert het wettelijk kader waarin deze dubbele vraagstelling dient gesitueerd en beoordeeld te worden en formuleert een aantal antwoorden en aanbevelingen.

Gent, 17 december 2004

Situering van de antiracismewet en de veroordeling van de Vlaams Blok VZW's

1. De antiracismewetgeving

In België is sinds de antiracismewet van 30 juli 1981 het aanzetten tot racisme en vreemdelingenhaat strafbaar¹. De bestraffing van dit soort uitingen in brochures, tijdschriften, via affiches of verkiezingspropaganda was tot voor kort nochtans onbestaande. De reden hiervoor is dat publicaties die aanzetten tot racisme, discriminatie of vreemdelingenhaat als *drukpersmisdrijven* moesten voorgelegd worden aan het hof van assisen. Artikel 150 van de Grondwet onttrekt immers de drukpersmisdrijven, samen met de misdaden en politieke misdrijven, aan de bevoegdheid van de correctionele rechtbanken. In de praktijk zorgde deze bevoegdheid van het hof van assisen voor een al te hoge drempel waardoor het opstarten van een procedure voor het assisenhof voor drukpersmisdrijven *de facto* in onbruik is geraakt. Racistische uitingen via gedrukte publicaties konden daarom, net als alle andere drukpersmisdrijven, genieten van een *feitelijke strafrechtelijke immuniteit*. Dit kon de indruk wekken dat een bepaalde soort publicaties inhoudelijk niet strijdig was met de antiracismewet, hoewel de reden hiervoor dus niet te vinden was in de niet-strafbare inhoud van deze publicaties, maar eerder in formele, procedurele redenen.

Dit verklaart meteen ook waarom de verantwoordelijke uitgevers van affiches, brochures en tijdschriften van het Vlaams Blok in het verleden nooit eerder zijn veroordeeld wegens aanzet tot racisme of vreemdelingenhaat: eerdere rechtszaken liepen vast op het dode spoor van de assisenprocedure. De correctionele rechtbank te Brussel bijvoorbeeld achtte zich in een vonnis van 6 september 1994 onbevoegd om uitspraak te doen over het al dan niet aanzetten tot racisme en vreemdelingenhaat van een aantal publicaties van het Vlaams Blok. De rechtbank was van oordeel het *in casu* om drukpersmisdrijven ging “*die tot de uitsluitende bevoegdheid behoren van het hof van assisen*”².

Dat het Vlaams Blok en zijn mandatarissen in het verleden weinig hinder ondervonden van de antiracismewet heeft ook nog andere redenen. Mondelinge uitingen van aanzet tot racisme of vreemdelingenhaat door mandatarissen van het Vlaams Blok waren dan wel geen drukpersmisdrijven en konden dus in principe voor de correctionele rechtbank worden vervolgd, maar de parlementaire onschendbaarheid van de Vlaams Blok-politici bemoeilijkte dit. Overigens geldt ook de grondwettelijk gewaarborgde parlementaire onverantwoordelijkheid, waardoor strafvervolgning tegen parlementairen niet mogelijk is “*naar aanleiding van een mening of een stem, uitgebracht in de uitoefening van hun functie*” (art. 58 Grondwet). Een procedure voeren tegen het Vlaams Blok als politieke partij was al even problematisch, omdat de partij zelf geen rechtspersoonlijkheid had.

De opmerkelijke vaststelling was, zoals het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en Racismebestrijding (CGKR) aanvoerde, dat het via een politieke partij, georganiseerd en systematisch aanzetten tot racisme en vreemdelingenhaat door middel van affiches, tijdschriftartikels, pamfletten en brochures kon rekenen op een feitelijke straffeloosheid, terwijl in een aantal strafzaken individuele personen, soms naar aanleiding van een uit de

¹ Wet van 30 juli 1981 tot bestraffing van bepaalde door racisme en xenofobie ingegeven daden, zie voor de gecoördineerde versie van de wet www.antiracisme.be

² Corr. Brussel 6 september 1994, *A.J.T.* 1994-1995, 50.

hand gelopen ruzie of emotionele woordenwisseling, wél werden veroordeeld wegens inbreuk op de antiracismewet.

Mede onder internationale druk en op aandringen van het CGKR is geprobeerd om een einde te maken aan deze feitelijke straffeloosheid van het aanzetten tot racisme of vreemdelingenhaat. Met de *grondwetswijziging van 7 mei 1999* is de problematische proceduredrempel weggenomen voor wat racistische persmisdrijven betreft. Artikel 150 van de Belgische Grondwet bepaalt voortaan: “*De jury wordt ingesteld voor alle criminele zaken, alsmede voor politieke misdrijven en drukpersmisdrijven, behoudens voor drukpersmisdrijven die door racisme en xenofobie zijn ingegeven*”. Het aanzetten tot racisme of vreemdelingenhaat via de persmedia kon voortaan aanleiding geven tot effectieve vervolging voor de correctionele rechtbank. Dit betekent niet dat deze grondwetswijziging de poort onbeperkt heeft opengezet voor de vervolging van allerlei publicaties en uitingen via de media die een eng-nationalistisch of extreemrechts discours bevatten of een “eigen volk eerst”-ideologie propageren. Enkel het (bewust) aanzetten tot discriminatie, racisme en vreemdelingenhaat is strafbaar en kan voortaan effectief tot sanctionering aanleiding geven. De toepassing van de antiracismewet moet voldoende ruimte overlaten voor de vrijheid van politieke meningsuiting en voor polemiek en controverse in het politiek debat.

In essentie stelt de antiracismewet drie soorten van gedrag strafbaar die te maken hebben met uitingen van racisme en discriminatie (artt. 1 en 3):

- Het in het *openbaar*³ *aanzetten tot* discriminatie, haat of geweld jegens een persoon, een groep of een gemeenschap of de leden ervan, wegens het zogenaamd ras, de huidskleur, de afkomst of de nationale of etnische afstamming van deze persoon of van (de leden van) deze groep of gemeenschap;
- Het in het *openbaar publiciteit geven aan een voornemen tot* discriminatie, haat of geweld jegens een persoon, een groep of een gemeenschap of de leden ervan, wegens het zogenaamd ras, de huidskleur, de afkomst of de nationale of etnische afstamming van deze persoon of van (de leden) van deze groep of gemeenschap⁴;
- Strafbaar is ook het *lidmaatschap van of de medewerking aan een groep of vereniging* die in het *openbaar, kennelijk en herhaaldelijk* discriminatie of segregatie *verkondigt* of bedrijft.

Onder *discriminatie* verstaat de wet “elke vorm van onderscheid, uitsluiting, beperking of voorkeur, die tot doel heeft of ten gevolge heeft of kan hebben dat de erkenning, het genot of de uitoefening op voet van gelijkheid van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden op politiek, economisch, sociaal of cultureel terrein of op andere terreinen van het maatschappelijk leven, wordt tenietgedaan, aangetast of beperkt”. Ook elke “handelswijze die

³ Bedoeld is in de omstandigheden van art. 444 Strafwetboek.

⁴ Tengevolge van het arrest van het Arbitragehof van 6 oktober 2004 dient de strafbaarstelling van het publiciteit geven aan een voornemen tot discriminatie, haat of geweld als strijdig te worden beoordeeld met de vrijheid van meningsuiting zoals beschermd door art. 19 GW en art. 10 EVRM. Volgens het Arbitragehof smooft een dergelijk verbod, zoals het analoog is geformuleerd in de Wet Bestrijding Discriminatie van 25 februari 2003, elk debat omdat het verhindert dat diegene die dat voornemen uit, kan worden tegengesproken en ervan zou kunnen worden afgebracht dat voornemen te verwezenlijken. Echter, indien het uiten van een dergelijk voornemen aanzet tot discriminatie, haat of geweld, is het strafbaar in toepassing van de strafbaarstelling van het in het openbaar aanzetten tot discriminatie, haat of geweld. Vgl. art. 1, 3° en 4° van de antiracismewet en art. 6 § 1, eerste streepje Wet Bestrijding Discriminatie - Arbitragehof 6 oktober 2004, nr. 157/2004, B.60.

erin bestaat om het even wie opdracht te geven tot discriminatie jegens een persoon, een groep, een gemeenschap of de leden ervan” wordt beschouwd als een discriminatie in de zin van de wet van 30 juli 1981. De strafbaarstelling in artikel 1 van de antiracismewet betreffende het aanzetten tot discriminatie, haat of geweld jegens vreemdelingen veronderstelt een *bijzonder opzet*, met name de uitdrukkelijke bedoeling om derden ertoe te brengen daden ingegeven door discriminatie of xenofobie te stellen, zonder dat het evenwel vereist is dat het een aanzet zou betekenen tot concrete, bepaalde of bepaalde daden van racisme, discriminatie of xenofobie⁵. Ook een algemene oproep tot discriminatie of vreemdelingenhaat kan bestraft worden in toepassing van artikel 1 van de antiracismewet, terwijl volgens artikel 3 sprake moet zijn van het “kennelijk en herhaaldelijk” verkondigen van discriminatie (of segregatie). Het louter uiten van bepaalde opinies die getuigen van misprijzen of minachting voor vreemdelingen, is niet strafbaar.

2. De vervolging van drie Vlaams Blok VZW's

Omdat artikel 3 van de antiracismewet strafbaar stelt het *lidmaatschap van of de medewerking aan een groep of vereniging* die in het openbaar, kennelijk en herhaaldelijk discriminatie of segregatie verkondigt en omdat in België sinds de wet van 4 mei 1999 ook *rechtspersonen strafrechtelijk* kunnen veroordeeld worden, riskeerden voortaan een aantal VZW's die hun medewerking verleenden aan het Vlaams Blok een effectieve veroordeling. Het discours dat deze politieke partij al gedurende jaren voerde kon immers beschouwd worden als hatelijk of discriminerend ten opzichte van vreemdelingen. De grondwetswijziging van artikel 150 in combinatie met de wet van 4 mei 1999 opende een reëel perspectief voor een effectieve strafvervolging in toepassing van artikel 3 van de antiracismewet van een aantal VZW's die hun medewerking verleenden aan het Vlaams Blok.

Tegen drie VZW's werd in oktober 2000 een procedure op gang gebracht, op verdenking van strafbare medewerking aan het Vlaams Blok waarvan werd aangevoerd dat deze partij in het openbaar, kennelijk en herhaaldelijk discriminatie of segregatie verkondigt. Het betreft meer bepaald de VZW Vlaamse Concentratie, de VZW Nationalistisch Vormingsinstituut en de VZW Nationale Omroep Stichting, *drie VZW's die nauw verbonden zijn met de financiering en de werking van het Vlaams Blok*: de zetel van de VZW's is ook de zetel van de politieke partij het Vlaams Blok, de voorzitter, secretaris en penningmeester van de VZW's zijn tevens de voorzitter, de ondervoorzitter en de penningmeester van de politieke partij het Vlaams Blok en de boekhouding van de VZW's was opgenomen in de geconsolideerde boekhouding van de politieke partij het Vlaams Blok.

De rechtszaak tegen de drie VZW's is in gang gezet op klacht (rechtstreekse dagvaarding) van het CGKR en de Liga voor de Mensenrechten. Het CGKR en de Liga baseerden zich in hun dagvaarding op passages uit boeken, brochures, pamfletten, tijdschriften en congresstukken van het Vlaams Blok, passages waarin wordt aangezet tot discriminatie zoals bedoeld in de antiracismewet. Het gaat om discriminaties in verband met sociale zekerheid, tewerkstelling, huisvesting, onderwijs, verblijf en uitzetting, discriminaties telkens op basis van afkomst of nationaliteit. Aan de correctionele rechtbank werd gevraagd om het strafbaar karakter van deze publicaties en teksten, die vooral dateren uit de periode 1996-2000, vast te stellen en de VZW's te veroordelen wegens hun medewerking aan een politieke partij die dus inbreuk pleegt op de antiracismewet door het *kennelijk en herhaaldelijk verkondigen van discriminatie* op grond van zogenaamd ras, afkomst of nationale afstamming.

⁵ Cass. 19 mei 1993, *Arr. Cass.* 1993, 514

Vooraf moest in dit dossier nog een andere klip omzeild worden. Door de grondwetswijziging in 1999 waren voortaan wel de drukpersmisdrijven onttrokken aan de rechtsmacht van het hof van assisen, maar de politieke misdrijven waren blijven behoren tot de bevoegdheid van de volksjury, inclusief de politieke misdrijven ingegeven door racisme of xenofobie. Zowel de correctionele rechtbank te Brussel in een vonnis van 29 juni 2001 als het hof van beroep te Brussel in een arrest van 26 februari 2003 waren van oordeel dat de ten laste gelegde feiten als *politiek misdrijf* te beschouwen waren. Essentieel is dat de vereniging van wie aangevoerd wordt dat deze in het openbaar, kennelijk en herhaaldelijk discriminatie heeft verkondigd, nl. het Vlaams Blok, een politieke partij is. *In casu* was volgens het arrest van 26 februari 2003 sprake van een politiek misdrijf “*omdat derhalve het (ondermeer omwille van bepaalde activiteiten van de politieke partij) misdadig behoren (zelf) tot een politieke partij wordt ten laste gelegd, misdadig behoren dat (uiteraard) rechtstreeks afbreuk doet aan de politieke instellingen*”. De basisstelling van het arrest van 23 februari 2003 van het hof van beroep te Brussel kwam erop neer dat het bestaan en de werking van politieke partijen cruciaal is voor de instellingen van het land, “*onder meer omwille van de essentiële rol van deze partijen om het behoorlijk functioneren van de democratie te verzekeren*”. De veroordeling van de VZW’s die het draagvlak vormen van een politieke partij zou aldus een bedreiging kunnen inhouden voor het behoorlijk functioneren van de democratie. Omdat de zaak dus in essentie een politiek misdrijf betrof, moest deze voorgelegd worden aan de volksjury van het assisenhof. En daarom achtten respectievelijk de rechtbank en het hof van beroep te Brussel zich in deze zaak onbevoegd⁶. Het arrest van het Hof van Cassatie van 18 november 2003 heeft deze al te ruime interpretatie van de kwalificatie “politiek misdrijf” evenwel gecorrigeerd: onder een politiek misdrijf kan enkel worden verstaan, het misdrijf dat uit zijn aard “*zelf noodzakelijk bestaat in een rechtstreekse aantasting van de politieke instellingen in hun bestaan, hun inrichting of hun werking, hetzij indien het gepleegd wordt met het oogmerk om zulke aantasting op de politieke instellingen te plegen en het feit, gelet op de bijzondere omstandigheden waaronder het gepleegd wordt, rechtstreeks zulke aantasting tot gevolg heeft of kan hebben*”. Volgens het Hof van Cassatie omvatten deze politieke instellingen onder meer de staatsvorm, de parlementen, het gezag en de grondwettelijke prerogatieven van de Koning, de volgorde van de troonopvolging, de machtsuitoefening van de minister en de politieke rechten van de burgers. Een politieke partij is zelf geen politieke instelling, al kan ze een medium zijn voor de werking van de politieke instellingen. Het feit dat een politieke partij slechts kan bestaan mits het plegen van een bepaald strafbaar feit, namelijk het aanzetten tot discriminatie (of segregatie), maakt volgens het Hof van Cassatie nog niet dat men daarom te doen heeft met een politiek misdrijf⁷. Met het arrest van 18 november 2003 werd de zaak doorverwezen naar het hof van beroep te Gent. Het Gentse hof van beroep is het Hof van Cassatie gevolgd in deze striktere interpretatie van het politiek misdrijf. Daardoor kon uiteindelijk in het arrest van 21 april 2004, na jarenlang procederen, uitspraak worden gedaan over de grond van de zaak: heeft het Vlaams Blok “kennelijk en herhaaldelijk” discriminatie of segregatie verkondigd, gebaseerd op (zogenaamd) ras of afstamming? En volgt hieruit dat de drie VZW’s strafbaar zijn wegens hun medewerking aan het Vlaams Blok?

3. Het arrest van het hof van beroep te Gent van 21 april 2004

Ten gronde komt het hof van beroep te Gent in het arrest van 21 april 2004 op basis van een omstandige analyse van de voorgelegde publicaties, tijdschriftartikels en brochures tot de

⁶ Brussel 26 februari 2003, *J. T.* 2003, 747-750, noot S. VAN DROOGHENBROECK en F. TULKENS.

⁷ Cass. 18 november 2003, *R. W.* 2003-2004, 900.

conclusie dat het Vlaams Blok bij het voeren van haar propaganda naar het groot publiek kennelijk en herhaaldelijk discriminatie heeft verkondigd.

In de propaganda van het Vlaams Blok wordt “*permanent een hatelijk beeld van de ‘vreemdelingen’ (..) opgehangen, teneinde bij de bevolking (al dan niet latent reeds aanwezige) gevoelens van vreemdelingenhaat aan te wakkeren, te onderhouden en op de spits te drijven, met als achterliggende bedoeling het behalen van stemmen en, na een desgevallend overweldigend electoraal succes, de op het vlak van de ‘vreemdelingenpolitiek’ voorgestelde zeer verstrekkende discriminerende voorstellen ook in de praktijk te kunnen omzetten*”.

Volgens het arrest worden vreemdelingen in de diverse publicaties van het Vlaams Blok telkens discriminerend voorgesteld:

“als misdadigers verantwoordelijk voor het gevoel van onveiligheid bij de eigen bevolking ingevolge allerhande criminaliteit, van de vreemdelingen als broodrovers verantwoordelijk voor de werkloosheid bij de eigen bevolking, van de vreemdelingen als profiteurs van de sociale voorzieningen op kosten van de hardwerkende eigen bevolking, van de vreemdelingen als bevoordeeld door de multiculturele maatschappij, gepromoot door de klassieke partijen, ten nadele van de eigen bevolking, die door zelfde klassieke partijen in de kou wordt gelaten, en van de vreemdelingen als ingevolge hun cultuur, godsdienst en gewoontes onintegreerbare fanatiekelingen, die een bedreiging vormen voor de eigenheid en de cultuur van het eigen volk”.

Het arrest benadrukt dat de vaststelling van de inbreuk op de antiracismewet niet kan verschoond worden met een beroep op bepaalde door de Grondwet of het EVRM gewaarborgde vrijheden, waaronder het recht op politieke expressievrijheid:

“Noch het recht op vrijheid van meningsuiting en van drukpers, noch het recht op vreedzame vergadering, op vrijheid van vereniging en op vrije verkiezingen, evenmin als de omstandigheid dat het Vlaams Blok een politieke partij is of nog de noodwendigheden van het publiek debat, met de hieraan inherente emotionele functie van het discours, kunnen, naar het oordeel van het Hof, de systematisch gevoerde haatcampagne tegen de ‘vreemdelingen’, inzonderheid het allergrootste gedeelte van de allochtone bevolking, te weten de Turken en Noord-Afrikanen (meer bepaald de Marokkanen), wettigen. Haat gepropageerd op de voormelde gronden houdt, naar het oordeel van het Hof, immers een intrinsieke onrechtmatige finaliteit in. Een discriminerend maatschappelijk discours, welke grote delen van de bevolking aanzet tot door racisme en xenofobie ingegeven onverdraagzaamheid, hetgeen in een democratische, vrije en pluralistische staat volstrekt onaanvaardbaar voorkomt en, zoals hierboven uiteengezet, van aard is de meest fundamentele rechten en vrijheden van de geviseerde bevolkingsgroepen aan te tasten, kan in geen geval de legitimiteitstoets doorstaan en door geen der door de beklagden aangehaalde rechten, vrijheden en beginselen worden gewettigd”.

Omdat vaststaat dat de drie VZW's een essentiële en bewuste medewerking hebben verleend aan het Vlaams Blok en nadat is vastgesteld, met verwijzing naar talrijke passages uit tijdschriften, brochures en boeken, dat de partij kennelijk en herhaaldelijk in het openbaar heeft aangezet tot discriminatie en vreemdelingenhaat, is elk van de VZW's veroordeeld tot

het betalen van een geldboete en tot het betalen van een schadevergoeding aan zowel het CGKR als aan de Liga voor Mensenrechten.

Hoewel het arrest van 21 april 2004⁸ strikt gezien enkel de drie Vlaams Blok VZW's sanctioneert wegens hun strafbare medewerking zoals bedoeld in artikel 3 van de antiracismewet, is *de kern van het arrest de vaststelling dat het Vlaams Blok een groep of vereniging is die minstens gedurende een aantal jaren in diverse publicaties, brochures, boeken en partijprogramma's "kennelijk en herhaaldelijk discriminatie heeft verkondigd"*.

Tegen het arrest van het hof van beroep te Gent is door de veroordeelde VZW's cassatieberoep aangetekend. Het kwam het Hof van Cassatie niet toe om op zijn beurt te beoordelen of de voorgelegde publicaties, brochures, partijstandpunten en citaten effectief te beschouwen zijn als het aanzetten of verkondigen tot discriminatie, haat of geweld op basis van zogenaamd ras, afkomst of afstamming. Het Hof van Cassatie diende in essentie na te gaan of er tijdens het proces voor het hof van beroep te Gent ernstige procedurefouten zijn gemaakt en vooral of het hof van beroep te Gent in zijn arrest van 21 april 2004 de antiracismewet, met pertinente motivering op correcte manier heeft toegepast, rekening houdende o.a. met het perspectief van de vrijheid van meningsuiting zoals gewaarborgd door artikel 10 van het Europees Mensenrechtenverdrag⁹.

*Op 9 november 2004 zijn door het Hof van Cassatie de door de drie VZW's ingestelde cassatieberoepen afgewezen*¹⁰. Door deze verwerping van het cassatieberoep is het arrest van het hof van beroep te Gent van 21 april 2004 definitief geworden en niet meer vatbaar voor enig rechtsmiddel voor Belgische rechtscolleges. Gelet op deze uitputting van de nationale rechtsmiddelen kunnen de veroordeelde VZW's nog wel (binnen de 6 maand) een klacht (verzoekschrift) indienen bij het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) in Straatsburg, o.a. de schending aanvoerend van art. 6 (*recht op eerlijk proces*), art. 7 (*legaliteitsbeginsel*) en art. 10 EVRM (*vrijheid van meningsuiting*). Omdat enerzijds het Hof van Cassatie deze middelen tegen het licht van deze EVRM-bepalingen heeft beoordeeld en gelet op de Straatsburgse rechtspraak die geen ruimte laat voor aanzet tot racisme en vreemdelingenhaat¹¹, biedt deze procedure voor het Straatsburgse Hof weinig kans op succes.

⁸ Voor de integrale tekst van het arrest zie www.cass.be, www.antiracisme.be en www.ligavoormensenrechten.be

⁹ Het Hof van Cassatie dient te onderzoeken of door de rechter ten gronde de substantiële of op straffe van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen in acht zijn genomen en de beslissing overeenkomstig de wet is gewezen.

¹⁰ Door de VZW's werden 21 middelen aangevoerd, die elk door het Hof van Cassatie werden verworpen. Deze middelen hielden verband met o.a. de regelmatigheid van de rechtstreekse dagvaarding, het zelfstandig karakter van het in art. 3 antiracismewet bedoelde wanbedrijf, het recht op een eerlijk proces gelet op het feit dat het Vlaams Blok zelf en de geïdentificeerde natuurlijke personen niet bij de procedure zijn betrokken, de kwalificatie van de tenlastelegging als politiek misdrijf, het legaliteitsbeginsel en de omschrijving van de strafbaar gestelde gedraging op voldoende precieze wijze, het recht op vrijheid van meningsuiting, vrijheid van vereniging en vergadering, met betrekking tot het politieke debat en de bijzondere rol van politieke partijen, de strafrechtelijke aansprakelijkheid van rechtspersonen en het in aanmerking nemen van de feitelijke gegevens waaruit de aanzetting en het kennelijk en herhaaldelijk verkondigen van discriminatie wordt afgeleid.

¹¹ Zie o.a. Commissie, nr. 8348/78 en 8046/79, 11 oktober 1979, J. Glimmerveen en J. Hagenbeek tegen Nederland, *D&R*, 18, 17; Commissie, nr. 21128/92, 11 januari 1995, U. Walendy tegen Duitsland, *D&R*, 80, 95; Commissie, nr. 25096/94, 6 september 1995, Otto E.F.A. Remer tegen Duitsland, *D&R*, 82, 117; Commissie, nr. 25992/94, 29 november 1995, Nationaldemokratische Partei Deutschlands, Bezirksverband München-Oberbayern tegen Duitsland, *D&R*, 84, 149; Commissie, nr. 31159/96, 24 juni 1996, P. Marais tegen Frankrijk, *D&R*, 86, 184 en EHRM, nr. 65831/01, 24 juni 2003, R. Garaudy tegen Frankrijk. De arresten en beslissingen van de (vroegere) Europese Commissie voor de Rechten van de Mens en van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens zijn te consulteren via www.echr.coe.int (hudoc).

Maar zelfs indien het EHRM van oordeel zou zijn dat de veroordeling van de drie VZW's een schending inhoudt van één van de aangevoerde EVRM-grondrechten, dan nog wordt daardoor het arrest van 21 april 2004 niet vernietigd: de bevoegdheid van het Mensenrechtenhof beperkt zich tot de vaststelling van een schending van het aangevoerde EVRM-grondrecht, desgevallend aangevuld met de veroordeling van de in gebreke gestelde lidstaat tot het betalen van een schadevergoeding aan het slachtoffer ("*billijke genoegdoening*"). Anderzijds impliceert een veroordeling door het EHRM wel dat de veroordeelde lidstaat zich vervolgens in zijn wetgeving, rechtspraak en bestuurspraktijk conformeert aan de correcte naleving van het EVRM, toepassing makend van de rechtspraak van het Europees Mensenrechtenhof (art. 1 en 46 EVRM).

4. Implicaties voor de VRT?

Het arrest van 21 april 2004 van het hof van beroep te Gent en de bevestiging ervan door het cassatiearrest van 9 november 2004 kan implicaties hebben op de manier waarop in de *nieuws- en informatieprogramma's van de VRT* voortaan verslag wordt gebracht over het Vlaams Blok, ondertussen omgedoopt tot Vlaams Belang, en voor de wijze waarop de politici van deze partij toegang wordt verleend tot deelname aan politieke debatten of in de nieuws- en informatieprogramma's geïnterviewd worden (*cf. infra deel 1*).

De veroordeling van de VZW's door het arrest van 21 april 2004, maar vooral de vaststelling door dit arrest dat het Vlaams Blok kennelijk en herhaaldelijk heeft aangezet tot discriminatie en vreemdelingenhaat, kan ook aanleiding geven tot toepassing van *artikel 3 § 1 van de Cultuurpactwet van 16 juli 1973* dat het mogelijk maakt dat de participatierechten van politieke, ideologische of filosofische organisaties of verenigingen worden ontnomen. Een veroordeling wegens inbreuk op de antiracismewet kan immers impliceren dat het Vlaams Blok, nu dus: Vlaams Belang "de principes en de regels van de democratie" niet aanvaardt of naleeft zoals artikel 3, § 1, in fine van de Cultuurpactwet dat vereist. Door het hof van beroep te Gent is m.n. beklemtoond dat "*een discriminerend maatschappelijk discours, welke grote delen van de bevolking aanzet tot door racisme en xenofobie ingegeven onverdraagzaamheid, (...) in een democratische, vrije en pluralistische staat volstrekt onaanvaardbaar voorkomt en (...) van aard is de meest fundamentele rechten en vrijheden van de geïdentificeerde bevolkingsgroepen aan te tasten*". Het arrest bevat m.a.w. een duidelijke aanwijzing dat het Vlaams Blok als verantwoordelijke voor de gewraakte publicaties, een partij is (was?) die een aantal fundamentele regels van de democratie niet respecteert, c.q. respecteerde.

Voor zover het Vlaams Blok, dat zich op 21 november 2004 heeft omgevormd tot Vlaams Belang, geen duidelijke en geloofwaardige afstand neemt van deze standpunten en publicaties, kan de veroordeling door het arrest van 21 april 2004 impliceren dat deze partij niet langer aanspraak kan maken op bepaalde participatierechten, zoals het lidmaatschap in de *raad van bestuur van de openbare omroep VRT*¹² of *de toegang tot zendtijd op de VRT-radio en de VRT-televisie in de periodes van twee maand voor de verkiezingen*¹³ (*cf. infra deel 2*).

¹² Art. 19 Cultuurpactwet.

¹³ Art. 18 Cultuurpactwet en artt. 27ter § 9 en 27quater § 6 Omroepdecreet.

Deel 1

Implicaties voor de nieuwsdienst en de informatieve programma's

1. Kan een journalist of kan de VRT veroordeeld worden wegens aanzet tot discriminatie of vreemdelingenhaat omdat een programma of interview racistische uitingen bevat?

De Belgische rechtspraak heeft duidelijk gemaakt dat de antiracismewet aanleiding kan geven tot bestraffing van meningsuitingen die aanzetten tot discriminatie of haat wegens zgn. ras, afkomst of afstamming. Toch kan de antiracismewet slechts in uitzonderlijke gevallen toepassing vinden. Niet wat als politiek incorrect wordt beschouwd kan het voorwerp zijn van strafrechtelijke vervolging en veroordeling. Bij de toepassing van de antiracismewet moet vooral rekening worden gehouden met artikel 10 van het Europees Mensenrechtenverdrag (EVRM), het artikel dat als basisprincipe de vrijheid van meningsuiting waarborgt 'zonder inmenging van overheidswege'. Beperkingen of sancties op de vrijheid van (politieke) meningsuiting kunnen slechts in uitzonderlijke omstandigheden worden aanvaard. De aanwezigheid van racistische uitingen in een radio- of televisieprogramma impliceert daarom nog niet de strafrechtelijke aansprakelijkheid van de journalist of de hoofdredacteur, of van de producent, directeur of gedelegeerd bestuurder. Volgens vaste rechtspraak van het Europees Hof voor de Mensenrechten (EHRM) mag strafrecht niet al te lichtvaardig aangewend worden tot beteugeling van bepaalde meningsuitingen. Een bijkomend element is dat de expressievrijheid van politieke kritiek het publieke debat en de maatschappelijke polemiek inzake allerlei politieke controverses een bijzonder hoge beschermingsgraad genieten overeenkomstig de jurisprudentie van het EHRM.

De rechtspraak van het EHRM heeft verduidelijkt dat een journalistieke reportage waarin verslag wordt uitgebracht over racistische tendensen in de samenleving en dat racistische uitingen bevat, niet automatisch hoeft te leiden tot de strafrechtelijke veroordeling van de omroep of de journalist in kwestie. In de zaak *Jersild t. Denemarken* werd aan het EHRM de vraag voorgelegd om de strafrechtelijke veroordeling van een Deens omroepjournalist te toetsen aan artikel 10 EVRM. Jersild had als verantwoordelijk programmamaker een aantal skinheads geïnterviewd die racistische uitspraken deden. Zowel Jersild als de geïnterviewde skinheads waren veroordeeld in toepassing van de Deense antiracismewet. In het Jersild-arrest van 23 september 1994 bevestigt het Europees Hof het standpunt dat van de antiracismewetgeving toepassing kan gemaakt worden in zoverre dit noodzakelijk is in een democratische samenleving¹⁴. Het Hof formuleerde als uitgangspunt:

“Bearing in mind the obligations on States under the UN Convention and other international instruments to take effective measures to eliminate all forms of racial discrimination and to prevent and combat racist doctrines and practices, an important factor in the Court’s evaluation will be whether the item in question, when considered as a whole, appeared from an objective point of view to have had as its purpose the propagation of racist views and ideas”.

Het EHRM erkent dus wel het belang om zich in een democratische rechtstaat af te zetten tegen alle vormen van racisme en discriminatie. Sterker, het Hof benadrukt *“the vital importance of combating racial discrimination in all its forms and manifestations”*. Het EHRM is echter van oordeel dat de veroordeling van Jersild wegens medeplichtigheid aan de verspreiding van

¹⁴ EHRM, *Jersild t. Denemarken*, 23 september 1994.

racistische uitingen *in casu* de toets aan artikel 10 EVRM niet kan doorstaan, met name omdat de ‘dwingende sociale behoefte’ om de journalist te bestraffen in onvoldoende mate was aangetoond. De journalist had immers niet de bedoeling de racistische uitspraken te propageren, het lag juist in zijn bedoeling de aandacht te richten op opkomend racisme en onverdraagzaamheid bij jongeren. Vermeldenswaard is vooral de volgende overweging van het Hof:

“News reporting based on interviews, whether edited or not, constitutes one of the most important means whereby the press is able to play its vital role of ‘public watchdog’. The punishment of a journalist for assisting in the dissemination of statements made by another person in an interview would seriously hamper the contribution of the press to discussion of matters of public interest and should be envisaged unless there are particularly strong reasons for doing so”.

Het Hof benadrukte tenslotte dat het vaststond dat *“the purpose of the applicant in compiling the broadcast in question was not racist”*. Reden waarom volgens het Europees Hof de veroordeling van Jersild te beschouwen was als een inbreuk op artikel 10 EVRM en de toepassing van de antiracismewet in Denemarken in dit geval de toets aan het EVRM niet kon doorstaan.

Door het Europees Hof is ook de stelling verdedigd dat in een discussieprogramma op televisie behoorlijk polemische en schokkerende opinies aan bod kunnen komen, een standpunt dat vooral verduidelijkt is in het arrest van 23 december 2003 in de zaak *Müslüm Gündüz t. Turkije*. In 1995 nam Müslüm Gündüz deel aan een televisiedebat, als de leider en woordvoerder van Tarikat Aczmendi, een islamistische sekte. Tijdens het debat liet Müslüm Gündüz herhaaldelijk zijn misprijzen blijken voor de democratie en de laïciteit in Turkije en pleitte hij voor de invoering van de *sharia*, waardoor de regels en voorschriften van de Koran voorrang zouden krijgen op die van de profane rechtstaat. Korte tijd later werd Müslüm Gündüz voor deze uitspraken veroordeeld door het Hof voor de Staatsveiligheid wegens inbreuk op artikel 312 van het Strafwetboek. Dit artikel bestraft het aanzetten tot haat of geweld op basis van een onderscheid van ras, regionale afkomst of religie. Het Europees Hof in Straatsburg was het met deze veroordeling niet eens, omdat het een overheidsinmenging betreft in de politieke expressievrijheid die niet als noodzakelijk kan beschouwd worden in een democratische samenleving.

Om tot deze conclusie te komen benadrukt het Hof vooreerst de basisprincipes die in eerdere rechtspraak betreffende artikel 10 EVRM zijn ontwikkeld: de expressievrijheid geldt ook voor opinies en denkbeelden die kunnen kwetsen, schokken of tot onrust aanleiding geven. Toch moet volgens het Hof ook terdege rekening worden gehouden met de eerdere rechtspraak en internationale verdragteksten die de bestraffing beogen van het aanzetten tot haat en racisme.

Het Hof benadrukt *“que la tolérance et le respect de l’égale dignité de tous les êtres humains constituent le fondement d’une société démocratique et pluraliste. Il en résulte qu’en principe on peut juger nécessaire, dans les sociétés démocratiques, de sanctionner voire de prévenir, toutes les formes d’expression qui propagent, incitent à, promeuvent ou justifient la haine fondée sur l’intolérance (y compris l’intolérance religieuse), si l’on veille à ce que les « formalités », « conditions », « restrictions » ou « sanctions » imposées soient proportionnées qu’au but légitime poursuivi”*.

Het Hof stelt ook nadrukkelijk dat “*des expressions concrètes constituant un discours de la haine (...) pouvant être insultantes pour des individu ou des groupes, ne bénéficient pas de la protection de l’article 10 de la Convention*” en “*des expressions visant à propager, inciter à ou justifier la haine fondée sur l’intolérance, y compris l’intolérance religieuse, ne bénéficient pas de la protection de l’article 10 de la Convention*”.

In voorliggende zaak is het Straatsburgse Hof uiteindelijk de opvatting toegedaan dat de gewraakte uitingen van Müslüm Gündüz niet de bestraffing wettigen die door de Turkse rechtscollages is opgelegd. Het Hof wijst erop dat de uitspraken gebeurden tijdens een debat dat gewijd was aan een actuele thematiek die volop in de belangstelling stond, nl. “*l’incompatibilité de la conception de l’Islam (par une secte) avec les valeurs démocratiques*”. De uitspraken gebeurden bovendien tijdens een televisiedebat, met soms scherpe polemieken, maar waarin ook tegengestelde standpunten ruim aan bod kwamen. De uitspraken van Müslüm Gündüz waarin hij zich laatdunkend en misprijzend uitlaat over de kenmerken van de Turkse instellingen wettigen volgens het Hof geen overheidsinmenging: “*Pour la Cour, ces propos dénotent une attitude intransigeante et un mécontentement profond face aux institutions contemporaine de Turquie, telles que le principe de laïcité et la démocratie. Examinés, dans leur contexte, ils ne peuvent toutefois pas passer pour un appel à la violence ni pour un discours de haine fondé sur l’intolérance religieuse*”. Het pleidooi door Müslüm Gündüz voor de invoering van de *sharia*, waarin hij o.a. bevestigde dat het de bedoeling is “*de détruire la démocratie et d’instaurer un régime fondé sur la charia*”, wettigde volgens het Europees Hof evenmin een overheidsinmenging. Het verdedigen van de *sharia*, zonder oproep tot geweldpleging om deze te installeren, kan volgens het Hof niet aangemerkt worden als een “*discours de haine*”. Bovendien kaderde deze uitspraak van Müslüm Gündüz in de presentatie van diens sekte en zorgden de andere deelnemers “*dans le cadre d’un débat pluraliste*” voor het nodige tegengewicht. Omdat geen enkele uitspraak van Müslüm Gündüz kon beschouwd worden als aanzet tot haat of geweld is het Europees Mensenrechtenhof van oordeel dat er onvoldoende pertinente redenen waren om de betrokkene te veroordelen naar aanleiding van bepaalde meningsuitingen in toepassing van artikel 10 EVRM.

Het uitgangspunt is en blijft dat inperking van de politieke expressievrijheid en het publieke debat nagenoeg ontoelaatbaar is, behoudens de mogelijkheid om in zeer uitzonderlijke gevallen verbiedend of sanctionerend op te treden ter bescherming o.a. van de rechten van anderen en voor zover dit noodzakelijk is in een democratische samenleving. Het Arbitragehof heeft in een aantal arresten reeds aangegeven op welke wijze de antiracismewetgeving of de daaruit voortvloeiende andere of analoge restricties de toets kunnen doorstaan aan de door art. 10 EVRM gewaarborgde vrijheid van meningsuiting, want als “noodzakelijk in een democratische samenleving dienen beschouwd te worden”¹⁵. In een arrest van 6 oktober 2004¹⁶ is het Arbitragehof m.b.t. beperkingen die worden gesteld aan de vrijheid van meningsuiting van oordeel dat “*de noodzaak om discriminaties te bestrijden kan beschouwd worden als een maatregel die in een democratische samenleving nodig is in de zin van artikel 2 van het EVRM*”. Volgens het Arbitragehof moet “aanzetten tot” (hetgeen ook bedoeld is met de term “verkondigen”) begrepen worden in de gebruikelijke betekenis van “aansporen om iets te doen”, “opzetten, aanstoken”, waarbij ook de wil aanwezig moet zijn om aan te sporen tot haat of geweld of discriminatie. Het aanzetten tot discriminatie is strafbaar als is aangetoond dat er sprake is van een voornemen om aan te zetten tot discriminerend of haatdragend gedrag. Op die manier moet er plaats blijven voor meningsuitingen die scherp, kritisch of polemisch zijn of voor grappen, spottende uitlatingen

¹⁵ Arbitragehof 12 juli 1996, nr. 45/96, B.7.15. - B.7.16. en Arbitragehof 7 februari 2001, nr. 10/2001, B.4.8.1.

¹⁶ Arbitragehof 6 oktober 2004, nr. 157/2004, B.45 - B.52

of andere meningen die bij gebrek aan het vereiste bijzonder opzet, behoren tot de vrijheid van meningsuiting. Ook het arrest van het hof van beroep te Gent van 21 april 2004 heeft er uitdrukkelijk op gewezen dat de antiracismewet niet verhindert dat schokkende, verontrustende of zelfs kwetsende ideeën worden geuit. Volgens het arrest kan van “*dwingelandij van het correct denken*” geen sprake zijn, moet “*kritiek, zelfs hevige kritiek van welke partij ook mogelijk blijven*” en “*kritiek geuit ten aanzien van de allochtone bevolking van het land is door de wet als dusdanig zeker niet verboden*”. Het arrest stelt ook: “*Een loutere belediging valt niet onder het begrip “aanzetten tot haat”. De aanzet dient van aard te zijn derden tot haatgevoelens te bewegen ten aanzien van de geïdентificeerde persoon, groep of gemeenschap of van de leden ervan*”. Tegelijk maakt het arrest van 21 april 2004 duidelijk dat voor het manifest, bewust en systematisch aanzetten tot vreemdelingenhaat in een democratische rechtstaat geen plaats is en de antiracismewet in dit verband effectief kan toegepast worden. Een zienswijze die uiteindelijk ook is bevestigd door het Cassatiearrest van 9 november 2004.

Overigens verleent ook artikel 17 EVRM een basis om beperkingen of sancties te legitimeren tegen meningsuitingen die werkelijk een bedreiging vormen voor de rechten en vrijheden van anderen of voor de democratische staatsordening. Artikel 17 EVRM (“verbod van rechtsmisbruik”) bepaalt dat “*geen der bepalingen van het EVRM “mag worden uitgelegd als zou zij voor een Staat, een groep of een persoon het recht inhouden enige activiteit aan de dag te leggen of enige daad te verrichten welke ten doel heeft de rechten of vrijheden welke in dit Verdrag zijn vermeld, te vernietigen of deze rechten en vrijheden meer te beperken dan bij dit Verdrag is voorzien*”. In het arrest in de zaak Refah Partisi e.a. t. Turkey (2003) benadrukte de Grote Kamer van het EHRM dat “*no-one must be authorised to rely on the Convention’s provisions in order to weaken or destroy the ideals and values of a democratic society*”¹⁷. Het Belgische Arbitragehof acht het eveneens in toepassing van artikel 17 EVRM aanvaardbaar “*dat de wetgever bestraffend optreedt wanneer een grondrecht op een dergelijke wijze wordt uitgeoefend dat de basisbeginselen van een democratische samenleving worden bedreigd en dat daardoor onaanvaardbare schade wordt berokkend aan derden*”. Volgens het Hof beoogt artikel 17 EVRM “*misbruik van grondrechten door een antidemocratisch regime, groeperingen of individuen van de beschermings sfeer van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens uit te sluiten. Meer bepaald, wat de voorliggende zaak betreft, mag de vrijheid van meningsuiting zoals gewaarborgd door artikel 10 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens niet worden aangevoerd tegen artikel 17 in*”¹⁸. Het Arbitragehof heeft deze zienswijze herbevestigd in een arrest van 7 februari 2001, door met een verwijzing naar artikel 17 EVRM te stellen dat “*die bepaling het met name mogelijk (maakt) het misbruik van de vrijheid van meningsuiting door groeperingen of individuen van de beschermings sfeer van het Verdrag uit te sluiten*”¹⁹. Vermelden we ook het analoge voorbehoud dat in de recent afgekondigde Verklaring van het Comité van Ministers van de Raad van Europa betreffende “*freedom of political debate in the media*” is geformuleerd. Uitgangspunt van de Verklaring is de verregaande bescherming van het

¹⁷ EHRM, Refah Partisi e.a. (Welvaartspartij), 13 februari 2003, § 98-99.

¹⁸ Arbitragehof 12 juli 1996, nr. 45/96, B.7.15. - B.7.16. Zie ook VELAERS, J., “Het Arbitragehof, de vrijheid van meningsuiting en de wet tot bestraffing van het negationisme en het revisionisme”, C.D.P.K. 1997, 573-580 en VOORHOOF, D., “Het Arbitragehof en de anti-negationismewet”, in ICM-Jaarboek 1996-1997, Antwerpen/Apeldoorn, Maklu, 1998, 346-353. Zie ook G.A.I. SCHUIJT en D. VOORHOOF (eds.), Vrijheid van meningsuiting, racisme en revisionisme, Gent, Academia Press, 1995; H. DUMONT, P. MANDOUX, A. STROWEL en F. TULKENS (eds.), *Pas de liberté pour les ennemis de la liberté ? Groupements liberticides et droit*, Brussel, Bruylant, 2000 en A. BACKS, S. GUTWIRTH, K. LEUS en S. BAETEN (eds.), *De Gordiaanse knoop van de antidemocratische partijen. De wet als tweesnijdend zwaard?*, Gent, Mys & Breesch, 2001.

¹⁹ Arbitragehof 7 februari 2001, nr. 10/2001, B.4.8.1.

publieke, politieke debat gebaseerd op artikel 10 EVRM, met als uitdrukkelijke reserve evenwel dat “*freedom of political debate does not include freedom to express racist opinions or opinions which are an incitement to hatred, xenophobia, antisemitism and all forms of intolerance*”²⁰. In enkele recente beslissingen heeft het Europees Hof duidelijk gemaakt dat het aanzetten tot vreemdelingenhaat en de ermee samengaande poging om het ideologie van het nationaal-socialisme of nazisme te rechtvaardigen, geen aanspraak kunnen maken op de bescherming van de politieke expressievrijheid zich beroepend op artikel 10 EVRM²¹.

De conclusie is enerzijds dat in principe de VRT, noch haar journalisten of bestuurders, gevaar lopen strafrechtelijk veroordeeld te worden wegens aanzet tot discriminatie, vreemdelingenhaat of racisme, door het aan het woord laten van personen die een discriminerend of hatelijk discours voeren in verband met vreemdelingen. Zolang bij de VRT of haar medewerkers zelf geen intentie, geen (bijzonder) opzet aanwezig is tot het propageren van een dergelijk discours, kan er geen aanleiding zijn tot bestraffing wegens het aanzetten tot racisme of vreemdelingenhaat in toepassing van **artikel 1** van de antiracismewet. *Wegens het ontbreken van het moreel element van het misdrijf en gelet op artikel 10 EVRM zoals toegepast in het Jersild-arrest, kunnen de VRT, noch haar medewerkers gestraft worden wegens het aanzetten tot racisme of vreemdelingenhaat naar aanleiding van een interview of het in een journalistiek programma aan het woord laten van personen die een discours voeren dat strijdig is met de antiracismewet.*

Evenmin is het uitzenden van nieuws- of informatieprogramma's door de VRT waarin, mede in toepassing van artikel 23 § 1 van het Omroepdecreet (*cf. infra*) politici of woordvoerders van het Vlaams Blok/Vlaams Belang aan het woord komen, hetzij tijdens een debat, interview of verklaring aan de pers, te beschouwen als een vorm van strafbare medewerking aan een groep of organisatie die in het openbaar, kennelijk en herhaaldelijk discriminatie verkondigt in de zin van **artikel 3** van de antiracismewet. Het aan bod laten komen van standpunten van het Vlaams Blok/Belang in de nieuws- en informatieprogramma's op de VRT in toepassing van artikel 23 § 1 Omroepdecreet, is niet ingegeven door de bedoeling bij te dragen tot racisme en vreemdelingenhaat of enige vorm van medewerking te verlenen aan het Vlaams Blok/Vlaams Belang²², maar situeert zich in uitvoering van een wettelijke opdracht die aan de VRT is opgelegd. *Aangenomen mag worden dat de VRT en haar medewerkers in deze omstandigheden geen strafbare medewerking verlenen aan een organisatie zoals bedoeld in artikel 3 van de antiracismewet.*

Anderzijds kunnen de personen die in VRT-programma's of interviews zelf aanzetten tot racisme, discriminatie of vreemdelingenhaat vervolgd en veroordeeld worden in toepassing van de antiracismewet, maar dan ook slechts in zoverre er werkelijk sprake is van het bewust aanzetten tot racisme of vreemdelingenhaat.

De veroordeling van de Vlaams Blok VZW's op basis van een reeks uitingen in publicaties in de periode 1996-2000 wettigt niet dat de VRT voortaan politici of woordvoerders van het Vlaams Blok/Vlaams Belang de toegang tot deelname aan debatprogramma's ontzegt of voortaan geen interviews met mandatarissen van deze partij zou uitzenden, teneinde te

²⁰ COUNCIL OF EUROPE, COMMITTEE OF MINISTERS, *Declaration on freedom of political debate in the media*, 12 februari 2004, te consulteren via www.coe.int/media.

²¹ EHRM, nr. 65831/01, 24 juni 2003, R. Garaudy tegen Frankrijk en EHRM, nr. 57383/00, 18 mei 2004, J. Seurot t. Frankrijk.

²² Zie ook S. SOTTIAUX en J. VRIELINCK, “De antiracismewet en het Vlaams- Blokarrest”, *N.J.W.* 2004/75, 729.

vermijden om zelf veroordeeld te worden in toepassing van de antiracismewet. Een dergelijke maatregel door een openbare omroep kan beschouwd worden als een niet-pertinente, disproportionele, c.q. discriminerende inperking van de vrijheid van meningsuiting waarop politici en woordvoerders van een politieke partij vertegenwoordigd in het Vlaams Parlement aanspraak kunnen maken. De toepassing van de antiracismewet kan daarom maar in zeer beperkte mate worden ingeroepen als juridische argumentatie om bepaalde standpunten van organisaties of politici niet aan bod te laten komen in de mediaberichtgeving. *Primo* moet rekening worden gehouden met de rol van media en journalistiek om aandacht te besteden aan de publieke discussie in verband met alle onderwerpen van maatschappelijk belang. *Secundo* is strafvervolgning in toepassing van de antiracismewet slechts mogelijk als het gaat om manifeste, openlijke, bewuste en duidelijke vormen van aanzet tot vreemdelingenhaat en discriminatie. *Tertio* kan de VRT(-journalist) niet worden veroordeeld indien in voldoende mate duidelijk is dat de gewraakte standpunten van een deelnemer aan een programma of een geïnterviewde politicus niet het standpunt van het medium zelf is en dus de omroep of de journalist niet zelf de bedoeling hebben gehad aan te zetten tot discriminatie of vreemdelingenhaat.

Het voorgaande betekent echter niet dat er geen andere voorschriften gelden die de media er toe verplichten de verspreiding van racistische of discriminerende standpunten te vermijden. Vooral voor de audiovisuele media, inzonderheid voor VRT, gelden er ter zake een aantal dwingende bepalingen.

2. Artikel 78 § 2 van het Vlaams Omroepdecreet: geen aanzet tot haat

Volgens artikel 78 § 2 van het Vlaamse Omroepdecreet mogen de programma's van de Vlaamse omroepen (radio en televisie, openbare en private omroepen) 'niet (...) aansporen tot haat op grond van ras, geslacht, godsdienst en nationaliteit'. Met deze bepaling is de wetgever tegemoet gekomen aan de implementatieverplichting van de Televisierichtlijn nr. 98/522 van 3 oktober 1989 zoals gewijzigd door de EG-Richtlijn nr. 97/36 van 30 juni 1997, meer bepaald artikel 22*bis*. Dit artikel bepaalt: "*De lidstaten dragen er zorg voor dat uitzendingen geen enkele aansporing tot haat op grond van ras, geslacht, godsdienst of nationaliteit bevatten*".

Een inbreuk op artikel 78 § 2 van het Omroepdecreet kan aanleiding geven tot een sanctionering vanwege de Vlaamse Geschillenraad voor radio en televisie in toepassing van artikel 116*octies decies* van het Omroepdecreet. De Vlaamse Geschillenraad kan enkel worden gevat op klacht door degene die een benadeling of belang kan doen blijken, uiterlijk de vijftiende dag na de datum van de uitzending van het programma. In deze Geschillenraad zetelen magistraten, academici uit de rechtswetenschappen of communicatiewetenschappen en beroepsjournalisten. De sanctiebevoegdheid van de Vlaamse Geschillenraad beperkt zich tot het geven van een vermaning of het opleggen van de verplichting de uitspraak uit te zenden in de vorm en op het tijdstip door de Geschillenraad bepaald. Indien de Vlaamse Geschillenraad een 'duidelijke, belangrijke en ernstige inbreuk' zou vaststellen op artikel 78 § 2 van het Omroepdecreet, dan kan deze inbreuk gemeld worden aan de Vlaamse regering. De Vlaamse regering kan een programma schorsen dat in strijd is beoordeeld met artikel 78 § 2 en wanneer de betrokken omroep in de voorgaande 12 maanden al ten minste tweemaal een inbreuk heeft gepleegd op dezelfde bepalingen (art. 78 § 3). Onverminderd deze toepassing van artikel 78 § 3 dreigt artikel 118 van het Omroepdecreet overigens ook nog met strafsancities in geval van een inbreuk op artikel 78 § 2, artikel dat immers deel uitmaakt van Titel IV van Hoofdstuk I van het Omroepdecreet, waarvan de inbreuken bestraft worden met een geldboete van 25 tot en met 12.500 euro.

Artikel 78 § 2 van het Omroepdecreet legt dus wel degelijk een bijkomende verantwoordelijkheid bij de Vlaamse omroepen, inclusief de VRT, door de omroepen expliciet een verbod op te leggen tot het uitzenden van programma's die aansporen tot haat op grond van ras, geslacht, godsdienst of nationaliteit. De toepassing van de antiracismewet legt de strafrechtelijke verantwoordelijkheid bij de dader (of mededader/medeplichtige) die intentioneel, met bijzonder opzet, aanzet tot discriminatie, haat of geweld op grond van zogenaamd ras, huidskleur, afkomst of afstamming waardoor, mede rekening houdend met artikel 10 EVRM, de omroep of de journalist die in een uitzending dergelijke uitingen presenteert of verwerkt, zonder zelf de bedoeling te hebben aan te zetten tot discriminatie en vreemdelingenhaat, niet kan veroordeeld worden in toepassing van de antiracismewet. Artikel 78 § 2 van het Omroepdecreet richt zich evenwel tot de omroepen aan wie verbod wordt opgelegd programma's uit te zenden die m.n. uitingen bevatten die aansporen tot haat op grond van ras, geslacht, godsdienst of nationaliteit. Enerzijds is deze verbodsbepaling niet identiek aan de strafbaarstelling van de antiracismewet en anderzijds volgt uit deze bepaling ook een specifieke verantwoordelijkheid van de omroepen, een verantwoordelijkheid die verschilt van de verantwoordelijkheid van degenen die racistische of discriminerende uitspraken doen tijdens omroepprogramma's. In toepassing van artikel 78 § 2 dient de VRT er dus over te waken dat de programma's, inzonderheid de nieuws- en informatieprogramma's, geen uitingen bevatten die aanzetten tot haat op grond van ras, geslacht, godsdienst of nationaliteit, op risico te worden terechtgewezen door de Vlaamse Geschillenraad, hetzij te worden veroordeeld tot een strafsanctie (geldboete) zoals bedoeld in artikel 118 van het Omroepdecreet. In dit perspectief volstaat het dus, maar is het ook noodzakelijk, dat in een uitzending wordt aangezet tot haat op grond van ras, geslacht, godsdienst of nationaliteit om in hoofde van de omroep een inbreuk vast te stellen op artikel 78 § 2 Omroepdecreet.

In een recente beslissing van de *Conseil Supérieur de l'Audiovisuel* (C.S.A.) werd een gelijkaardige toepassing gemaakt van de analoge regelgeving in de Franse Gemeenschap²³. De zaak betrof een klacht tegen de RTBF naar aanleiding van enkele uitspraken in het programma "Questions publiques" van 24 mei 2004. In het programma had een geïnterviewde de uitspraak gedaan dat in de Verenigde staten de joodse lobby de media controleert en financiert en er daarom niet langer sprake is van een vrij publiek debat, maar van een gecensureerd discours. In de beslissing van 10 november 2004 benadrukte de C.S.A. "*que la question n'est pas de savoir si la RTBF elle-même a incité à la discrimination, à la haine ou à la violence raciale, mais si le programme "Questions publiques", doit être considéré comme ayant contenu de telles citations. Les dispositions en question du décret du 27 février 2003 (applicable à tous les éditeurs) et du décret du 14 juillet 1997 (applicable spécifiquement à la RTBF) créent en effet dans le chef de l'éditeur de services une responsabilité objective distincte de la responsabilité propre de ceux qui s'expriment sur son antenne : cette responsabilité éditoriale sera engagé dès que les programmes diffusés auront contenu de telles incitations, alors même que l'éditeur n'aurait eu aucune volonté d'inciter lui-même à la discrimination. En d'autres termes, la responsabilité éditoriale de l'éditeur sera engagé dès que les faits seront établis, à l'exclusion même de tout élément intentionnel dans sons chef"*.

De Vlaamse Geschillenraad voor radio en televisie heeft in een beslissing van 21 januari 2004 te kennen gegeven dat de VRT kan worden terecht gewezen wanneer personen die in een VRT-programma geïnterviewd worden, uitspraken doen die in strijd zijn met de decretale verplichtingen. De Geschillenraad is van oordeel dat het feit dat in bepaalde programma's

²³ C.S.A., Collège d'autorisation et de contrôle, 10 november 2004, te consulteren via www.csa.be

“politici aan het woord worden gelaten”, niet wegneemt dat “*de VRT ervoor een zekere verantwoordelijkheid draagt, inzonderheid wat het naleven van de door de decreetgever opgelegde verplichtingen betreft*”. In een weliswaar andere context poneerde de Geschillenraad dat bij het aan het woord laten van politici de VRT “*terzake een belangrijke verantwoordelijkheid houdt, inzonderheid door de keuze van het concept, de keuze van wie aan het woord gelaten wordt en de keuze van de getoonde fragmenten*”²⁴.

Tot nu toe is slechts éénmaal toepassing gemaakt van artikel 78 § 2 door de Vlaamse Geschillenraad, waarbij overigens niet de VRT, maar de particuliere radio-omroep *Q-Music* in gebreke werd bevonden. In een beslissing van 5 maart 2003 is een programma van *Q-Music* beoordeeld als aanzet tot racisme, m.n. omdat de presentatoren van een radioprogramma zelf hadden aangezet tot haat op grond van ras. De Geschillenraad is van oordeel dat het in een radioprogramma uiten van kwetsende, racistische uitlatingen die op grove wijze beledigend zijn voor al onze niet-blanke medeburgers, met het gebruik van vulgaire taal die bijdraagt tot het banaliseren van racistisch taalgebruik, een aansporing inhoudt tot haat op grond van ras in de zin van artikel 78 § 2 van het Omroepdecreet. Omdat de presentatoren in de daaropvolgende uitzendingen niet de indruk hebben weggenomen dat het om kwetsende, racistische uitlatingen ging die onder geen enkel beding toelaatbaar zijn, in welke uitzending dan ook, werd in toepassing van artikel 116 *octies decies* § 4, 2° van het Omroepdecreet de verplichting opgelegd de uitspraak van de Geschillenraad uit te zenden, uitspraak waarin medegedeeld werd dat *Q-Music* in het bedoelde programma had aangezet tot racisme en vreemdelingenhaat²⁵.

Omdat ook artikel 78 § 2 van het Omroepdecreet moet worden toegepast in het kader van artikel 10 EVRM, impliceert dit dat de racistische uitlatingen door een geïnterviewde in principe geen aanleiding kunnen geven tot aansprakelijkheid van de omroep. Herinnerd kan worden aan de benadering van EHRM, dat in de zaak *Jersild* heeft benadrukt dat “*news reporting based on interviews, whether edited or not, constitutes one of the most important means whereby the press is able to play its vital role of ‘public watchdog’*. *The punishment of a journalist for assisting in the dissemination of statements made by another person in an interview would seriously hamper the contribution of the press to discussion of matters of public interest and should be envisaged unless there are particularly strong reasons for doing so*”. De journalist, of bij uitbreiding de omroep, zal daarom ook in toepassing van artikel 78 § 2 maar kunnen gesanctioneerd worden voor zover er sprake kan zijn van een actieve bijdrage of van een ernstige tekortkoming of onzorgvuldigheid bij het integreren in een omroepprogramma van uitingen die aanzetten tot haat.

Omroepen die politici van het Vlaams Blok/Vlaams Belang systematisch zouden weren uit hun nieuwsprogramma’s en politieke debatprogramma’s kunnen geen voldoende steun vinden in artikel 78 § 2 van het Omroepdecreet om een dergelijke opstelling te legitimeren. Het is niet omdat in het arrest van 21 april 2004 is vastgesteld dat uit een reeks publicaties uit de periode 1996-2000 is gebleken dat door het Vlaams Blok “kennelijk en herhaaldelijk” is aangezet tot discriminatie en vreemdelingenhaat, dat deze vaststelling als decisief of voldoende argument kan gelden om het Vlaams Blok/Vlaams Belang uit te sluiten van de nieuwsberichtgeving, interviews of deelname aan debatten op radio en televisie. Slechts indien er duidelijke

²⁴ Vlaamse Geschillenraad, beslissingen nr. 2/2004 van 21 januari 2004 inzake Vlaams Blok en F. Vanhecke tegen TV-Brussel. De beslissingen van de Vlaamse Geschillenraad zijn te consulteren via www.vlaanderen.be/media

²⁵ Vlaamse Geschillenraad, beslissing nr. 5/2003 van 5 maart 2003 inzake CGRK tegen Vlaamse Media Maatschappij (Q-Music).

aanwijzingen zijn dat politici of woordvoerders van het Vlaams Blok/Vlaams Belang uit zijn op het verspreiden van uitingen die aanzetten tot discriminatie en vreemdelingenhaat, kan er aanleiding zijn om deze standpunten te weren in de nieuws- en informatieprogramma's op de VRT (en de andere Vlaamse omroepen), mede in toepassing van artikel 78 § 2 van het Omroepdecreet.

Ook de bepaling van artikel 43 van het Vlaamse Omroepdecreet volgens hetwelk het verboden is om televisieprogramma's aan te bieden die strijdig zijn met de openbare orde, de goede zeden, de veiligheid van de staat of die een belediging kunnen betekenen voor andermans overtuiging of voor een vreemde staat, vormt geen pertinente, laat staan voldoende basis om een bepaalde politieke partij of haar woordvoerders te weren uit de nieuws- en informatieprogramma's, ook al staat vast dat deze partij in het verleden "kennelijk en herhaaldelijk" heeft aangezet tot discriminatie.

3. De plicht tot onpartijdigheid en het verbod van discriminatie voor de Vlaamse omroepen

Naast de verbodsbepalingen in verband met het aanzetten tot racisme of haat, bevat het Vlaams Omroepdecreet overigens vooral een reeks voorschriften die de omroepen ertoe verplichten om de verschillende politieke en maatschappelijke standpunten in de nieuws- en informatieprogramma's aan bod te laten komen en op een onpartijdige manier aan nieuwsberichtgeving te doen. Voor de openbare omroep VRT geldt een specifieke bepaling die verder reikt dan wat geldt voor de private radio- en televisieomroepen. Artikel 23 § 1 van het Omroepdecreet dat exclusief van toepassing is op de VRT bepaalt:

"In de programma's wordt, op basis van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, elke vorm van discriminatie geweerd. De programma-opbouw geschiedt derwijze dat hij geen aanleiding geeft tot discriminatie tussen ideologische en filosofische strekkingen.

De informatieprogramma's, de mededelingen en de programma's met een algemeen informatieve inslag, en alle informatieve programmaonderdelen, dienen onpartijdig en waarheidsgetrouw te zijn. De programma's van de nieuwsdienst moeten beantwoorden aan de normen inzake journalistieke deontologie zoals vastgelegd in een deontologische code en genieten waarborgen voor de gangbare redactionele onafhankelijkheid zoals vastgelegd in een redactiestatuut".

Het is de Vlaamse Geschillenraad die in toepassing van artikel 116 *octies decies* van het Omroepdecreet bevoegd is om klachten te behandelen in geval van inbreuk op de hierboven vermelde voorschriften inzake niet-discriminatie en onpartijdigheid.

4. Het verbod van discriminatie, de plicht tot onpartijdigheid en de regels van de journalistieke deontologie volgens de Vlaamse Geschillenraad

In algemene termen heeft de Geschillenraad de stelling uitgewerkt dat wanneer in informatieve programma's of voor een debat beroep wordt gedaan op politieke mandatarissen, de nieuwsdienst of de redacties van de omroepen "over een ruime vrijheid beschikken bij de selectie van de uitgenodigde gasten, hetzij in functie van hun verantwoordelijkheden of van hun persoonlijkheid, hetzij als vertegenwoordiger van een politieke strekking". Volgens de Geschillenraad is de redactionele vrijheid omwille van het verbod van discriminatie en de plicht tot onpartijdigheid niet onbegrensd: "De selectie die wordt gemaakt, moet op een redelijke en

*objectieve manier journalistiek en inhoudelijk kunnen worden verantwoord in functie van het gekozen onderwerp. Zo moeten onder meer vertegenwoordigers van partijen, waarvan het bekend is dat hun standpunt minder relevant is met betrekking tot het onderwerp van het debat, niet systematisch worden uitgenodigd. Ook de rechtstreekse tussenkomsten van politici in andere informatieve programma's rond het tijdstip van een debat over een actueel onderwerp kunnen de selectie verantwoorden. De beperking van het aantal deelnemers kan rechtmatig ingegeven zijn door de zorg om de duidelijkheid en de overzichtelijkheid van het programma. Dit zijn slechts enkele voorbeelden om aan te tonen dat niet voor elk debat alle politieke partijen moeten worden uitgenodigd. Het komt de Geschillenraad niet toe bij de beoordeling van deze selectie zich in de plaats te stellen van de nieuwsdienst. Wanneer één of meer politieke strekkingen niet worden uitgenodigd tot deelname aan een politiek debat over een bepaald onderwerp, is er slechts sprake van discriminatie of partijdigheid, indien voor deze selectie kennelijk geen redelijke en objectieve verantwoording wordt gegeven*²⁶.

In een andere beslissing heeft de Geschillenraad beklemtoond dat onpartijdige berichtgeving in verband met parlementaire werkzaamheden impliceert dat *“niet uitsluitend wordt bericht over de beslissingen van de meerderheid, doch dat in beginsel ook aandacht wordt besteed aan het debat tussen meerderheid en oppositie”*. En verder stelt de Geschillenraad: *“De redactionele vrijheid van de nieuwsdienst brengt anderdeels met zich dat niet elke vraag, elke interpellatie of elk debat over een ontwerp of voorstel van beslissing moet worden vermeld. De verplichting tot onpartijdigheid brengt wel met zich dat over de door de redactie relevant geachte agendapunten van een politiek orgaan zowel de mening van de beslissende meerderheid als die van de oppositie aan bod komt. De vorm van deze informatie wordt vrij bepaald door de omroep”*²⁷.

Een interessante casus vormt de klacht die werd ingediend door het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding (CGKR) tegen VTM naar aanleiding van een uitzending van het programma *‘De Eeuwige Strijd’*, uitgezonden op 12 januari 1998. In het programma onder de titel *‘Geen Turken of Marokkanen in mijn straat’* kwamen voor- en tegenstanders aan het woord van integratiebeleid voor migranten. Johan Leman, directeur van het CGKR, noemde de makers van dit type praatshows *“medeverantwoordelijk voor het stijgend racisme in dit land”* en besliste daarom klacht neer te leggen bij de Vlaamse Geschillenraad. Volgens de Geschillenraad kon VTM evenwel niet verweten worden onzorgvuldig te hebben gehandeld bij de samenstelling van het panel. In het programma kwamen volgens de Raad *“voor- en tegenstanders van een maatschappelijke integratie alternerend en evenwichtig in de tijd aan het woord”*. Bovendien werd het programma afgesloten met een duidelijke veroordeling van elke vorm van geweld. Overigens is de Geschillenraad van oordeel dat ook aan de programmaformule niets kon verweten worden: *“Gelet op het fundamenteel karakter van het recht op vrije meningsuiting, zoals dat in de rechtspraak wordt uitgelegd, kan aan een televisieomroep niet het recht worden ontzegd om, op de wijze die hij bepaalt, een informatief programma te brengen omtrent een maatschappelijk thema dat hij actueel en belangwekkend acht. De gekozen formule is die van een debat waarbij, na aankondiging van een stelling, aan een publiek de kans wordt geboden hierop in te haken met de vrijheid van expressie die elk toekomt. Inherent aan een dergelijke formule zijn, enerzijds, dat de informatieverstrekking maar kan worden bereikt mits welafgelijnde meningen naar voren worden gebracht, anderzijds, dat, door woord en wederwoord, de kijker zich een beeld kan vormen omtrent hetgeen in de samenleving leeft”*. Het verwijt dat de gekozen

²⁶ Vlaamse Geschillenraad, beslissing nr. 15/2001 van 3 oktober 2001 inzake Vlaams Blok en G. Annemans tegen VRT.

²⁷ Vlaamse Geschillenraad, beslissing nr. 02/2001 van 21 februari 2001 inzake D. Lootens tegen TV-Brussel.

programmaformule het thema betreffende het integratiebeleid zou banaliseren, acht de Geschillenraad eveneens onterecht. De Geschillenraad komt dan ook tot de conclusie dat met het gewraakte programma de *“grenzen van de journalistieke deontologie niet voldoende aanwijsbaar overschreden werden”*²⁸.

Vermeldenswaard is dat tegen hetzelfde programma ook een klacht werd ingediend bij de (toenmalige) Raad voor Deontologie binnen de schoot van de Journalistenbond (AVBB/VVJ). Ook deze Raad kwam tot de conclusie dat in het programma de diverse standpunten ruim aan bod waren gekomen: *“Er is gezorgd voor voldoende evenwicht in de discussie, zodat niet kan worden beweerd dat de uitzending eenzijdig was. Bij de uitnodiging van de deelnemers aan het debat is er zorg voor gedragen dat er woord en wederwoord was”*. De Raad voor Deontologie was echter van oordeel dat op twee punten het programma in strijd was met de ‘Aanbevelingen voor de berichtgeving over allochtonen’, die door de werkgroep Media en Migranten in 1994 werden geformuleerd. Deze aanbevelingen gelden als richtsnoeren voor journalistieke deontologie. M.n. was de Raad voor Deontologie in een uitspraak van 20 augustus 1998 van oordeel dat het suggestief gemonteerd beeldmateriaal over incidenten tussen jonge allochtonen bij de kijker een eenzijdige indruk achterliet. De Raad verwees hierbij naar de basisregels van de Aanbevelingen van 1994 waarin aan journalisten is gevraagd bij de berichtgeving over allochtonen *“niet nodeloos te veralgemenen, te polariseren, te problematiseren en te dramatiseren”*. Ook het feit dat in het programma bepaalde personen aan het woord waren gekomen die actief zijn of een verantwoordelijke functie hadden bij een politieke partij (m.n. het Vlaams Blok), zonder dat dit aan de kijkers is medegedeeld, wordt beoordeeld als een onzorgvuldigheid *“omdat de kijker het recht heeft te weten wie er aan het woord wordt gelaten”*. De Raad voor Deontologie stelde zich dus strenger op dan de Geschillenraad.

5. Het Omroepdecreet, de beheersovereenkomst en de VRT in een democratische samenleving

Vooraf voor de openbare omroep ligt het zoeken naar een juiste benadering bij het aan bod laten komen of uitsluiten van racistisch taalgebruik of aanzet tot discriminatie delicaat. De vraag is hoe de plicht tot onpartijdigheid en niet-discriminatie door de VRT in overeenstemming te brengen is met de opdracht van de openbare omroep, in het bijzonder wanneer het erom gaat standpunten of woordvoerders van het Vlaams Blok/Vlaams Belang aan bod te laten komen of te weren. Het Omroepdecreet heeft aan de VRT immers de opdracht gegeven om in haar programma's bij te dragen tot *“een democratische en verdraagzame samenleving”* (art. 8 § 3). In toepassing bovendien van de beheersovereenkomst van 7 juni 2001 moet de publieke omroep ertoe bijdragen *“het wederzijds begrip te versterken, de onderlinge tolerantie te vergroten en gemeenschapsrelaties in pluri-etnische en multiculturele samenlevingen te stimuleren”*. Nog volgens de beheersovereenkomst moet de omroep *“een factor zijn van sociale binding en de integratie van individuen, groepen en gemeenschappen bevorderen”*.

In het Charter Diversiteit van 2003 verklaart de VRT *“een afspiegeling te willen zijn van de diversiteit in de Vlaamse samenleving (...) en geen enkele vorm van discriminatie te dulden (...). De omroep wil een belangrijke factor zijn voor sociale cohesie en integratie van alle individuen, groepen en gemeenschappen, en van een democratische en verdraagzame samenleving”*. Het Charter besluit met de volgende visie: *“Bewust van zijn voorbeeldfunctie, wil de VRT op die manier bruggen slaan tussen autochtonen en allochtonen in de Vlaamse*

²⁸ Vlaamse Geschillenraad, beslissing nr. 01/1998 van 1 april 1998 inzake CGKR tegen N.V. Vlaamse Televisie-maatschappij.

*gemeenschap, om zo een bijdrage te leveren tot een harmonische, pluralistische en verdraagzame maatschappij waar eenieder zich thuis kan voelen*²⁹.

Ook in het regeerakkoord 2004-2009 en in de Beleidsnota Media 2004-2009 is nogmaals benadrukt dat de openbare omroep in het kader van haar culturele en informatieve opdracht mee dient te zorgen voor een *“open, verdraagzaam en respectvol Vlaanderen”*.

In de *VRT-nota “De VRT en de democratische samenleving”* die in het najaar van 2001 werd opgesteld heeft de VRT een aantal voorschriften geconcretiseerd in verband met de manier waarop in de nieuws- en informatieprogramma’s het Vlaams Blok (niet) aan bod dient te komen. De VRT-nota vertrok toen van een aantal standpunten en beleidsdoelstellingen zoals die verwoord waren in het 70-puntenprogramma van het Vlaams Blok en in het boek van Filip Dewinter, *“Immigratie: de tijdbom tikt”* (1996). Met concrete verwijzingen naar enkele van de programmapunten van het Vlaams Blok werd in de VRT-nota geponeerd dat *“minstens ernstige vragen moeten worden gesteld over de discriminaties waarvan het Blok-programma blijk geeft en van de openlijke afwijzing van de multiculturele samenleving”*³⁰.

In deze VRT-nota is het principe verwoord dat *“de VRT geen instrument (kan) zijn voor het verspreiden van standpunten en meningen van bewegingen of partijen die afbreuk doen aan democratie en verdraagzaamheid en die openlijk oproepen tot discriminatie”*. Met deze nota wil de VRT zijn decretale taakomschrijving, zijn *“mission statement”* en democratische opdracht als openbare omroep toelichten en uitdiepen. De VRT-nota situeert zich overigens ook in het verlengde van een aantal Europese beleidsdocumenten. Als resultaat van de conferentie omtrent ‘The Media in a Democratic Society’ (Mediaministers Praag, 1994) werd toen het belang onderstreept van de rol van de publieke omroepen voor de sociale cohesie in de samenleving en de versterking van de democratie. Van de openbare omroepen wordt verwacht dat zij zich afkerig tonen van elke vorm van raciale discriminatie of sociale segregatie en dat zij zouden bijdragen tot wederzijds begrip, tolerantie en de promotie van *“community relations in pluriethnic and multicultural societies”*. Tijdens de 6de Ministeriële conferentie onder het thema ‘A media policy for tomorrow’ (Mediaministers Krakau, 2000) werden deze doelstellingen herbevestigd en het belang ervan nog eens benadrukt³¹.

Naast de bevestiging van deze decretale bepalingen, de beheersovereenkomst en de *“mission statement”* voor de publieke omroep wordt in de VRT-nota expliciet de aandacht gericht op de houding van de VRT tegenover “extremistische partijen en bewegingen”, inzonderheid het Vlaams Blok. Als algemene richtlijn formuleert de VRT-nota dat aan *“extremistische partijen en bewegingen die een gevaar inhouden voor de pluralistische, democratische en verdraagzame samenleving geen open tribune mag worden verleend”*. Nieuwsprogramma’s mogen niet (kunnen) misbruikt worden voor de verspreiding van hun gedachtegoed en bijgevolg moet door de VRT-nieuwsdienst *“zeer omzichtig worden omgesprongen met het aan het woord laten van vertegenwoordigers van deze bewegingen, zeker in rechtstreekse uitzendingen”*. De VRT-nota stelt nadrukkelijk dat *“de VRT erover moet waken om deze standpunten, die in strijd zijn met de Verklaring van Praag en met de opdracht van de VRT, in zijn uitzendingen niet aan bod te laten komen”*.

²⁹ VRT, Charter Diversiteit, 26 april 2003, www.vrt.be

³⁰ De vordering tot schorsing van deze nota c.q. de kennisneming of akteneming ervan door de raad van bestuur van de VRT ingediend bij verzoekschrift door F. Vanhecke, G. Annemans, F. De Winter e.a. werd door de Raad van State niet ontvankelijk verklaard: R.v.St., nr. 100.643, V. e.a. t. VRT, 8 november 2001, *R.W.* 2002, 1357.

³¹ Te consulteren via www.coe.int/media

De VRT-nota bevestigt tegelijk wat het cruciale journalistieke beginsel is en blijft: nl. kritisch, correct berichten wat er in de samenleving gebeurt. Hoe dit moet worden toegepast op het Vlaams Blok kan men ook lezen in de VRT-nota van 2001: *“Als het Blok door standpunten, manifestaties... aan de basis ligt van een relevant nieuwsfeit, wordt hierover bericht”*. Overigens sluit deze opstelling aan bij een aantal bepalingen van de Deontologische Code binnen de VRT. Zo bepaalt artikel 52 dat controversiële standpunten niet uit de weg worden gegaan en dat uit de houding van de journalist geen vijandigheid mag blijken “maar een alerte kritische ingesteldheid”. In artikel 54 is beklemtoond dat de verschillende relevante standpunten aan bod komen, maar dat de plicht tot onpartijdigheid niet inhoudt dat alle partijen en meningen in één uitzending worden behandeld: “Een spreiding over verschillende uitzendingen en dagen is verantwoord”.

Er zijn dus weldegelijk juridische gronden waarop de VRT zich kan baseren om het Vlaams Blok/Vlaams Belang geen forum te bieden om discriminerende standpunten te verspreiden of om sociale uitsluiting (van vreemdelingen) te propageren. Het feit dat de VRT heeft gekozen voor een bijzondere journalistieke benadering van het Vlaams Blok ligt in het verlengde van deze juridische bepalingen, zonder dat de VRT daarom zelf het Vlaams Blok discrimineert. Door het Arbitragehof is met name erkend dat de (grondwettelijke) regels van de gelijkheid en de niet-discriminatie niet uitsluiten dat “een verschil in behandeling tussen categorieën van personen wordt ingesteld, voor zover dat verschil op een objectief criterium berust en redelijk verantwoord is”, een benadering die ook gereflecteerd wordt in de “rechtspraak” van de Geschillenraad. De Geschillenraad heeft bij herhaling het standpunt ingenomen dat *“wanneer één of meer politieke strekkingen niet worden uitgenodigd tot deelname aan een politiek debat over een bepaald onderwerp, er slechts sprake (is) van discriminatie of partijdigheid, indien voor deze selectie kennelijk geen redelijke en objectieve verantwoording wordt gegeven”*³².

Het komt desgevallend aan de VRT toe om op pertinente wijze te argumenteren waarom het niet aan bod laten komen van bepaalde racistisch/discriminerende standpunten of waarom het niet uitnodigen van woordvoerders van het Vlaams Blok/Vlaams Belang vanuit journalistiek oogpunt en vanuit de *mission statement* van de openbare omroep “redelijk en objectief verantwoord” is, mede rekening houdende met de toepassing van artikel 78 § 2 van het Omroepdecreet (*cf. supra*). Het is vooral de Vlaamse Geschillenraad voor radio en televisie geweest die in het recente verleden met deze vraagstelling *in concreto* is geconfronteerd.

6. Het Vlaams Blok, de Vlaamse Geschillenraad en de VRT

Door het Vlaams Blok, zijn voorzitter en enkele mandatarissen werden meerdere klachten ingediend tegen TV-Brussel en vooral tegen de openbare omroep VRT. Het betrof telkens klachten wegens de niet-onpartijdige, discriminerende behandeling van het Vlaams Blok in de nieuwsberichtgeving en informatieprogramma's. Geen enkele van de beslissingen van de Geschillenraad gaf evenwel aanleiding tot een sanctionering van de VRT.

In een aantal beslissingen liet de Geschillenraad verstaan dat de oppositie in voldoende mate aan bod moet komen bij de berichtgeving over het politiek beleid van de regering of de parlementaire meerderheid. De Geschillenraad achtte de vermeende tekortkomingen op dit vlak

³² Zie o.a. Vlaamse Geschillenraad, beslissing nr. 15/2001 van 3 oktober 2001 inzake Vlaams Blok en G. Annemans tegen VRT en Vlaamse Geschillenraad, beslissing nr. 3/2004 van 16 juni 2004, B. Laeremans tegen VRT.

telkens niet ernstig genoeg om een inbreuk op een decreetverplichting te kunnen aanwijzen³³. Het stellen van kritische vragen die mogelijk een negatieve attitude doen blijken ten opzichte van het Vlaams Blok, is evenmin in strijd geacht met de plicht tot onpartijdigheid. In een beslissing van 19 mei 2002 poneerde de Geschillenraad dat in informatieprogramma's waar het de bedoeling is de luisteraar toe te laten zich een duidelijker opinie te vormen over een bepaald vraagstuk waarover controverse bestaat, gebruik kan worden gemaakt van een zekere overdrijving of zelfs provocatie om tot een vruchtbare confrontatie van ideeën te komen en zo de verschillende opinies beter in de verf te zetten. Een vraag van de interviewer in een programma op Radio 1 in verband met het Vlaams Blok luidde als volgt: '*Het blijft toch dezelfde fascistische en racistische partij?*'. Dit impliceerde evenwel niet dat de VRT was tekort gekomen aan de verplichtingen op het vlak van niet-discriminatie, onpartijdigheid en waarheidsgetrouwheid.

Ook in een aantal beslissingen van 3 oktober 2001 zien het Vlaams Blok, Filip Dewinter, Frank Vanhecke en Gerolf Annemans hun klacht tegen de VRT door de Geschillenraad afgewezen³⁴. Elk van deze klachten was gericht tegen een uitzending van het programma De Zevende Dag in de periode mei-juni 2001. De Geschillenraad erkent wel dat het niet aan het woord laten van de betrokken politici een nadeel kan opleveren omdat hen aldus niet de kans wordt gegeven tot verspreiding van de door hun voorgestane ideeën. Maar *in concreto* is de Geschillenraad van oordeel dat er telkens pertinente redenen waren om de politici van het Vlaams Blok niet uit te nodigen in het programma De Zevende Dag. In één van de beslissingen formuleert de Geschillenraad het als volgt: 'Evident kan mét mandatarissen van het Vlaams Blok immers geen discussie gevoerd worden over de te volgen strategie tégen het Vlaams Blok'.

In een beslissing van 3 oktober 2001 is de Geschillenraad van oordeel dat het programma De Zevende Dag van 27 mei 2001 geen elementen bevatte die een aantasting doen vermoeden van de verplichting tot niet-discriminatie, onpartijdigheid en waarheidsgetrouwheid. Terloops merkte de Geschillenraad wel op dat de VRT zich *in casu* niet kon steunen op artikel 8 van het Omroepdecreet dat bepaalt "dat de programma's moeten bijdragen tot de verdere ontwikkeling (...) van een democratische en verdraagzame samenleving". Volgens de Geschillenraad kon de VRT in deze bepaling geen grondslag vinden om Filip Dewinter uit het programma te weren. De Geschillenraad is van oordeel dat de VRT niet heeft aangetoond dat de items die in het programma aan bod kwamen verband hielden met discriminatie en sociale uitsluiting, noch dat het aan het woord laten van een mandataris van het Vlaams Blok, gelet op de behandelde onderwerpen, deze een forum zou bieden voor een pleidooi voor discriminatie en sociale uitsluiting.

In een andere beslissing van 3 oktober 2001 heeft de Geschillenraad geen probleem met een debat over het justitiebeleid met vertegenwoordigers van de meerderheid en met de grootste oppositiepartij, de CVP (nu CD&V), maar zonder het Vlaams Blok. Dat het Vlaams Blok niet vertegenwoordigd was in dit debat werd volgens de Geschillenraad op pertinente wijze verantwoord door de VRT. Ook in deze beslissing merkte de Geschillenraad op dat de VRT zich *in casu* niet kon beroepen op artikel 8 van het Omroepdecreet. De Raad stelde andermaal vast "dat de VRT niet aantoont dat dit onderwerp verband houdt met discriminatie en sociale uitsluiting, noch dat het aan het woord laten van een mandataris van het Vlaams Blok – gelet op

³³ Vlaamse Geschillenraad, beslissing nr. 02/2001 van 21 februari 2001 inzake D. Lootens tegen TV-Brussel. Zie ook Vlaamse Geschillenraad, beslissing nr. 04/2002 van 19 mei 2002 inzake Vlaams Blok en F. Vanhecke tegen VRT.

³⁴ Vlaamse Geschillenraad, beslissingen nr. 13-16/2001 van 3 oktober 2001 inzake Vlaams Blok, Ph. Dewinter, F. Vanhecke, G. Annemans tegen VRT.

het thema van het programma-onderdeel – deze een forum zou bieden voor een pleidooi voor discriminatie en sociale uitsluiting”.

In elk van deze beslissingen was de Geschillenraad van oordeel dat het niet uitnodigen van een vertegenwoordiger van het Vlaams Blok in het programma *De Zevende Dag* kon verantwoord worden en de VRT dus niet tekort was gekomen aan de plicht tot onpartijdigheid of aan het verbod van discriminatie. De Geschillenraad poneerde dat “geen enkele wettelijke bepaling of deontologische regel de door de klagers voorgestane strikt mathematische verdeling van de zendtijd oplegt voor de informatieve programma-onderdelen of programma’s van de nieuwsdienst, op basis van het stemmenpercentage behaald bij de laatste verkiezingen (...)”. Een dergelijke verdeling van de zendtijd zou overigens in strijd zou zijn met het beginsel van de programmavrijheid die aan de VRT wordt verleend door artikel 7 van het Omroepdecreet en de waarborg voor redactionele onafhankelijkheid van de nieuwsdienst, gewaarborgd door artikel 23, § 1 van het Omroepdecreet. Telkens volstaat de Geschillenraad met de vaststelling dat de selectie van de deelnemers aan het debatprogramma in *De Zevende Dag* redelijk en objectief verantwoord was. Ook in beslissingen van 5 december 2001, 24 april 2002 en 29 mei 2002 werd telkens een klacht door het Vlaams Blok tegen de VRT om analoge redenen afgewezen. Opmerkelijk is dat in de beslissing van 24 april 2002 de Geschillenraad van oordeel is dat het niet uitnodigen van een vertegenwoordiger van het Vlaams Blok tot deelname aan een debatprogramma op Radio 1 in verband met de kwestie van het stemrecht voor migranten niet in strijd was met de plicht tot onpartijdigheid vanwege de VRT. De Geschillenraad neemt akte van het feit dat de VRT hoofdzakelijk de sprekers had uitgenodigd in functie van de onenigheid tussen de partijen van de meerderheid en de discussie over het migrantenstemrecht in de schoot van de CD&V anderzijds. De conclusie is dat de “VRT een voldoende redelijke verantwoording geeft van de gemaakte keuze en, gewogen aan de journalistieke vrijheid, geen regel opgelegd door artikel 23 van de voornoemde decreten heeft geschonden”³⁵.

In één beslissing van 23 oktober 2001 is de Geschillenraad van oordeel dat de VRT wel in de fout is gegaan, nl. door het niet uitnodigen van de voorzitter van het Vlaams Blok in een debat omtrent het paars-groen regeringsbeleid. Vooral het feit dat de Volksunie (toen nog) als oppositiepartij op federaal niveau vertegenwoordigd was in het debat, en niet het Vlaams Blok, kon maar moeilijk gelegitimeerd worden. Omdat de moderator het debat leidde was er ook geen reëel risico dat het Vlaams Blok van de gelegenheid misbruik zou maken om standpunten te verkondigen die uitgaan van discriminatie of sociale uitsluiting. De Geschillenraad stelt klaar en duidelijk dat “de VRT op die grond de klager (...) niet uit het debat kon weren”. De conclusie is dan ook dat het niet uitnodigen van de voorzitter van het Vlaams Blok “niet redelijk verantwoord” was, reden waarom de klacht van het Vlaams Blok tegen de VRT gegrond is verklaard. Maar omdat er ter zake nog geen beslissingen waren van de Geschillenraad en wegens “het uitermate complexe karakter van de problematiek” acht de Geschillenraad het uiteindelijk toch niet aangewezen om de VRT een sanctie op te leggen in toepassing van artikel 116*octies decies* van het Omroepdecreet. Geen vermaning dus voor de VRT, maar de Geschillenraad laat wel verstaan dat de VRT op de vingers kan worden getikt mocht zich in de toekomst een gelijkaardige zaak voordoen.

In een aantal recente beslissingen werd bij deze rechtspraak van de Geschillenraad aangesloten en werden telkens de klachten vanwege mandatarissen van het Vlaams Blok afgewezen. De journalistieke keuze bij de nieuwspresentatie door de VRT of het selectief uitnodigen van politici voor interviews of deelname aan een debat, was telkens op pertinente wijze

³⁵ Vlaamse Geschillenraad, beslissingen nr. 2/2002 van 24 april 2002 inzake F. Vanhecke, J. Van Hauthem en Ph. Dewinter tegen VRT.

verantwoord, zonder dat dus sprake was van een kennelijke afwezigheid van een redelijke en objectieve verantwoording³⁶. In meerdere beslissingen laat de Geschillenraad overigens ook de mogelijkheid bestaan dat de VRT, zich baserend op artikel 8 van het Omroepdecreet, politici van het Vlaams Blok kan weren uit een programma, tenminste als de VRT kan aantonen dat het “onderwerp van het programma verband houdt met discriminatie en sociale uitsluiting” of wanneer “het aan het woord laten van een mandataris van het Vlaams Blok – gelet op het thema van het programma-onderdeel – deze een forum zou bieden voor een pleidooi voor discriminatie en sociale uitsluiting”. Zeker na het arrest van 21 april 2004 en de bevestiging ervan door het Hof van Cassatie op 9 november 2004, kan deze opstelling gerechtvaardigd worden. De naamsverandering van Vlaams Blok tot Vlaams Belang is niet van aard voor de VRT om zijn houding ten opzichte van deze partij te veranderen. Het Vlaams Belang is een partij met dezelfde politici en met een gelijkaardig discours (*cf. infra*). Door de partijleiding is overigens bevestigd dat het Vlaams Belang “de rechtsopvolger en de erfgenaam” is van het Vlaams Blok³⁷.

7. Conclusies & aanbevelingen

Met het arrest van 21 april 2004, bevestigd door het cassatiearrest van 9 november 2004 beschikt de VRT over een bijkomend argument om het Vlaams Blok/Vlaams Belang en haar politici of woordvoerders niet te behandelen als een andere politieke partij. Waar in de VRT-nota van 2001 er nog “minstens ernstige vragen” moesten worden gesteld over een aantal discriminaties die het Vlaams Blok leek voor te staan, is door het arrest van 21 april 2004 onmiskenbaar vastgesteld dat het Vlaams Blok gedurende jaren in het openbaar, “kennelijk en herhaaldelijk” discriminatie heeft verkondigd.

Zolang het Vlaams Blok/Vlaams Belang niet ondubbelzinnig en op geloofwaardige wijze afstand doet van de beleidspunten, standpunten, publicaties en uitspraken die aan de basis liggen van de veroordeling in toepassing van de antiracismewet, heeft de VRT inderdaad pertinente redenen om binnen de grenzen zoals die hierboven zijn aangegeven (art. 10 EVRM en de rechtspraak van het EHRM, de rechtspraak van het Arbitragehof, de rechtspraak in toepassing van de antiracismewet, de VRT-nota van 2001 en de “rechtspraak” van de Vlaamse Geschillenraad), erop toe te zien dat het Vlaams Blok/Vlaams Belang geen forum wordt geboden om in de programma’s van de VRT aan te zetten tot racisme, discriminatie en vreemdelingenhaat. Sterker, gelet op de opdracht van de VRT om bij te dragen tot “een democratische en verdraagzame samenleving” dient de openbare omroep in zijn nieuws- en informatieprogramma’s op kritische wijze de aandacht te vestigen op die ontwikkelingen en standpunten die haaks staan op de fundamentele principes van democratie, respect voor mensenrechten, verdraagzaamheid en pluralisme. Het arrest van 21 april 2004 en de bevestiging ervan door het Hof van Cassatie op 9 november 2004 versterkt ongetwijfeld de legitimatie die aan de basis ligt van de houding van de VRT tegenover het Vlaams Blok/Vlaams Belang en haar mandatarissen zoals verwoord in de nota “De VRT en de democratische samenleving”. Kort samengevat betekent dit:

³⁶ Vlaamse Geschillenraad, beslissing nr. 5/2002 van 11 september 2002 inzake Vlaams Blok en Ph. Dewinter tegen VRT; Vlaamse Geschillenraad, beslissing nr. 2/2004 van 21 januari 2004 inzake Vlaams Blok en F. Vanhecke tegen VRT; Vlaamse Geschillenraad, beslissing nr. 3/2004 van 16 juni 2004 inzake B. Laeremans tegen VRT.

³⁷ Aldus Filip Dewinter, op 29 november 2004: B. BRINCKMAN, “Belang = Blok = 1,6 miljoen euro”, *De Standaard* 30 november 2004.

- *“Als het Vlaams Blok door standpunten, manifestaties... aan de basis ligt van een relevant nieuwsfeit wordt hierover bericht”*
- *“De relevantie van de nieuwsfeiten wordt in alle onafhankelijkheid bepaald door de redactie op basis van journalistiek en deontologisch verantwoorde criteria (...). Hoe controversiëler het onderwerp hoe meer er naar gestreefd wordt wordt woord en wederwoord onmiddellijk na elkaar te geven”.*
- *“Standpunten die gebaseerd zijn op discriminatie en sociale uitsluiting krijgen geen tribune bij de openbare omroep”.*
- *“Het criterium moet m.a.w. zijn dat de VRT alle partijen aan bod laat komen, maar wel dat enkel journalistiek relevante standpunten weergegeven worden en het Vlaams Blok geen politieke partij is als alle andere”.*

Volgens het arrest van 21 april 2004 is door het Vlaams Blok gedurende jaren een haatcampagne gevoerd *“een discriminerend maatschappelijk discours, welke grote delen van de bevolking aanzet tot door racisme en xenofobie ingegeven onverdraagzaamheid, hetgeen in een democratische, vrije en pluralistische staat volstrekt onaanvaardbaar voorkomt en, zoals hierboven uiteengezet, van aard is de meest fundamentele rechten en vrijheden van de geviseerde bevolkingsgroepen aan te tasten”*. In het arrest is vastgesteld dat door het Vlaams Blok de *“waarden geldend in een democratische, vrije en pluralistische samenleving”* niet zijn nageleefd *“doordat deze een door racisme en xenofobie ingegeven systematische haatcampagne tegen de allochtone bevolking van het land, inzonderheid tegen de Turken en Noord-Afrikanen, voerde en hierbij tevens ten aanzien van zelfde bevolkingsgroepen zeer discriminerende voorstellen formuleerde, inzonderheid de terugkeer van het allergrootste gedeelte van zelfde bevolkingsgroepen naar hun landen van herkomst”*,

Zolang het Vlaams Blok/Vlaams Belang geen duidelijke afstand heeft genomen van deze standpunten en zolang ook in de praktijk de partij en zijn politici het kennelijk en herhaaldelijk verkondigen van discriminatie niet hebben gestaakt, zijn er voldoende pertinente redenen om de journalistieke houding van de VRT ten opzichte van deze partij en haar mandatarissen zoals uitgewerkt in de nota van 2001 *“De VRT en de democratische samenleving”* te continueren, te actualiseren en desgevallend nog strikter vast te leggen. Het is ook analoog verwoord in het arrest van 21 april 2004, waar is benadrukt dat het Vlaams Blok *“haar verder bestaan en werking, ondanks een veroordeling van haar leden of medewerkers, (zelf) in handen (heeft), nu het haar vrij staat duidelijk afstand te nemen van het verleden en naar de toekomst toe het haar toegerekende wederrechtelijk handelen te staken”*.

Deel 2

Implicaties voor de samenstelling van de raad van bestuur en de gevolgen voor de toewijzing van zendtijd aan politieke partijen in pre-electorale periodes

1. Inleiding

We stellen ons in dit tweede deel van het advies de vraag of de veroordeling van de Vlaams Blok VZW's en de vaststelling in rechte dat het Vlaams Blok gedurende jaren kennelijk en herhaaldelijk vreemdelingenhaat en discriminatie heeft verkondigd, perspectieven opent om het Vlaams Blok, nu Vlaams Belang, te weren uit de raad van bestuur van de VRT en om deze partij in aanloop naar de volgende verkiezingen de toewijzing van zendtijd op de openbare omroep te weigeren. Daar waar de al dan niet toewijzing van zendtijd voor politieke partijen in pre-electorale periodes niet dringend aan de orde is, want zich in principe pas stelt in aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen in 2006, is de vraag of het Vlaams Blok/Vlaams Belang zijn vertegenwoordigers in de raad van bestuur van de VRT kan handhaven, wel actueel en dringend omdat in toepassing van artikel 11 § 4 van het Omroepdecreet het mandaat van de leden van de huidige raad van bestuur, na een bestuurstermijn van 5 jaar sedert 1 januari 2000, komt te vervallen. Vanaf 1 januari 2005 zal m.a.w. de nieuwe raad van bestuur van de VRT zitting nemen. Het is aan de Vlaamse regering, om op voordracht van de politieke partijen in het Vlaams Parlement, over te gaan tot de benoeming van de nieuwe leden van de raad van bestuur van de VRT. De vraag ligt voor of de Vlaamse regering, met verwijzing naar het arrest van 21 april 2004 en de bevestiging ervan door het cassatiearrest van 9 november 2004, de benoeming kan weigeren van politici die behoren tot een partij waarvan is aangetoond dat deze een aantal basisprincipes van de democratie niet respecteert. Het is uiteindelijk de Vlaamse regering, als Algemene Vergadering van de VRT, NV van publiek recht, die terzake een beslissing dient te nemen, *in casu* naar aanleiding van de formele benoeming van de nieuwe bestuursleden van de VRT. De beslissing omtrent het al dan niet toekennen aan het Vlaams Blok/Vlaams Belang van zendtijd in aanloop naar de volgende verkiezingen is een beslissing die toekomt aan de VRT zelf.

In het eerste hoofdstuk gaan we na welke bepalingen uit de Grondwet en het Omroepdecreet van toepassing zijn op deze dubbele vraagstelling. Bijzondere aandacht gaat naar de Cultuurpactwet van 16 juli 1973. Deze wet garandeert de bescherming van de ideologische en filosofische strekkingen en stelt dat zij betrokken moeten worden bij de voorbereiding en uitvoering van het cultuurbeleid. Een aantal artikelen in deze wet hebben specifiek betrekking op de openbare omroep.

In het tweede hoofdstuk analyseren we de toepassing van artikel 3, § 1, in fine van de Cultuurpactwet. We bespreken een aantal beslissingen van de Vaste Nationale Cultuurpactcommissie die tot taak heeft de naleving van de bepalingen van de Cultuurpactwet te controleren. Ook verwijzen we naar een aantal cases m.b.t. de RTBF en naar een aantal zaken waarin het Vlaams Blok betrokken was.

Finaal wordt in het besluit een antwoord gegeven op de vraag of het Vlaams Blok/Vlaams Belang kan uitgesloten worden van deelname in de raad van bestuur van de VRT en of de VRT in de aanloop naar volgende verkiezingen het Vlaams Blok/Vlaams Belang kan weigeren om zendtijd toe te kennen. Bij de formulering van de conclusies en aanbevelingen wordt mede gesteund op recente publicaties en standpunten van het Vlaams Blok en het Vlaams Belang. In bijlage wordt gerapporteerd hoe het Vlaams Blok in *recente* publicaties uit

2003 en 2004 nog altijd een discours voert dat kan beschouwd worden als het kennelijk en herhaaldelijk verkondigen van vreemdelingenhaat en het aanzetten tot discriminaties van vreemdelingen. Ook wordt verwezen naar een aantal documenten en standpunten die betrekking hebben op de naamsverandering van de partij van Vlaams Blok tot Vlaams Belang, zoals goedgekeurd op het partijcongres van 14 november 2004 en naar een aantal recente uitspraken van Vlaams Belang-politici.

2. Wettelijk kader

2.1. Grondwet en EVRM

De Grondwet waarborgt zowel het gelijkheidsbeginsel, als het non-discriminatiebeginsel.

Artikel 10 bepaalt: *“Er is in de Staat geen onderscheid van standen. De Belgen zijn gelijk voor de wet; zij alleen zijn tot de burgerlijke en militaire bedieningen benoembaar, behoudens de uitzonderingen die voor bijzonder gevallen door een wet kunnen worden gesteld.”*

Artikel 11 stelt dat *“het genot van de rechten en vrijheden aan de Belgen toegekend moet zonder discriminatie verzekerd worden. Te dien einde waarborgen de wet en het decreet inzonderheid de rechten en vrijheden van de ideologische en filosofische minderheden.”*

M.a.w. gelijkheid en non-discriminatie zijn grondwettelijk gewaarborgde rechten. Analoge waarborgen inzake niet-discriminatie zijn ook verankerd in artikel 14 EVRM en het Elfde Protocol bij het EVRM (art. 3) en sinds kort ook in de Wet Bestrijding Discriminatie van 25 februari 2003³⁸.

2.2. Vlaams Omroepdecreet

Artikel 11, § 1 bepaalt dat de raad van bestuur van de VRT bestaat uit 12 titelvoerende leden. De bestuurders worden verkozen onder de kandidaten die door de aandeelhouders zijn voorgedragen. Voor elk mandaat in de raad van bestuur worden minimaal twee kandidaten voorgedragen. De raad van bestuur kiest een voorzitter en een ondervoorzitter uit zijn leden. **§ 2.** Het mandaat van bestuurder is onverenigbaar met het lidmaatschap van een wetgevende en/of decreetgevende en/of ordonnantiegevende vergadering en van het Europees Parlement, met het ambt van minister en staatssecretaris, met de ambten van commissaris van de federale regering, bedoeld in de artikelen 1, 5 en *5bis* van de provinciewet, of lid van de bestendige deputatie, met het ambt van provinciegriffier, van ambtenaar-generaal van een ministerie, van lid van een ministerieel kabinet, met het ambt van burgemeester, schepenen of voorzitter van het O.C.M.W. Het mandaat van bestuurder is eveneens onverenigbaar met dat van vast of contractueel personeel van de VRT. Het is ook onverenigbaar met een functie of mandaat, uitgeoefend in een persbedrijf, de elektronische media inbegrepen, in een advertentie- of reclamebedrijf, of met een leidende functie of mandaat in een productiefirma die toelevert aan de elektronische media, en in enige andere onderneming die aan de VRT diensten levert, leveringen doet of er werken voor uitvoert. Een uitzondering hierop betreft een functie of

³⁸ Het arrest van het Arbitragehof van 6 oktober 2004 heeft enerzijds het toepassingsgebied van de wet verruimd, anderzijds een aantal bepalingen van deze wet in hun toepassing beperkt en tegelijk een aantal bepalingen van de wet vernietigd: Arbitragehof 6 oktober 2004, nr. 157/2004, B.60.

mandaat in de vennootschappen, verenigingen of samenwerkingsverbanden, bedoeld in artikel 6, § 5³⁹.

§ 3. De werking van de raad van bestuur wordt geregeld in de statuten. De Raad kan slechts geldig beraadslagen indien de meerderheid van de bestuurders aanwezig of vertegenwoordigd is. De Raad kan in overeenstemming met de bepalingen van deze titel en met de statuten, in een reglement die wijze bepalen waarop hij zijn bevoegdheden, opgesomd in artikel 12, uitoefent.

§ 4. De duur van het mandaat van de titelvoerende leden van de raad van bestuur bedraagt 5 jaar. Het mandaat van de titelvoerende leden van de eerste raad van bestuur loopt evenwel uitzonderlijk af per 1 januari van het jaar 2000. Het mandaat kan worden verlengd.

Hoewel de VRT in uitvoering van het Decreet van 29 april 1997 met ingang van 1 januari 1998 een naamloze vennootschap van publiek recht werd, dient bij de samenstelling van de raad van bestuur ook toepassing gemaakt te worden van artikel 19 van de Cultuurpactwet waarin wordt bepaald dat de instituten voor radio en televisie in de samenstelling van hun bestuurs- en beheersorganen de evenredige vertegenwoordiging van de politieke fracties in de Gemeenschapsraad in acht moeten nemen. Tijdens de parlementaire behandeling van het ontwerp van decreet is door de bevoegde Minister gesuggereerd om de benoeming van de leden van de raad van bestuur (door de Algemene Vergadering van de aandeelhouders van de NV, zijnde de Vlaamse regering) te laten gebeuren op informele voordracht van het Vlaams Parlement, waardoor de raad van bestuur van de VRT de “emanatie” zou blijven van de Vlaamse gemeenschap⁴⁰ (*cf. infra 2.3.*).

Volgens **artikel 27ter § 9** wijst in de periode van 2 maanden vóór de gemeenteraads-, provincieraads-, wetgevende en Europese verkiezingen de VRT *televisiezendtijd* toe aan de politieke partijen die in het Vlaams Parlement door een politieke fractie vertegenwoordigd zijn. De verdeling van de zendtijd gebeurt voor de helft overeenkomstig de evenredige vertegenwoordiging van de politieke fracties in het Vlaams Parlement en voor de andere helft gelijk. Een gelijkaardige bepaling geldt voor de *radio*. **Artikel 27quater § 6** stelt dat de VRT in de periode van 2 maanden vóór de gemeenteraads-, provincieraads-, wetgevende en Europese verkiezingen radiozendtijd toewijst aan de politieke partijen die in het Vlaams Parlement door een politieke fractie vertegenwoordigd zijn. De verdeling van de zendtijd gebeurt voor de helft overeenkomstig de evenredige vertegenwoordiging van de politieke fracties in het Vlaams Parlement en voor de andere helft gelijk (*cf. infra 2.3.*).

2.3. Cultuurpactwet

De **Cultuurpactwet van 16 juli 1973**⁴¹ garandeert de bescherming van de ideologische en filosofische strekkingen en stelt dat zij betrokken moeten worden bij de voorbereiding en uitvoering van het cultuurbeleid. We hebben eerst kort aandacht voor de totstandkoming van de wet, vervolgens bespreken we enkele artikels van de wet die algemeen betrekking hebben op het cultuurbeleid, alsook enkele artikels die specifiek op de openbare omroep, c.q. de VRT van toepassing zijn.

³⁹ Bedoeld zijn vennootschappen, verenigingen of samenwerkingsverbanden waarin de VRT deelneemt ‘in het kader van zijn maatschappelijk doel’ en ‘voor zover deze deelname bijdraagt tot de verwezenlijking van de omroepactiviteiten’.

⁴⁰ Adv. R.v. St. 7 januari 1997, *Parl. St.* VI.Parl. 1996-1997, nr. 528/1, 64-65 en 81. Zie ook D. VOORHOOF, *Handboek Mediarecht*, Brussel, Larcier, 2003, 243-244.

⁴¹ Wet van 16 juli 1973 waarbij de bescherming van de ideologische en filosofische strekkingen gewaarborgd wordt, *B.S.* 16 oktober 1973.

2.3.1. Totstandkoming

Tijdens de grondwetsherziening van 24 december 1970⁴² die de culturele autonomie van België moest uitwerken werden er twee artikels in de Grondwet ingevoegd. Artikel 6bis⁴³ stelde dat “*het genot van de rechten en vrijheden aan de Belgen toegekend, moet, zonder discriminatie verzekerd worden*”. M.a.w. dit artikel draagt de wetgever op de nodige waarborgen ter bescherming van de rechten en vrijheden van de ideologische en filosofische minderheden bij wet en bij decreet vast te stellen. Artikel 59bis § 7⁴⁴ heeft eveneens betrekking op de culturele autonomie en geeft aan de federale wetgever de opdracht om de nodige maatregelen vast te stellen “*ten einde elke discriminatie om ideologische en filosofische redenen te voorkomen.*”

Op wetgevend vlak werd een eerste formule voor de bescherming van de ideologische en filosofische strekkingen opgenomen in de wet van 3 juli 1971 tot indeling van de leden van de Wetgevende Kamers en houden de diverse bepalingen betreffende de Cultuurraden voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap en voor de Franse cultuurgemeenschap. Een tweede initiatief vinden we in de wet van 21 juli 1971 betreffende de bevoegdheid en de werking van de Cultuurraden voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap en voor de Franse Cultuurgemeenschap. Met deze wetten werd de culturele autonomie, die voor het eerst aan bod kwam tijdens het grondwettelijk overleg van 24 december 1970, uitgevoerd. Met de invoering van deze culturele autonomie ontstond ook de vrees voor machtsmisbruik vanwege een filosofische of ideologische meerderheid. Tot dan toe bestond er op nationaal vlak immers een ideologisch en filosofisch evenwicht tussen gelovigen en vrijzinnigen in Vlaanderen en Wallonië. Door de grondwetsherziening van 1970 en de uitvoeringswetten werd deze machtsverhouding echter verbroken, zodat belangrijke ideologische en filosofische minderheden in de beide cultuurgemeenschappen extra waarborgen eisten. De vrijzinnigheid domineerde immers in Wallonië (m.n. de socialistische zuil en de liberalen) en de christen-democratie overheerste in Vlaanderen. Vandaar de vrees voor discriminatie bij de christendemocraten in de Franse Cultuurgemeenschap en de vrees bij socialisten en liberalen in de Vlaamse Cultuurgemeenschap. Vooral de vrijzinnige liberalen konden geen genoegen nemen met de nieuwe grondwetsartikelen en de uitvoeringswetten m.b.t. de culturele autonomie. Het cultureel voorakkoord van 15 juli 1971 bracht de oplossing. Dit akkoord werd afgesloten tussen de CVP-PSC, de BSP-PSB, de PVV-PRL en de KP-PC. Het legde bepaalde principes en doelstellingen vast om discriminatie en machtsmisbruik vanwege de meerderheid op nationaal, gewestelijk, provinciaal en gemeentelijk vlak te vermijden. Verder werd ook de verbintenis aangegaan om vóór 30 november 1971 een cultuurpact af te sluiten en dit daarna zo spoedig mogelijk in een wet om te zetten. Politieke moeilijkheden zorgen er echter voor dat de voorbereidingen voor een cultuurpact in een impasse terecht kwamen en ruim een jaar ging voorbij zonder tot een oplossing te komen.

Op 24 februari 1972 werd dan eindelijk een politiek akkoord afgesloten, het eigenlijke cultuurpactakkoord genaamd. Het werd ondertekend door alle politieke partijen: de CVP-PSC, de BSP-PSB, de PVV-PRL, het FDF-RW en de KP-PC, met uitzondering van de VU⁴⁵. Uit deze politieke overeenkomst werd door een gemengde commissie, samengesteld uit kamerleden en senatoren, de tekst gedistilleerd van een wetsvoorstel waarbij de bescherming

⁴² B.S. 31 december 1970, errata B.S. 22 januari 1971.

⁴³ Heden artikel 11 G.W.

⁴⁴ Heden artikel 131 G.W.

⁴⁵ De toenmalige Volksunie heeft dit akkoord niet ondertekend, niet omdat zij de noodzaak van een bescherming van de ideologische en filosofische minderheden niet zou onderschrijven, maar wel omdat zij niet wou toetreden tot een protocol waarover zij niet mee onderhandeld had: *Parl. Hand.* Kamer 28 juni 1973, 2639-2640.

van ideologische en filosofische strekkingen gewaarborgd wordt⁴⁶. Op 26 juli 1973 werd de Cultuurpactwet door de Koning bekrachtigd en afgekondigd. De Cultuurpactwet trad in werking op 26 oktober 1973, maar de uitvoering in de praktijk liet op zich wachten tot 3 juni 1976, de datum waarop de Vaste Nationale Cultuurpactcommissie (hierna: VNCP) officieel werd ingesteld. De VNCP diende immers in toepassing van artikel 21⁴⁷ te waken over de naleving van de Cultuurpactwet⁴⁸ (*cf. infra*).

2.3.2. Relevante bepalingen

Artikel 3

§ 1: De overheidsinstanties moeten de gebruikers en alle ideologische en filosofische strekkingen betrekken bij de voorbereiding en de uitvoering van het *cultuurbeleid*, overeenkomstig de modaliteiten van deze wet ***en op voorwaarde dat zij de principes en de regels van de democratie aanvaarden en naleven***.

§ 2: Het begrip filosofische en ideologische strekking steunt op een levensbeschouwelijke opvatting of op een maatschappijvisie. De vertegenwoordiging van de strekkingen steunt op hun aanwezigheid in de vertegenwoordigende vergadering van de overeenstemmende overheid.

§ 3: De vertegenwoordiging van de gebruikers steunt op het bestaan van erkende representatieve verenigingen binnen het territoriaal gebied en binnen de bevoegdheid van de overheid of van de culturele instelling. De regels inzake erkenning van de representatieve verenigingen kunnen, naargelang van het geval, slechts bij wet of bij decreet worden vastgesteld. Het representatief karakter hangt af van een geheel van criteria; een erkenning kan niet worden geweigerd op grond van één enkel van deze criteria, meer bepaald niet op grond van het aantal leden of aangeslotenen.

§ 4: Voor de toepassing van deze wet mag geen enkel persoon, geen enkele organisatie, geen enkele instelling zonder zijn instemming beschouwd worden als te behoren tot een bepaalde ideologische of filosofische strekking.

(..)

Artikel 18

Elke ideologische of filosofische strekking vertegenwoordigd in een Cultuurraad, moet toegang hebben tot de middelen voor meningsuitdrukking die afhangen van de overheden in de betrokken gemeenschap.

Artikel 19

De instituten voor radio en televisie moeten, in de samenstelling van hun bestuurs- en beheersorgaan, de evenredige vertegenwoordiging van de politieke fracties in elke Cultuurraad in acht nemen. De bestuurs- en beheersorganen moeten worden bijgestaan door een vaste adviescommissie waarin alle erkende verenigingen van gebruikers en alle ideologische en filosofische strekkingen vertegenwoordigd zijn. De adviescommissie heeft recht op volledige informatie over de daden van de bestuurs- en beheersorganen.

(..)

⁴⁶ P. BERCKX, *De Cultuurpactwet onvoltooid en onbemind. 15 jaar bescherming van de ideologische en filosofische minderheden*, Antwerpen, Kluwer rechtswetenschappen, 1989, 1-27.

⁴⁷ Een Vaste Nationale Cultuurpactcommissie wordt ingesteld die tot taak heeft de naleving van de bepalingen van deze wet te controleren. Dit advies wordt betekend aan de klagende partij en aan de overheid waartegen klacht werd ingediend, eventueel aan de voorgedijoverheid en in alle gevallen aan de bevoegde minister van Cultuur.

⁴⁸ P. BERCKX, *o.c.*, 37-38.

Artikel 21

Een Vaste Nationale Cultuurpactcommissie wordt ingesteld die tot taak heeft de naleving van de bepalingen van deze wet te controleren. Te dien einde ontvangt de commissie alle klachten tegen inbreuken op deze wet, ingediend door elke partij die van een belang doet blijken of die van oordeel is dat zij enig nadeel heeft geleden.

(..)

Artikel 24

§ 1: De Commissie onderzoekt de klachten die bij haar aanhangig worden gemaakt. Zij hoort de klagende partij en de door de klacht bedoelde overheid: zij kan ter plaatse alle bevindingen doen, alle inlichtingen inwinnen, zich documenten laten voorleggen die zij noodzakelijk acht voor het onderzoek van de zaak, en getuigen horen. Zij tracht een verzoening te bekomen.

§ 2: Bij gebrek aan verzoening brengt de Commissie in openbare vergadering een met redenen omkleed advies uit over de gegrondheid van de klacht, waarbij zij eventueel een aanbeveling ten behoeve van de betrokken overheid voegt, waarin zij vraagt hetzij de nietigheid van de genomen beslissing vast te stellen, hetzij alle nodige maatregelen te nemen om de naleving van de bepalingen van deze wet te verzekeren. Het advies wordt uitgebracht binnen zestig dagen na ontvangst van de klacht. Deze termijn loopt niet tijdens de maanden juli en augustus. Dit advies wordt betekend aan de klagende partij alsmede aan de overheid waartegen de klacht werd ingediend, eventueel aan de voogdijoverheid en in alle gevallen aan de bevoegde Minister van Cultuur.

Artikel 25

De klacht dient bij de Commissie te worden ingediend binnen zestig dagen na de datum waarop de bestreden beslissing van de overheid bekend wordt gemaakt of betekend. Deze termijn begint te lopen op de dag waarop de klagende partij kennis kreeg van de beslissing, indien deze niet bekend werd gemaakt, noch betekend. Wanneer voor de klagende partij beroep tot nietigverklaring bij de afdeling administratie van de Raad van State openstaat in verband met de feiten waarover de klacht handelt, wordt de voor de indiening van haar verzoek om nietigverklaring opgelegde termijn opgeschort. De klagende partij beschikt over een nieuwe termijn van zestig dagen om haar zaak bij de Raad van State aanhangig te maken, welke termijn ingaat bij het verstrijken van de maand die volgt op de betekening van het advies van de Commissie of bij het verstrijken van de termijn tijdens welke het advies had moeten worden uitgebracht.

2.3.3. Bespreking

Artikel 3 Cultuurpactwet bepaalt dat de overheidsinstanties alle ideologische en filosofische strekkingen moeten betrekken bij de voorbereiding en uitvoering van het cultuurbeleid, overeenkomstig de modaliteiten van de Cultuurpactwet en ***op voorwaarde dat zij de principes en de regels van de democratie aanvaarden en naleven***. Deze bepaling houdt dus in dat de verschillende filosofische en ideologische strekkingen dienen vertegenwoordigd te zijn in advies- en beheerraden op cultureel vlak, behoudens wanneer deze organisaties de regels en principes van de democratie niet aanvaarden of naleven⁴⁹. Wat echter begrepen moet worden onder ‘*de principes en regels van de democratie*’ wordt niet uitdrukkelijk bepaald door de Cultuurpactwet. Het gaat om open norm die de beginselen en regels die wezenlijk zijn voor elk democratisch bestel omvat en ook de erkenning inhoudt van de fundamentele rechten en vrijheden, het respect ook voor de menselijke waardigheid, ongeacht (zogenaamd) ras, kleur, geslacht, nationale, sociale of etnische afkomst. Slechts aan partijen die daadwerkelijk de

⁴⁹ Vgl. ook met art. 17 EVRM, *cf. supra*.

essentie van de democratie verwerpen, kunnen een aantal rechten uit de Cultuurpactwet ontzegd worden. Aangezien antiracisme kan worden beschouwd als “*een wezenlijk element (..) van de democratie*”, wordt aangenomen dat “*een partij die ervoor ijvert mensen uit te sluiten, ongelijk te behandelen, uitsluitend op grond van hun raciale, etnische of culturele identiteit, ingaat tegen het democratisch credo, het geloof in de gelijkwaardigheid van de mens*”⁵⁰. M.a.w. wanneer bepaalde ideologische en filosofische strekkingen de regels en principes van de democratie niet naleven en aanvaarden, bijvoorbeeld wanneer zij werden veroordeeld voor een inbreuk op de antiracismewet of wanneer zij er een programma op nahouden dat aanzet tot racisme, discriminatie of vreemdelingenhaat (zonder dat zij daar reeds in rechte voor veroordeeld hoeven te zijn), **kunnen** de participatierechten van die politieke, ideologische of filosofische groepen ontnomen worden. De bestuurlijke overheid die van oordeel is dat een vereniging niet langer “*de principes en regels van de democratie*” naleeft en aanvaardt zoals artikel 3 van de Cultuurpactwet dat vereist, moet het ontnemen van bepaalde participatierechten aan die organisatie op pertinente wijze *in concreto* motiveren. De VNCP, de (kort geding)rechter of de Raad van State moeten desgevallend eveneens hiervan kunnen overtuigd worden.

De voorwaarde dat een politieke partij de principes en de regels van de democratie moet naleeft en aanvaardt, geldt voor de verschillende culturele rechten die de Cultuurpactwet toekent. Hoewel deze voorwaarde enkel voorkomt in artikel 3, § 1, in fine, wordt in de rechtspraak en door de rechtsleer aangenomen dat artikel 3, § 1, in fine Cultuurpactwet van toepassing is telkens wanneer politieke partijen of socio-culturele verenigingen rechten uit de Cultuurpactwet opeisen. De Raad van State heeft deze ruime interpretatie expliciet bevestigd voor wat de toepasselijkheid betreft van artikel 3, § 1, in fine, op artikel 18 en 19 van de Cultuurpactwet⁵¹.

Artikel 18 en het daarin toegekende recht op “toegang tot de middelen voor meningsuitdrukking die afhangen van de overheden in de betrokken gemeenschap” kan onttrokken worden in toepassing van artikel 3, § 1, in fine en kan dus tot gevolg hebben dat het recht op zendtijd van een in het parlement vertegenwoordigde politieke partij in de periode van 2 maand voor de verkiezingen, wordt ontzegd. Met verwijzing naar artikel 3, § 1, in fine van de Cultuurpactwet oordeelde de Raad van State in het arrest Bastien van 9 juni 1999 dat “*cette disposition-clé demeure bel et bien applicable à cette catégorie d’émission*” (cf. *infra*)⁵².

Het recht op zendtijd voor een in het parlement vertegenwoordigde politieke partij wordt gewaarborgd door de Cultuurpactwet, maar wordt er niet in geregeld. De gecoördineerde omroepdecreten van 25 januari 1995 (Vlaams Omroepdecreet) regelen de zendtijd voor de politieke partijen. Aangezien sinds 1 januari 2002 de politieke derden op de VRT zijn opgeheven, betreft het nu nog enkel de zendtijd in aanloop naar verkiezingen, zoals geregeld in artikel 27ter § 9 en art. 27quater § 6 van het Omroepdecreet. In de periode van twee

⁵⁰ J. VELAERS, “Anti-democratische politieke partijen in het Belgisch publiekrecht”, in A. BACKS, S. GUTWIRTH, K. LEUS en S. BAETEN (eds.), *De Gordiaanse knoop van de antidemocratische partijen. De wet als tweesnijdend zwaard?*, Gent, Mys & Breesch, 2001, 78-79. Zie ook H. DUMONT en F. TULKENS, “Les activités liberticides et le droit public belge”, in : H. DUMONT, P. MONDAUX, A. STROWEL en F. TULKENS (eds.), *Pas de liberté pour les ennemis de la liberté? Groupements liberticides et droit*, Brussel, Bruylant, 2000, 242-249.

⁵¹ Zie ook J. VELAERS, “Anti-democratische politieke partijen in het Belgisch publiekrecht”, *l.c.*, 78.

⁵² R.v.St., nr. 80.787, 9 juni 1999, Bastien t. RTBF. Vgl. R.v.St., nr. 34.803, 24 april 1990, Dubrulle et Versteyleen en R.v.St., nr.53.249, 16 mei 1995, Dumont. Zie D. VOORHOOF, *Actuele vraagstukken van mediarecht: doctrine en jurisprudentie*, Antwerpen, Kluwer, 1992, 601-608 en H. DUMONT en F. TULKENS, *l.c.*, 281-286.

maanden vóór de gemeenteraads-, provincieraads-, wetgevende en Europese verkiezingen wijst de VRT televisie- en radiozendtijd toe aan de politieke partijen die in het Vlaams Parlement door een politieke fractie vertegenwoordigd zijn. De verdeling van de zendtijd gebeurt voor de helft overeenkomstig de evenredige vertegenwoordiging van de politieke fracties in het Vlaams Parlement en voor de andere helft gelijk.

Politieke partijen die de principes en de regels van de democratie niet aanvaarden en naleven kunnen in toepassing van artikel 3, § 1 van de Cultuurpactwet hun aanspraak op toewijzing van zendtijd in een verkiezingsperiode verliezen⁵³. Op grond van dit artikel weigerde de RTBF in het verleden al enkele keren zendtijd aan een “niet-democratische” partij (*cf. infra*). In Vlaanderen werd er tot op heden nog geen verkiezingszendtijd aan een politieke partij ontzegd in toepassing van artikel 3, § 1, in fine Cultuurpactwet.

Ook op **artikel 19** (“De instituten voor radio en televisie moeten, in de samenstelling van hun bestuurs- en beheersorgaan, de evenredige vertegenwoordiging van de politieke fracties in elke Cultuurraad in acht nemen”) is artikel 3, § 1, in fine van toepassing. Dit blijkt o.a. uit een advies van de Raad van State over een ontwerpdecreet betreffende de RTBF⁵⁴. In dit ontwerpdecreet werd bepaald dat politieke partijen op grond van hun aanwezigheid in de Franse Gemeenschapsraad en volgens de evenredige vertegenwoordiging recht hebben op een bepaald aantal zetels binnen de raad van bestuur van de RTBF. Verder werd er ook een onverenigbaarheid ingesteld met het lidmaatschap van een vereniging die de beginselen van de democratie, zoals o.a. gewaarborgd in het EVRM, en de fundamentele vrijheden niet eerbiedigt. Op deze bepaling had de Raad van State kritiek⁵⁵. De Raad gaf aan dat het opnemen van deze onverenigbaarheid in de tekst van het decreet overbodig was, aangezien artikel 3, § 1, in fine van de Cultuurpactwet terzake kon volstaan⁵⁶. Concreet betekent dit dat de openbare omroepen vertegenwoordigers politieke partijen het lidmaatschap van de raad van bestuur kan ontzeggen op grond van artikel 3, § 1, in fine van de Cultuurpactwet.

⁵³ J. VELAERS, “Anti-democratische politieke partijen in het Belgisch publiekrecht”, *I.c.*, 89-90 en H. DUMONT en F. TULKENS, “Les activités liberticides et le droit public belge”, *I.c.*, 262-263; 265-266.

⁵⁴ Advies 25 maart 1996 over een ontwerp van decreet “portant statut de la Radio-Télévision belge de la Communauté française”, *Parl. St. Fr. Gem.* 1995-1996, 104/1.

⁵⁵ Zie ook J. VELAERS, “Anti-democratische politieke partijen in het Belgisch publiekrecht”, *I.c.*, 86-87; H. DUMONT en F. TULKENS, “Les activités liberticides et le droit public belge”, *I.c.*, 262-263, 268.

⁵⁶ Ondanks het advies van de Raad van State heeft de RTBF toch een artikel opgenomen in het decreet van 14 juli 1997 “houdende het statuut van de R.T.B.F” dat de aanwezigheid van niet-democratische partijen verbiedt in de raad van bestuur. Artikel 12, § 1, 6: “*L'exercice d'un mandat d'administrateur au conseil d'administration est incompatible avec l'appartenance à un organisme qui ne respecte pas les principes de la démocratie tels qu'énoncés, notamment, par la Convention européenne de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales, par la loi du 30 juillet 1981 tendant à réprimer certains actes inspirés par le racisme et la xénophobie et par la loi du 23 mars 1995 tendant à réprimer la négation, la minimisation, la justification ou l'approbation du génocide commis par le régime national-socialiste pendant la seconde guerre mondiale ou toute autre forme de génocide*” Verder bepaalt artikel 12, § 3 de voorwaarden om iemand de deelname aan de raad van bestuur te weigeren: “*Lorsque le conseil d'administration constate qu'un administrateur a perdu une des conditions d'éligibilité ou contrevient aux incompatibilités énoncées au paragraphe précédent, il invite cet administrateur à se démettre des mandats ou fonctions en question dans un délai de un mois. Si cet administrateur ne le fait pas, il est démis de plein droit de son mandat le dernier jour du mois dans lequel le conseil d'administration a constaté l'incompatibilité. Lorsqu'une incompatibilité relève des 5° et 6° du 1er, elle ne pourra être constatée que par une décision motivée du conseil d'administration, délibérant à la majorité des deux tiers des membres présents, après que l'administrateur concerné ait, dans un délai de un mois après la notification faite par le conseil d'administration, déposé un mémoire de défense écrit et ait été entendu, éventuellement accompagné de son conseil. La décision du conseil d'administration est notifiée par lettre recommandée avec accusé de réception à la poste à l'administrateur concerné.*”

Voorlopig is door de **RTBF** geen toepassing gemaakt van deze bepaling, omdat er ook nog een bijkomende drempel geldt alvorens een politieke partij aanspraak kan maken op een vertegenwoordiging in de raad van bestuur van de RTBF. Artikel 11, § 1 van het decreet van 14 juli 1997 houdende het statuut van de RTBF bepaalt immers : “*Le conseil d'administration est composé de treize administrateurs, élus pour la durée de la législature par le Conseil de la Communauté qui fait application du système de la représentation proportionnelle des groupes politiques reconnus*”⁵⁷. Artikel 10, § 2 van het reglement van het Parlement van de Franse Gemeenschap bepaalt: “*Un groupe politique doit pour être reconnu comprendre au jour de la première séance qui suit tout renouvellement du Parlement de la Communauté française cinq membres au moins et communiquer au Bureau la liste de ses membres et le nom de son président. Toute modification à la composition d'un groupe est portée à la connaissance du président du Parlement sous la signature du membre intéressé, s'il s'agit d'une démission, sous la signature du président du groupe, s'il s'agit d'une radiation et sous la double signature du membre et du président du groupe, s'il s'agit d'une adhésion*”⁵⁸.

Dit kwantitatief en objectief criterium, nl. tenminste vijf vertegenwoordigers in het parlement van de Franse Gemeenschap, heeft ervoor gezorgd dat kleine partijen zoals het Front National (FN), (tot nu toe) geen aanspraak op participatie konden laten gelden in het bestuursorgaan van de RTBF. Rekening houdend met de verkiezingsuitslag van 13 juni 2004 en met de daaruit voortvloeiende zetelverdeling is op 19 oktober 2004 de lijst met de politieke groepen in het Parlement van de Franse Gemeenschap samengesteld. Daaruit blijkt dat het FN slechts over vier leden in het Parlement van de Franse Gemeenschap beschikt⁵⁹. Onvoldoende dus om een erkenning als politieke groep te verkrijgen en bijgevolg kan het FN ook geen aanspraak maken op vertegenwoordiging in de raad van bestuur van de RTBF.

Door de **VRT** is tot nu toe evenmin gebruik gemaakt van de mogelijkheid die vervat zit in artikel 3, § 1, in fine van de Cultuurpactwet. In tegenstelling tot de situatie in de Franse Gemeenschap geldt in de Vlaamse Gemeenschap geen bijkomende drempel om als “politieke fractie” in aanmerking te komen voor de toewijzing van zendtijd in toepassing van artikel 27ter § 9 en 27quater § 6 van het Vlaams Omroepdecreet. Overeenkomstig artikel 8, § 3 van het Reglement van het Vlaams Parlement is een politieke partij als een fractie te beschouwen van zodra deze partij bij het begin van de zittingsperiode uit ten minste vijf volksvertegenwoordigers bestaat. Het Vlaams Blok zetelt sinds 1991 in de raad van bestuur van de BRTN/VRT en deze partij vormt een fractie zoals bedoeld in artikel 27ter § 9 en artikel 27quater § 6 van het Omroepdecreet. Sinds eind november 2004 is het Vlaams Belang de rechtsopvolger van het Vlaams Blok.

Artikel 21 van de Cultuurpactwet heeft betrekking op de Vaste Nationale Cultuurpactcommissie (VNCP) die tot taak heeft de naleving van de bepalingen van deze wet te controleren. Voor wat de toepassing betreft van artikel 3, § 1, in fine van de Cultuurpactwet kunnen **drie** niveaus onderscheiden worden: het bestuurlijke niveau, het niveau van de VNCP en de ultieme toetsing door de rechterlijke macht, inzonderheid de Raad van State, afdeling administratie. Op het bestuurlijke niveau kan bijvoorbeeld een gemeente beslissen om een politieke partij te weren uit een gemeentelijke adviesraad (de jeugdraad, de cultuurraad, de

⁵⁷ Art. 11 § 1 Decr. Fr. Gem. R. 14 juli 1997 houdende het statuut van de "Radio-Télévision belge de la Communauté française (RTBF)", *B.S.* 28 augustus 1997.

⁵⁸ Art. 10 § 2 reglement van het Parlement van de Franse Gemeenschap. Internet, 3 november 2004, (www.pcf.be)

⁵⁹ PARLEMENT VAN DE FRANSE GEMEENSCHAP, *Liste des groupe politiques*, Internet, 19 oktober 2004, www.pcf.be

sportraad, ...). De gemeente beslist dan of een politieke partij al dan niet “*de principes en de regels van de democratie*” eerbiedigt en bijgevolg al dan niet aanspraak maakt op de rechten die de Cultuurpactwet waarborgt. Dit kan ertoe leiden dat een partij in de ene gemeente als niet-democratisch wordt beschouwd en in de andere gemeente wel kan deelnemen aan het cultuurbeleid. Wanneer een partij van oordeel is dat zij ten onrechte is uitgesloten van de rechten die de Cultuurpactwet biedt, kan klacht worden ingediend bij de VNCP⁶⁰. De VNCP probeert vervolgens een verzoening te realiseren⁶¹. Wanneer deze verzoening uitblijft, brengt het VNCP “*in openbare vergadering een met redenen omkleed advies uit over de gegrondheid van de klacht, waarbij zij eventueel een aanbeveling ten behoeve van de betrokken overheid voegt, waarin zij vraagt hetzij de nietigheid van de genomen beslissing vast te stellen, hetzij alle nodige maatregelen te nemen om de naleving van de bepalingen van deze wet te verzekeren*”.⁶² Het **advies dat de VNCP** verstrekt is **niet bindend**.

De VNCP kan in haar advies dus aangeven dat de uitsluiting van een politieke partij onterecht is, maar toch kan de bestuurlijke overheid bij haar besluit blijven en de partij uitsluiten van de participatie aan het cultuurbeleid. Er bestaat dan nog een laatste uitweg voor de uitgesloten partij of vereniging⁶³: tegen het besluit van de bestuurlijke overheid kan een vordering tot schorsing en/of een beroep tot vernietiging worden ingesteld bij de Raad van State⁶⁴.

3. De toepassing van artikel 3, § 1, in fine van de Cultuurpactwet

In dit deel bespreken we een aantal toepassingen van artikel 3, § 1, in fine van de Cultuurpactwet. Een aantal beslissingen van bestuurlijke overheden én adviezen/beslissingen van de VNCP met betrekking tot het Vlaams Blok worden geanalyseerd, aangevuld met de rechtspraak van de Raad van State.

3.1. *Beslissingen van bestuurlijke overheden en de VNCP*

In een *eerste fase* van 1985 tot midden 1992 werd door de VNCP geen toepassing gemaakt van artikel 3, § 1, in fine van de Cultuurpactwet⁶⁵. Een belangrijk keerpunt vormde de aanvaarding op 19 november 1992 door de Vlaamse Raad van een resolutie waarin het **70-puntenprogramma** van het Vlaams Blok puntsgewijs werd veroordeeld⁶⁶. Vanaf december 1992 verklaarde de VNCP systematisch de klachten van Vlaams Blokmandatarissen over de schending van de Cultuurpactwet “onontvankelijk naar indiener” met als motivering dat de indiener van de klacht, via het **70-puntenprogramma** van het Vlaams Blok, kenbaar maakt de principes en de regels van de democratie niet te aanvaarden en niet na te leven. In die periode 1992-1996 verwijst de VNCP in zijn adviezen en beslissingen naar aanleiding van klachten van het Vlaams Blok enkel naar de strijdigheid van het **70-puntenprogramma** met artikel 3, §

⁶⁰ J. VELAERS, “Anti-democratische politieke partijen in het Belgisch publiekrecht”, *I.c.*, 78-79.

⁶¹ Art. 24 § 1 Cultuurpactwet.

⁶² Art. 24 § 2 Cultuurpactwet.

⁶³ Een advies van de VNCP waarin wordt vastgesteld dat een klacht wegens inbreuk op de Cultuurpactwet niet-ontvankelijk of ongegrond is, betreft geen administratieve rechtshandeling die voor schorsing of vernietiging in aanmerking komt, omdat uit dit advies zelf geen rechtgevolgen voortvloeien. Enkel een weigering om uitspraak te doen of een onbevoegdverklaring door VNCP kan beschouwd worden als een voor schorsing of vernietiging in aanmerking komende beslissing: R.v.St., nr. 91.660, 18 december 2000, Vlaams Blokmandatarissen tegen de Belgische Staat, vertegenwoordigd door de VNCP. Vgl. R.v.St., nr. 26.204, 25 februari 1986.

⁶⁴ Art. 25, tweede lid Cultuurpactwet.

⁶⁵ Dit blijkt o.m. uit de volgende beslissingen van de VNCP: nrs. 379, 519 en 661. Zie ook H. DUMONT en F. TULKENS, *I.c.*, 244.

⁶⁶ *Hand. VI.R. 1992-1993*, 19 november 1992, 283-284 en *Parl.Stuk. VI.R. 1992-1993*, 246.

1, in fine Cultuurpactwet, zonder evenwel de met deze wettelijke bepalingen strijdige programmapunten op te sommen of verder te motiveren⁶⁷.

Uit deze *tweede* fase bespreken we advies 700 en 706.

Klacht 700. Op 5 juli 1992 dient Roeland Raes, de ondervoorzitter van het Vlaams Blok, klacht in tegen de samenstelling van de Vaste Commissie van de Raad van Bestuur van de BRTN, welke volgens de indiener van de klacht in strijd is met de bepalingen van de Cultuurpactwetgeving. Na de parlementsverkiezingen van 1991 werd de raad van bestuur van de BRTN als volgt samengesteld:

- C.V.P. 4 mandaten
- S.P. 3 mandaten
- V.L.D. 3 mandaten
- Volksunie 1 mandaat
- Vlaams Blok 1 mandaat

Volgens artikel 12, § 1 van het decreet van 27 maart 1991, houdende het statuut van de Nederlandse Radio- en Televisieuitzendingen in België, Omroep van de Vlaamse Gemeenschap, kiest de raad van bestuur onder zijn leden een Vaste Commissie van vijf leden. Hierbij wordt uitdrukkelijk verwezen naar artikel 19 van de Cultuurpactwet⁶⁸. Op 6 april 1992 wordt deze Vaste Commissie evenwel met de volgende politieke verhoudingen samengesteld:

- C.V.P. 2 mandaten
- S.P. 2 mandaten
- V.L.D. 1 mandaat

Hierop dient Raes op 5 juni 1992 klacht in bij de VNCP tegen de niet-vertegenwoordiging in de Vaste Commissie van de BRTN van de Vlaams-nationale strekking, in het algemeen, en de niet-vertegenwoordiging van het Vlaams Blok, in het bijzonder.

De VNCP oordeelt op 21 juni 1993 als volgt:

- *“Aangezien de indiener van de klacht van oordeel is dat zijn politieke strekking, het Vlaams Blok, nadeel geleden heeft doordat zij niet vertegenwoordigd is in de Vaste Commissie van de BRTN;*
- *Aangezien de indiener van de klacht, als Senator van het Vlaams Blok, via het 70-puntenprogramma van het Vlaams Blok, kenbaar maakt de principes en de regels van de democratie niet te aanvaarden en niet na te leven;”*

komt de VNCP tot het besluit dat de klacht naar indiener **onontvankelijk** wordt verklaard⁶⁹. M.a.w. de klacht wordt niet ten gronde beoordeeld, maar louter onontvankelijk verklaard “naar indiener” omdat deze door zijn lidmaatschap van het Vlaams Blok kenbaar maakt de principes en de regels van de democratie niet te aanvaarden en niet na te leven.

⁶⁷ Het gaat o.m. om de volgende beslissingen: 592/H, 592/E, 592/A, 592/B, 705, 719, 720 en 667.

⁶⁸ De instituten voor radio en televisie moeten, in de samenstelling van hun bestuurs- en beheersorgaan, de evenredige vertegenwoordiging van de politieke fracties in elke cultuurraad in acht nemen. De bestuurs- en beheersorganen moeten worden bijgestaan door een vaste adviescommissie waarin alle erkende verenigingen van gebruikers en alle ideologische en filosofische strekkingen vertegenwoordigd zijn. De adviescommissie heeft recht op volledige informatie over de daden van de bestuurs- en beheersorganen.

⁶⁹ VNCP-beslissing m.b.t. klacht 700, Vlaamse Gemeenschap – Vlaams Blok-fractie t. BRTN.

Een opmerkelijke beslissing van de VNCP, temeer omdat het Vlaams Blok wel een vertegenwoordiger had in de raad van bestuur van de BRTN, doch werd geweerd uit de Vaste Commissie⁷⁰.

Advies 706 bevat een gelijkaardige beslissing. Op 29 juli 1992 dient Roeland Raes een klacht in tegen de programmatie van het BRTN-radioprogramma "**Actueel**" dat volgens de indiener van de klacht in strijd is met de Cultuurpactwetgeving. Het radioprogramma "**Actueel**" is een informatief programma, dat op bepaalde tijdstippen na de nieuwsuitzendingen geprogrammeerd wordt. Het behandelt meestal thema's van politieke, economische, sociale en juridische aard. Roeland Raes is van mening dat zijn strekking op systematische wijze uitgesloten en gediscrimineerd wordt in de programmatie van "**Actueel**". De VNCP oordeelt op 25 oktober 1993 als volgt:

- *“Aangezien de indiener van de klacht van oordeel is dat zijn politieke strekking, het Vlaams Blok, nadeel geleden heeft doordat zij op systematische wijze geweerd wordt bij de programmatie van het B.R.T.N.-radioprogramma "Actueel";*
- *Aangezien de indiener van de klacht, als Senator van het Vlaams Blok, via het 70-puntenprogramma van het Vlaams Blok, kenbaar maakt de principes en de regels van de democratie niet te aanvaarden en niet na te leven;”*

komt de VNCP tot het besluit dat de klacht naar indiener **onontvankelijk** wordt verklaard.⁷¹

De VNCP hanteert dezelfde werkwijze als bij klacht 700 en doet dus geen grondig onderzoek naar de klacht.

Vanaf 1996 werden de meeste beslissingen iets uitvoeriger gemotiveerd, zoals het geval is in klacht 782 en 943 die we hierna bespreken.

Klacht 782 heeft betrekking op een dispuut tussen de stad Lokeren en de Vlaams Blok Jongeren. Het schepencollege weigert op 27 juni 1994 de Vlaams Blok Jongeren subsidies te verlenen voor het werkingsjaar 1993. In het collegebesluit wordt verwezen naar een advies van 21 juni 1993 van de Cultuurpactcommissie. Daarin verklaart de Commissie een klacht van het Vlaams Blok vs. het stadsbestuur van Lokeren onontvankelijk⁷², verwijzend naar het "**70-puntenprogramma**" van deze partij. In een brief van 7 december 1994 deelt de stedelijke jeugdraad van Lokeren aan de afgevaardigde van de Vlaams Blok Jongeren de beslissing van het college van burgemeester en schepenen mee van de subsidieweigering aan deze politieke jongerenvereniging. De Vlaams Blok Jongeren hadden nochtans op 15 september 1993 het huishoudelijk reglement van de stedelijke jeugdraad van Lokeren onderschreven, met daarin een niet-discriminatieverklaring⁷³. Het schepencollege was

⁷⁰ J. VELAERS, "Verdraagzaamheid ook t.a.v. onverdraagzamen?", in X, *Het recht in de samenleving. Recht en verdraagzaamheid in de multiculturele samenleving*, Antwerpen, Maklu, 1993, 338.

⁷¹ VNCP-beslissing m.b.t. klacht 706, Vlaamse Gemeenschap – Vlaams Blok-fractie t. BRTN.

⁷² VNCP-beslissing m.b.t. klacht 592, Vlaams Blok t. Stad Lokeren.

⁷³ Het gaat hier om een aanvulling van het huishoudelijk reglement van de stedelijke jeugdraad van Lokeren. "Om deze doelstellingen op een ernstige manier te kunnen realiseren verwacht de stedelijke jeugdraad van haar leden dat zij bij hun toetreding tot de jeugdraad uitdrukkelijk verklaren:

1. dat zij deze doelstellingen wensen na te streven voor alle kinderen en jongeren, zonder enig onderscheid op welke grond ook, zoals geslacht, ras, kleur, taal, godsdienst, politieke of andere overtuigingen, nationale of maatschappelijke afkomst, het behoren, tot een nationale minderheid, vermogen, geboorte of andere status (Hierbij verwijzend naar het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens, art. 14.)

evenwel van oordeel dat het ondertekenen van dit reglement in het geval van de Vlaams Blok Jongeren niet waarachtig kon zijn, gezien hun standpunten in het “70-puntenprogramma” niet stroken met de bepalingen in het huishoudelijk reglement. Vandaar de weigering om hen subsidies te verlenen. Opvallend is dat de VNCP in haar advies geen oordeel velt over de gegrondheid van de klacht, maar de klacht onontvankelijk verklaart naar indiener op basis van het “70-puntenprogramma”.

Artikel 21 van de Cultuurpactwet bepaalt dat de indiener van een klacht van een belang moet doen blijken of van oordeel moet zijn dat hij enig nadeel heeft geleden. De klacht werd ingediend door de heren Karim Van Overmeire en Werner Marginet, in hun hoedanigheid van respectievelijk voorzitter en lid van de raad van beheer van de vzw Vlaams Blok Jongeren. De klagers waren van oordeel dat hun vereniging gediscrimineerd en benadeeld werd door de subsidieweigering. De VNCP stelde vast dat de Vlaams Blok Jongeren een eigen rechtspersoonlijkheid (VZW) hebben. Conform artikel 3 van hun statuten heeft de vereniging "*het verlenen van bijstand voor en de bevordering, ontwikkeling en realisatie van het partijprogramma van het Vlaams Blok*" tot doel.

De VNCP stelt bijgevolg op 30 maart 1998 (!) als volgt:

- *“Vaststellende dat het zogenaamde “70-puntenprogramma” op het ogenblik van de indiening van de klacht als partij-programma geldt voor het Vlaams Blok;*
- *Vaststellende dat onder punt 9 van dat programma gesteld wordt dat vreemdelingenorganisaties slechts kunnen opgericht worden en activiteiten ontplooiën wanneer zij over een overheidstoelating beschikken;*
- *Vaststellende dat onder punt 10 van dat programma gesteld wordt dat het uitgesloten is dat vreemdelingenorganisaties subsidies of andere materiële voordelen van de overheid krijgen;*
- *Vaststellende dat onder punt 12 van dat programma gesteld wordt dat het Vlaams Blok van oordeel is dat de erkenning van de islamitische eredienst onmiddellijk moet ingetrokken worden;*
- *Vaststellende dat onder punt 13 van dat programma gesteld wordt dat de wildgroei van moskeeën moet gestopt worden en hiertoe een "moskeestop", gevolgd door een systematische afbouw van het aantal moskeeën, wordt voorgesteld;*
- *Vaststellende dat onder punt 20 van dat programma gesteld wordt dat dringend een algemene stop moet ingevoerd worden voor het verhuren van sociale woningen en appartementen aan vreemdelingen;*
- *Vaststellende dat onder punt 61 van dat programma gesteld wordt dat niet-Europese vreemdelingen slechts van een beperkte kinderbijslagvergoeding kunnen genieten;*
- *Vaststellende dat onder punt 63 van dat programma gesteld wordt dat niet-Europese vreemdelingen slechts in geringe mate en beperkt in tijd over een werkloosheidsuitkering kunnen genieten;*

2. dat zij deze doelstellingen wensen te realiseren in een sfeer van verdraagzaamheid, respect en openheid, overeenkomstig de democratische beginsels; welke mogen beschouwd worden als eigen aan de stedelijke jeugdraad als advies - en inspraakorgaan.

3. dat zij desgevallend een eigen werking ontwikkelen of wensen te ontwikkelen voor alle kinderen en jongeren zonder enig onderscheid op welke grond ook, overeenkomstig art. 14 van de Europese verklaring van de rechten van de mens." (aanvulling art. 2 van het reglement)".

- *Overwegende dat meerdere van bovengenoemde programmapunten in strijd zijn met fundamentele rechten en vrijheden die in het Europees Verdrag voor de Rechten van de mens erkend zijn;*
- *Vaststellende dat het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens bij Wet van 13 mei 1955 werd geratificeerd;*
- *Overwegende dat meerdere van bovengenoemde programmapunten in strijd zijn met fundamentele rechten en vrijheden die in het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten erkend zijn;*
- *Vaststellende dat het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten bij Wet van 15 mei 1981 werd geratificeerd;*
- *Overwegende dat meerdere van bovengenoemde programmapunten in strijd zijn met fundamentele rechten en vrijheden die in het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten van de Verenigde Naties erkend zijn;*
- *Vaststellende dat het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten van de Verenigde Naties bij Wet van 15 mei 1981 werd geratificeerd;*
- *Overwegende dat meerdere van bovengenoemde programmapunten ingaan tegen rechten en vrijheden die in de Belgische Grondwet zijn vastgelegd;*
- *Overwegende dat uit bovenvermelde overwegingen blijkt, ongeacht de verklaringen van het Vlaams Blok inzake de rechten van de mens, dat het Vlaams Blok en zijn gekozenen de principes en de regels van de democratie niet aanvaarden;*
- *Vaststellende dat het oorspronkelijk 70-puntenprogramma in een publicatie van de heer Filip Dewinter "Immigratie: de tijdbom tikt!", uitgegeven in oktober 1996, aangepast werd;*
- *Vaststellende dat bovengenoemde programmapunten uit het oorspronkelijk 70-puntenprogramma geheel of gedeeltelijk in het aangepaste 70-puntenplan werden overgenomen, weliswaar onder een andere nummering;*
- *Overwegende dat meerdere programmapunten van het aangepast 70-puntenplan van oktober 1996 ingaan tegen rechten en vrijheden die in Belgische Grondwet zijn vastgelegd;*
- *Overwegende dat uit bovenvermelde overwegingen bevestigd blijft dat het Vlaams Blok en zijn verkozenen de principes en de regels van de democratie niet aanvaarden”;*

komt men tot het besluit dat de klacht naar indiener **onontvankelijk** wordt verklaard.⁷⁴

Op basis van het “**70-puntenprogramma**” van het Vlaams Blok acht de VNCP de klacht van de Vlaams Blokmandatarissen over de schending van de Cultuurpactwet onontvankelijk met als motivering dat de indiener van de klacht, via het “**70-puntenprogramma**” van het Vlaams Blok, kenbaar maakt de principes en de regels van de democratie niet te aanvaarden en na te leven. Het schepencollege van Lokeren bleef na het advies van de VNCP bij zijn beslissing. De Vlaams Blok Jongeren stelden tegen de beslissing van het Schepencollege en het advies van de VNCP een beroep tot vernietiging in bij de Raad van State. Tot op heden is er echter nog altijd geen uitspraak⁷⁵.

Een andere interessante beslissing met betrekking tot het Blok is klacht 947. Het gaat om een klacht van 3 februari 2000 van twee Vlaams Blokmandatarissen, waaronder G. Neel, tegen de Vlaamse regering naar aanleiding van de nieuwe samenstelling van de raad van bestuur van

⁷⁴ VNCP-beslissing m.b.t. klacht 782, Lokeren, Vlaams Blok Jongeren t. Jeugdraad Lokeren.

⁷⁵ Cfr. *infra* deel 3.2.

BLOSO. Bij besluit van de Vlaamse Regering waren op 3 december 1999 negen vertegenwoordigers van de Vlaamse Regering aangesteld in de raad van bestuur van BLOSO. De Vlaams Blokmandatarissen zijn van oordeel dat het Vlaams Blok door dit besluit van de Vlaamse Regering gediscrimineerd en benadeeld werd, omdat de tweede door het Vlaams Blok voorgedragen kandidaat – *in casu* de heer G. Neel – niet benoemd werd in de raad van bestuur van BLOSO.

Artikel 21 van de Cultuurpactwet bepaalt dat de indiener van een klacht van een belang moet doen blijken of van oordeel moet zijn dat hij enig nadeel heeft geleden. De VNCP stelt vast dat op het ogenblik van de indiening van de klacht (3 februari 2000) het zogenaamde “**70-puntenprogramma**” nog altijd als partijprogramma geldt voor het Vlaams Blok, en derhalve ook voor de indieners van onderhavige klacht. Bijgevolg oordeelt de VCNP als volgt:

“Vaststellende dat onder punt 1 van dat programma gesteld wordt, dat het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en Racismebestrijding dient opgedoekt te worden;

- *Vaststellende dat onder punt 2 van dat programma voorgesteld wordt, de subsidiekraan toe te draaien voor verenigingen die de immigratie en het permanent verblijf van vreemdelingen in ons land helpen aanmoedigen;*
- *Vaststellende dat onder punt 14 van dat programma gesteld wordt, dat het Vlaams Blok van oordeel is dat de erkenning van de islamitische eredienst onmiddellijk moet ingetrokken worden;*
- *Vaststellende dat onder punt 15 van dat programma gesteld wordt, dat de wildgroei van moskeeën moet gestopt worden en hiertoe een "moskeestop", gevolgd door een systematische afbouw van het aantal moskeeën, wordt voorgesteld;*
- *Vaststellende dat onder punt 54 van dat programma gesteld wordt, dat niet - Europese vreemdelingen slechts van een beperkte kinderbijslagvergoeding kunnen genieten;*
- *Vaststellende dat onder punt 57 van dat programma gesteld wordt, dat niet - Europese vreemdelingen slechts in geringe mate en beperkt in tijd over een werkloosheids-uitkering kunnen genieten;*
- *Overwegende dat meerdere programmapunten in strijd zijn met fundamentele rechten en vrijheden, die in het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens erkend zijn;*
- *Vaststellende dat het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens bij Wet van 13 mei 1955 werd geratificeerd;*
- *Overwegende dat meerdere programmapunten in strijd zijn met fundamentele rechten en vrijheden, die in het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten erkend zijn;*
- *Vaststellende dat het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten bij Wet van 15 mei 1981 werd geratificeerd;*
- *Overwegende dat meerdere programmapunten in strijd zijn met fundamentele rechten en vrijheden, die in het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten van de Verenigde Naties erkend zijn;*
- *Vaststellende dat het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten van de Verenigde Naties bij Wet van 15 mei 1981 werd geratificeerd;*
- *Overwegende dat meerdere programmapunten ingaan tegen rechten en vrijheden, die in de Belgische Grondwet zijn vastgelegd;*
- *Overwegende dat uit bovenvermelde overwegingen blijkt, ongeacht de verklaringen van het Vlaams Blok inzake de rechten van de mens, dat het Vlaams Blok en zijn verkozenen de principes en de regels van de democratie niet aanvaarden”*

komt men op 23 april 2001 tot het besluit dat de klacht **onontvankelijk** is naar indiener⁷⁶.

Opnieuw worden er enkele strijdige programmapunten van het “**70-puntenprogramma**” van het Vlaams Blok opgesomd en wordt de klacht door de VNCP onontvankelijk verklaard naar indiener omdat hij, via het “**70-puntenprogramma**” van het Vlaams Blok, kenbaar maakt de principes en de regels van de democratie niet te aanvaarden en na te leven.

Vastgesteld kan worden dat in de beslissingen i.v.m. klacht 782 en klacht 943 wel een omstandiger motivering is opgegeven dan in eerdere beslissingen⁷⁷. Maar toch blijft de motivering zeer algemeen. In vele andere VNCP-adviezen is een analoge motivering geformuleerd⁷⁸. Brems, Dumont en Velaers bekritisieren deze zeer summier methode van motiveren⁷⁹. Weliswaar somt de VNCP op welke programmapunten strijdig zijn, maar de VNCP geeft niet aan met welke artikelen van de grondwet en van de internationale verdragen deze programmapunten niet overeenstemmen en waarin die strijdigheid met de regels en basisprincipes van de democratie precies bestaat. Brems formuleert het als volgt: “*Om in juridische termen te stellen dat een programmapunt in strijd is met de fundamentele rechten en vrijheden, is een argumentatie vereist die aantoont dat het programmapunt in kwestie indien het zou uitgevoerd worden een aantasting zou uitmaken van een bepaald recht, én dat het geen geoorloofde beperking van dat recht uitmaakt. Dit laatste is een vrij genuanceerde juridische redenering. Daar komt de Cultuurpactcommissie hoegenaamd niet aan toe*”⁸⁰.

Aangezien door het Vlaams Blok afstand is genomen van het “**70-puntenprogramma**” en dit programma sedert 2001 niet langer deel uitmaakt van het politiek programma van het Vlaams Blok⁸¹, is de door de VNCP gedurende jaren gevolgde motivering met verwijzing naar het 70-puntenprogramma nog problematischer geworden⁸². Met de veroordeling van de drie Vlaams Blok VZW’s in toepassing van artikel 3 van de antiracismewet op 21 april 2004, is evenwel een nieuw argument aangereikt op basis waarvan de strijdigheid met artikel 3, § 1, in fine Cultuurpactwet kan worden gemotiveerd, zoals blijkt uit een advies van 13 september 2004.

⁷⁶ VNCP-beslissing m.b.t. klacht 947, Vlaamse Gemeenschap t. Vlaams Blok .

⁷⁷ Voor een grondige bespreking van de evolutie in de beslissingen van de VNCP verwijzen we naar H. DUMONT en F. TULKENS, *I.c.*, 250-255 en naar H. DUMONT, *Le pluralisme idéologique et l'autonomie culturelle en droit public belge. Vol. 2: de 1970 à 1993*, Brussel, Bruylant, 1996, nr. 970-975.

⁷⁸ Zie nrs. 718, 780, 999. M.a.w. men wijst wel een aantal programmapunten aan die strijdig worden geacht met art. 3 § 1, in fine Cultuurpactwet, maar zonder te argumenteren of te motiveren waar die strijdigheid zich precies situeert.

⁷⁹ H. DUMONT, *o.c.*, 469; E. BREMS, “Juridische argumenten tegen extreem rechts”, *Samenleving en Politiek*, 1998, 11-12; J. VELAERS, “Anti-democratische politieke partijen in het Belgisch publiekrecht”, *I.c.*, 84.

⁸⁰ E. BREMS, *I.c.*, 12.

⁸¹ Brief van 25 oktober 2000 van de heer Frank Vanhecke naar de VNCP waarin hij meedeelt, dat het “**70-puntenprogramma**” geen deel meer uitmaakt van het partijprogramma. Zie ook VLAAMS BLOK, *Aanpassen of Terugkeren. Het vreemdelingenstandpunt van het Vlaams Blok*. Vlaams Blok, Brussel, 2001, 6.

⁸² De VNCP verwijst evenwel in heel wat vroegere adviezen naar het “**70-puntenprogramma**” of naar een geactualiseerde versie ervan lang nadat het al door het Vlaams Blok afgezworen werd. Bijvoorbeeld in klacht 999, Vlaams Blok-afdeling Duffel t. Gemeentebestuur Duffel. Op 21 januari 2002 wordt door de algemene vergadering van de VNCP uitspraak gedaan in deze zaak en wordt de klacht naar indiener opnieuw onontvankelijk verklaard op basis van een aantal programmapunten uit de geactualiseerde versie van het 70-puntenprogramma. De VNCP geeft aan dat **op het moment van indienen van de klacht** (20 juli 2001) het 70-puntenprogramma nog van toepassing was, aangezien het pas officieel op 15 september 2001 werd afgezworen. Andere beslissingen na klacht 999 m.b.t. het Vlaams Blok werden niet genomen. We kunnen dus geen voorbeelden geven van adviezen die na het 70-puntenprogramma en vóór het arrest van het beroep in Gent werden genomen door de VNCP. De VNCP gaf zelf aan in een telefonisch gesprek dat men de uitspraak van het hof van beroep in Gent afwachtte om verdere adviezen te verstrekken m.b.t. het Vlaams Blok. Klacht 1032 is daar een eerste voorbeeld van (*cf. infra*).

Deze zaak betreft een klacht ingediend op 24 juni 2002 door de heer Frederik Erens, gewezen beheerder namens het Vlaams Blok van de vzw Ancienne Belgique, tegen de samenstelling van beheersorganen van deze instelling. De klacht is gericht tegen de Vlaamse Minister van Cultuur. Het Vlaams Blok had in de vorige bestuursperiodes steeds zonder problemen meerdere beheerders, zowel naar de algemene vergadering als naar de raad van beheer van de Ancienne Belgique, kunnen afvaardigen. Eind april 2002 stellen zowel de Vlaamse Regering als de Vlaamse Gemeenschapscommissie een lijst van elf leden voor de nieuwe samenstelling van de beheersorganen van de vzw Ancienne Belgique op. De heer M. Moriau directeur bij de Vlaamse Gemeenschapscommissie schrijft echter op 25 april 2002 bij het ontwerpbesluit dienaangaande het volgende:

“Volgens de overeenkomst tussen de Vlaamse Gemeenschap en de Ancienne Belgique en op basis van de statuten wordt de raad van beheer van de Ancienne Belgique samengesteld uit 10 deskundigen, 11 vertegenwoordigers vanuit de Vlaamse Gemeenschap en 11 vertegenwoordigers vanuit de Gemeenschapscommissie. De afgevaardigden van de overheden worden aangeduid in functie van de actuele politieke evenredigheid in de betrokken overheden. De Vlaamse Gemeenschap heeft dit principe gehandhaafd, met uitzondering van de vertegenwoordiging van het “Vlaams Blok”, die in het voorstel niet werd weerhouden. Bij het voorstel van de VGC-vertegenwoordiging werd dezelfde logica gehanteerd.” M.a.w. het Vlaams Blok wordt geweerd uit de beheersorganen van de Ancienne Belgique.

Artikel 21 van de Cultuurpactwet bepaalt dat de indiener van een klacht van een belang moet doen blijken of van oordeel moet zijn dat hij enig nadeel heeft geleden. Op basis van de volgende argumenten oordeelt de VNCP dat de klacht **onontvankelijk** is naar indiener:

- *“Gelet op de wet van 30 juli 1981 tot bestraffing van bepaalde door racisme of xenofobie ingegeven daden;*
- *Overwegende dat de klacht werd ingediend door de heer Frederik Erens, gewezen beheerder van de vzw Ancienne Belgique, en dat de klager van oordeel is dat hijzelf en zijn partij, door het ontbreken van vertegenwoordigers van het Vlaams Blok in de beheersorganen van deze instelling, gediscrimineerd en benadeeld worden;*
- *Overwegende dat de Vaste Nationale Cultuurpactcommissie, bij de behandeling van vroegere dossiers ingediend door het Vlaams Blok, deze klachten onontvankelijk verklaarde, na toetsing van het zogenaamde “zeventig-punten-programma” aan de regels van de democratie;*
- *Overwegende dat de voorzitter van het Vlaams Blok, de heer Frank Vanhecke, in zijn brief van 25 oktober 2000 aan de Vaste Nationale Cultuurpactcommissie meedeelt, dat het zeventig-punten-programma geen deel meer uitmaakt van het partijprogramma;*
- *Overwegende dat artikel 3 van de Wet van 30 juli 1981 geenszins een “dwingelandij van het correct denken” oplegt, en kritiek - zelfs hevige kritiek - van een groep, vereniging en zeker van een politieke partij moet mogelijk blijven: in een democratische samenleving kan het recht op vrije meningsuiting echter aan beperkingen onderworpen worden, ter bescherming van de goede naam en de rechten van anderen, alsook van de rechten en vrijheden van anderen;*
- *Overwegende dat uit onderzoek, ingesteld door de Vaste Nationale Cultuurpactcommissie, en uit de rechtspraak blijkt dat een aantal publicaties van het Vlaams Blok bij de bevolking “kennelijk en herhaaldelijk” kunnen aanzetten tot vreemdelingenhaat, zoals onder meer blijkt uit:*

- *het hanteren van een ‘zondebokmechanisme’, door het voorhouden dat vreemdelingen bevoordeeld zouden worden ten nadele van de eigen bevolking;*
- *het permanent aankaarten van de “vreemdelingenproblematiek”;*
- *het leggen van een link tussen handel en gebruik van verdovende middelen en drugs en vreemdelingen;*
- *in algemener termen, het leggen van een link tussen criminaliteit en vreemdelingen;*
- *het gebruik van slogantaal en sarcasme, die haatgevoelens kunnen opwekken;*
- *in algemener termen, de gehanteerde woordkeuze en het taalgebruik;*
- *het inspelen op het onveiligheidsgevoel bij de bevolking en op de achterstelling door de overheid van het eigen volk;*
- *Overwegende dat de Vaste Nationale Cultuurpactcommissie, bij de behandeling van dossiers, ingediend door het Vlaams Blok, tot het besluit kwam, dat deze partij door het verspreiden bij het grote publiek van publicaties en propaganda, die kennelijk en herhaaldelijk ingegeven waren door racistische of xenofobe motieven, de waarden die gelden in een vrije, democratische en pluralistische samenleving ernstig in het gedrang brengt;*
- *Overwegende bovendien dat de Vaste Nationale Cultuurpactcommissie van oordeel is, dat het Vlaams Blok in zijn publicaties regelmatig de bepalingen van het Verdrag van 4 november 1950 tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden - in het Belgische rechtsbestel ingevoegd door de ratificering bij Wet van 13 mei 1955 - schendt;*
- *Overwegende derhalve, dat deze partij, haar leiding en haar verkozenen, niet alle principes en regels van de democratie aanvaarden”⁸³.*

De VNCP komt in zijn advies van 13 september 2004, duidelijk geïnspireerd en steunend op het arrest van het hof van beroep te Gent van 21 april 2004⁸⁴, tot de conclusie dat de indiener, door zijn lidmaatschap van het Vlaams Blok, kenbaar maakt de principes en de regels van de democratie niet te aanvaarden en na te leven⁸⁵.

3.2. Raad van State

Tot op heden is het aantal arresten waarin de Raad van State zich uitspreekt over de draagwijdte van artikel 3, § 1, in fine van de Cultuurpactwet schaars. Een interessante zaak is het **arrest Bastien** uit 1999. We keren eerst even terug in de tijd om het arrest in een juiste context te plaatsen.

De zaak Bastien en de RTBF

Reeds in 1994 sprak de rechter in kort geding zich uit over de weigering van de RTBF om in de periode voorafgaand aan de Europese verkiezingen zendtijd ter beschikking te stellen aan het Front National belge (hierna FNB). De RTBF baseerde zich o.m. op artikel 3, § 1, in fine

⁸³ VNCP-beslissing van 13 september 2004 m.b.t. klacht 1032, Vlaamse Gemeenschap - Vlaams Blok t. Vlaamse Minister van Cultuur.

⁸⁴ Merk op dat het advies dateert van 13 september 2004, dus van voor de datum van het cassatiearrest van 9 november 2004.

⁸⁵ Ook in beslissing 1072 van 22 november 2004, Vlaams Blok t. Gemeentebestuur van Jabbeke, verwijst de VNCP naar het arrest van 21 april 2004 van het hof van beroep te Gent. Opnieuw wordt de klacht naar indiener onontvankelijk verklaard omdat de indiener, door zijn lidmaatschap van het Vlaams Blok, kenbaar maakt de principes en de regels van de democratie niet te aanvaarden en na te leven.

van de Cultuurpactwet om zendtijd aan het FNB te weigeren⁸⁶. *In casu* was de RTBF van oordeel dat het FNB de regels en principes van de democratie niet aanvaardde en naleefde. De RTBF wees er op dat er zich in het programma van de FNB een aantal bepalingen bevonden die strijdig waren met artikel 14 EVRM en met de geest van het verdrag van 7 maart 1966 tot uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie. Verder verwees de RTBF ook naar een aantal kiespamfletten en publieke standpunten van het FNB omtrent het vreemdelingen-vraagstuk, die strijdig werden geacht met de fundamentele waarden van de democratie. De rechter oordeelde echter dat het dossier van de RTBF niet voldoende gestoffeerd was, omdat “*het slechts één pamflet en een tiental dagbladuittreksels bevatte waarvan geen enkel betrekking had op een incident dat aan de verzoekers of de verantwoordelijken van het FNB kon worden ten laste gelegd.*” De RTBF werd daarom door de rechter teruggefloten, later ook bevestigd door hof van beroep te Brussel. Het reglement van de RTBF werd volgens het hof foutief toegepast, aangezien de RTBF niet afdoende had aangetoond dat het FNB de regels en de principes van de democratie niet aanvaardde en naleefde⁸⁷.

Naar aanleiding van de verkiezingen in 1999 heeft de raad van bestuur van de RTBF op zijn vergadering van 15 februari 1999 de nadere regels vastgelegd “*betreffende de toegang tot de uitzendingen en de verkiezingsspots op de RTBF van de partijen die tegelijkertijd in het Europese Parlement, in de Kamer van volksvertegenwoordigers, in de Senaat en in het Parlement van de Franse Gemeenschap vertegenwoordigd zijn.*” Tijdens diezelfde vergadering heeft de raad van bestuur beslist over het principe van toegang van de overige democratische partijen tot verkiezingsspots op de radio, volgens regels die nog nader moeten worden uitgewerkt, onverminderd artikel 7, § 1 van het decreet van 14 juli 1997 houdende het statuut van de RTBF. De nadere regels werden vastgelegd op de vergadering van de raad van bestuur van 26 april 1999. De raad van bestuur van de RTBF heeft op 26 april 1999 het reglement aangenomen “*betreffende de toewijzing van de zendtijd in het kader van de verkiezingen op de radio, aan de partijen die niet tegelijkertijd in het Europese Parlement, in de Kamer van volksvertegenwoordigers, in de Senaat en in het Parlement van de Franse Gemeenschap vertegenwoordigd zijn, of die daarin geen enkele vertegenwoordiger hebben.*”. Dit reglement bepaalt dat deze partijen toegang krijgen tot verkiezingss zendtijd op de radio (dus niet op tv) mits zij aan bepaalde voorwaarden voldoen. Op **vormelijk vlak** stelt de RTBF dat een verzoek om de verkiezingsspots uit te zenden moet vergezeld worden van de volledige statuten van een partij met als doel om na te gaan of de vereniging, uit het oogpunt van de statuten, formeel in overeenstemming is met het EVRM en de fundamentele vrijheden. Daarnaast moet de partij in kwestie ook een lijst met de leiders van de partij bezorgen. De RTBF wil zich er immers van vergewissen dat zich onder de leiders van de partijen waaraan de zendtijd verleend wordt, geen personen bevinden die veroordeeld zijn wegens racistische, xenofobe of revisionistische feiten of uitlatingen. Daarnaast moet ook aan enkele **inhoudelijke voorwaarden** worden voldaan om zendtijd op de RTBF-radio toegewezen te krijgen. Een politieke partij kan slechts zendtijd toegewezen krijgen wanneer ze overeenkomstig artikel 3, § 1, in fine van de Cultuurpactwet “*de principes en de regels van de democratie aanvaardt en naleeft*” en wanneer ze overeenkomstig artikel 7, §1 van het decreet van 14 juli 1997 houdende het statuut van de RTBF⁸⁸ aldus “*opereert*”.

⁸⁶ Daarnaast baseerde de RTBF zich ook op art. 25 tweede lid van het Omroepdecreet van 12 december 1977 dat “*interdit à l’Institut de procéder à des émissions contraires aux lois ou à l’intérêt général, à l’ordre public ou aux bonnes moeurs, ou constituant un outrage aux convictions d’autrui (...)*”

⁸⁷ H. DUMONT, *o.c.*, 460-462; J. VELAERS, “Anti-democratische politieke partijen in het Belgisch publiekrecht”, *l.c.*, 90-91; Rb. Brussel (Kort Ged.) 2 juni 1994, Feret t. RTBF, *onuitg.* en Brussel (Kort Ged.) 8 juni 1994, *onuitg.*

⁸⁸ L’entreprise ne peut produire ou diffuser des émissions contraires aux lois ou à l’intérêt général, portant atteinte au respect de la dignité humaine, et notamment contenant des incitations à la discrimination, à la haine ou à la

Op grond van deze bepalingen werd het FNB uitgesloten van zendtijd voor de verkiezingen van 1999. Hierop volgde een klacht van het FNB bij de Raad van State. De RTBF had ditmaal haar dossier grondiger voorbereid en was van oordeel dat het partijprogramma van het FNB, de door de FNB verspreide pamfletten en de teksten en karikaturen op haar internetsite uiting gaf aan een discriminerende en haatdragende houding t.a.v. vreemdelingen. Meer bepaald stelde de RTBF dat de verkiezingspropaganda en de politieke boodschap van het FNB en de door hen verdedigde standpunten “*ne sont pas compatibles avec l’article 14 de la Convention européenne des droits de l’homme, avec la Convention internationale sur l’élimination de toutes les formes de discrimination raciale, faite à New York le 16 mars 1966 et avec la loi du 30 juillet 1981 visant à réprimer certains actes inspirés par le racisme*”.

De Raad van State oordeelde dat de openbare omroep op grond van artikel 3, § 1, in fine van de Cultuurpactwet zendtijd kan weigeren aan politieke partijen. Bovendien komt, volgens de Raad, aan de openbare omroep een *discretionnaire bevoegdheid* toe om te oordelen of de partij de “*regels en de principes van de democratie aanvaardt en naleeft*”. De Raad van State was van oordeel dat zij slechts een marginale toetsing uitoefent en enkel moet nagaan of de omroep “*se fonde sur des motifs exacts, pertinents et admissibles, et si elle ne commet pas d’erreur manifeste d’appréciations*” om een partij de zendtijd te weigeren. De Raad van State laat ook opmerken dat “*en effet la présence parmi eux de personnes qui auraient encouru certaines condamnations peut raisonnablement être considérée comme un des indices sur la base desquels il est possible d’apprécier si un parti respecte les règles et principes de la démocratie et s’y conforme*”. M.a.w. het feit dat leden van een bepaalde politieke partij veroordeeld zijn in toepassing van de antiracismewet kan een indicator zijn voor het niet-democratische gehalte van een partij, maar dit dient ook door andere gegevens en bijkomende argumenten te worden gestaafd⁸⁹. De Raad stelde dat de RTBF, op grond van de verschillende elementen in het dossier, kon oordelen, zonder daarbij een manifeste appreciatiefout te begaan, dat het FNB de “*regels en de principes van de democratie niet aanvaardt en naleeft*”.

Concreet impliceert het arrest Bastien van 9 juni 1999 dat het ook aan de VRT toekomt om, op grond van een pertinent opgebouwd dossier, een partij zendtijd te weigeren in aanloop naar de verkiezingen. In toepassing van artikel 3, § 1, in fine van de Cultuurpactwet kan een bepaalde politieke partij eveneens worden uitgesloten van deelname aan de raad van bestuur van de VRT. Wel moet op overtuigende wijze worden gemotiveerd dat deze partij de “*regels en de principes van de democratie niet aanvaardt en naleeft*”. Iedere overheid beschikt ter zake over een discretionaire bevoegdheid, onder controle weliswaar van de sanctionering door de Raad van State⁹⁰.

De VZW Vlaams Blok Jongeren tegen de Stad Lokeren

Het **Vlaams Blok** heeft via de Raad van State in een aantal gevallen een beslissing in toepassing van artikel 3, § 1 in fine van de Cultuurpactwet aangevochten. Aangevoerd werd

violence, en particulier pour des raisons de race, de sexe ou de nationalité ou tendant à la négation, la minimisation, la justification, l’approbation du génocide commis par le régime national-socialiste allemand pendant la seconde guerre mondiale ou toute autre forme de génocide.

⁸⁹ R.v.St., nr. 80.787, 9 juni 1999, Bastien t. RTBF. Zie ook J. VELAERS, “Anti-democratische politieke partijen in het Belgisch publiekrecht”, 80-81, 91-92 en H. DUMONT en F. TULKENS, *l.c.*, 280-286.

⁹⁰ J. VELAERS, “Anti-democratische politieke partijen in het Belgisch publiekrecht”, *l.c.*, 81.

dat hun een recht was ontnomen om betrokken te worden bij de voorbereiding en de uitvoering van het cultuurbeleid⁹¹.

Van belang voor dit advies is vooral de vordering die werd ingesteld door de VZW Vlaams Blok Jongeren (hierna: VBJ) op 13 mei 1995 tegen de Stad Lokeren (*cf. supra 3.1.*) De VBJ dienden namelijk bij de Raad van State een verzoekschrift in tot annulatie van twee beslissingen die met elkaar samenhangen. Het gaat om een beslissing op 27 juni 1994 van het College van Burgemeester en Schepenen van Lokeren waarin een subsidie werd geweigerd aan de VBJ. Daarop diende de VBJ een klacht in bij de VNCP, aanvoerend dat de organisatie ten onrechte uitgesloten werd van de rechten die de Cultuurpactwet biedt. De VNCP was van oordeel dat zij nog geen advies kon geven, want dient te wachten op opheldering omtrent deze materie komende van de wetgevende of rechterlijke macht. Ook tegen deze “niet-beslissing” diende de VBJ klacht in bij de Raad van State. Er is nog geen definitieve uitspraak in deze zaak, maar in een verslag van 2 september 1998 stelde de auditeur voor om beide beslissingen te vernietigen. Volgens het verslag van de (adjunct)-auditeur is de weigeringsbeslissing van het College van Burgemeester en Schepenen onvoldoende precies gemotiveerd, aangezien niet wordt aangeduid met verwijzing naar het programma van het Vlaams Blok welke principes en regels van de democratie niet worden nageleefd. Het auditoraatsverslag poneert dat het antwoord op de vraag of het Vlaams Blok al dan niet democratisch is, juridisch niet evident is en dat daarom de aangevochten beslissing moest motiveren waaruit de ondemocratische aard van het Vlaams Blok bestaat. Het motief dat zich ertoe beperkt vast te stellen dat het 70-puntenprogramma aantoonde dat het Vlaams Blok de principes en regels van de democratie niet aanvaardt, maakt niet voldoende duidelijk waarin precies het programma de democratie geweld aandoet. Daarom is het motief te algemeen, waardoor geen toetsing van het motief kan gebeuren. Volgens het auditoraatsverslag moet bij toepassing van artikel 3, § 1, in fine Cultuurpactwet worden aangegeven op welke artikelen uit het 70-puntenprogramma de subsidieweigering stoelde en met welke tekst (bv. het EVRM) deze bepalingen strijdig zijn. Het blijft evenwel wachten op het arrest van de Raad van State in deze zaak⁹².

4. Conclusies & aanbevelingen

In dit deel van het advies stelden we ons de vraag of er mogelijkheden zijn om het Vlaams Blok/Vlaams Belang uit te sluiten voor vertegenwoordiging in de raad van bestuur van de VRT. Ook ligt, minder dringend, de vraag voor of de verkiezingszendtijd van het Vlaams Blok/Vlaams Belang op de openbare omroep kan geweigerd worden. Een beslissing over het eerste aspect komt toe aan de Vlaamse regering, als Algemene Vergadering van de VRT bevoegd tot het benoemen van de bestuursleden van de NV VRT. Een beslissing over het al dan niet toewijzen aan het Vlaams Blok/Vlaams Belang van zendtijd in aanloop naar de verkiezingen komt toe aan de VRT.

De Cultuurpactwet van 16 juli 1973 garandeert de bescherming van de ideologische en filosofische strekkingen en stelt dat zij betrokken moeten worden bij de voorbereiding en uitvoering van het cultuurbeleid. Op grond van deze wet heeft het Vlaams Blok/Vlaams Belang recht op deelname aan de raad van bestuur van de VRT en recht op verkiezingszendtijd op de openbare omroep. Artikel 3, § 1, in fine van de Cultuurpactwet bepaalt echter dat deze politieke,

⁹¹ Zie ook R.v.St., nr. 76.293, 12 oktober 1998, Vlaams Blokmandatarissen tegen de Belgische Staat, vertegenwoordigd door de VNCP en R.v.St., nr. 91.660, 18 december 2000, Vlaams Blokmandatarissen tegen de Belgische Staat, vertegenwoordigd door de VNCP.

⁹² H. DUMONT en F. TULKENS, *I.c.*, 257 en Auditoraatsverslag Raad van State, 2 september 1998 inzake VZW Vlaams Blok Jongeren tegen Stad Lokeren en VNCP, *onuitg.*

filosofische of ideologische strekkingen de principes en de regels van de democratie moeten aanvaarden en naleven. Doen zij dit niet, dan kunnen hun participatierechten ontnomen worden. In een democratische rechtstaat is het antiracismebeginsel als een fundamenteel democratisch beginsel te beschouwen. Een partij die veroordeeld wordt wegens een inbreuk op de antiracismewet gaat daartegen in.

Het arrest van de Raad van State in de zaak Bastien (9 juni 1999) toont aan dat de bestuurlijke overheid die het betreft beschikt over een *discretionaire bevoegdheid* om te oordelen of een partij de regels en principes van de democratie aanvaardt en naleeft. De Raad van State oefent slechts een marginale toetsing uit en gaat enkel na of de bestuurlijke overheid, c.q. openbare omroep, zich baseert op “*des motifs exacts, pertinents et admissibles*” en of ze geen manifeste appreciatiefouten begaat. De adviespraktijk van de VNCP en meer bepaald de recente beslissingen van 13 september 2004 (nr. 1032) en 22 november 2004 (nr. 1072) hebben duidelijk gemaakt dat het ontzeggen van bepaalde participatierechten aan het Vlaams Blok, nu Vlaams Belang, mogelijk is en kan gestaafd worden met verwijzing naar het arrest van 21 april 2004.

Het arrest van 21 april 2004, de vaststelling die het inhoudt dat het Vlaams Blok kennelijk en herhaaldelijk discriminatie en vreemdelingenhaat heeft verkondigd en vooral ook het feit dat het arrest zelf benadrukt dat de partij in kwestie daarmee een fundamentele waarde in een democratische samenleving niet heeft nageleefd, maken dat pertinente redenen kunnen aangevoerd worden om toepassing te maken van artikel 3, § 1, in fine Cultuurpactwet. In het arrest van 21 april 2004 is inderdaad vastgesteld dat door het Vlaams Blok gedurende jaren een haatcampagne is gevoerd “*een discriminerend maatschappelijk discours, welke grote delen van de bevolking aanzet tot door racisme en xenofobie ingegeven onverdraagzaamheid, hetgeen in een democratische, vrije en pluralistische staat volstrekt onaanvaardbaar voorkomt en, zoals hierboven uiteengezet, van aard is de meest fundamentele rechten en vrijheden van de geviseerde bevolkingsgroepen aan te tasten*”. In het arrest zelf is vastgesteld dat door het Vlaams Blok aldus de “*waarden geldend in een democratische, vrije en pluralistische samenleving*” niet zijn nageleefd “*doordat deze een door racisme en xenofobie ingegeven systematische haatcampagne tegen de allochtone bevolking van het land, inzonderheid tegen de Turken en Noord-Afrikanen, voerde en hierbij tevens ten aanzien van zelfde bevolkingsgroepen zeer discriminerende voorstellen formuleerde (...)*”. Anderzijds kan worden verwezen naar recente standpunten en uitingen van Vlaams Blok, nu Vlaams Belang, waaruit blijkt dat geen afstand wordt genomen van het discours dat aan de basis lag van de veroordeling in het arrest van 21 april 2004. In wezen blijft het Vlaams Blok/Vlaams Belang een partij die blijft aanzetten tot vreemdelingenhaat en discriminatie. Op legitieme wijze kan daarom worden beslist om de door het Vlaams Blok/Vlaams Belang voorgedragen kandidaten voor *lidmaatschap in de raad van bestuur van de VRT voor benoeming te weigeren* in toepassing van artikel 3, § 1, in fine Cultuurpactwet.

De vaststelling in rechte dat het Vlaams Blok systematisch, kennelijk en herhaaldelijk discriminatie en vreemdelingenhaat heeft verkondigd en daarmee een basisprincipe van de democratie niet naleeft, maakt ook *dat vanuit functioneel-bestuurlijk oogpunt kan gemotiveerd worden waarom het toewijzen van bestuursmandaten aan deze partij in toepassing van artikel 3, § 1, in fine Cultuurpactwet kan geweigerd worden*. Van personen die zijn gemandateerd door een politieke partij die stelselmatig vreemdelingen stigmatiseert en de multiculturele aspecten van de Vlaamse samenleving als bijzonder negatief afwijst en bestrijdt, kan niet verwacht worden dat zij een functionele of positieve bijdrage leveren aan het bestuur van een organisatie wiens taak en opdracht het precies is als openbare omroep bij te dragen tot

“een democratische en verdraagzame samenleving” en “het wederzijds begrip te versterken, de onderlinge tolerantie te vergroten en gemeenschapsrelaties in pluri-etnische en multiculturele samenlevingen te stimuleren”. Ook de specifieke doelstelling van de VRT om in uitvoering van haar decretale opdracht “*bruggen te slaan tussen autochtonen en allochtonen in de Vlaamse gemeenschap, om zo een bijdrage te leveren tot een harmonische, pluralistische en verdraagzame maatschappij waar eenieder zich thuis kan voelen*” staat haaks op het politieke programma en het discours van het Vlaams Blok/Vlaams Belang.

De vaststelling dat het Vlaams Blok/Vlaams Belang de regels en principes van de democratie niet naleeft *impliceert niet automatisch dat aan deze partij ook de zendtijd op de openbare omroep in aanloop naar de verkiezingen kan of moet worden ontzegd*. Daar waar het uitsluiten van het Vlaams Blok/Vlaams Belang tot vertegenwoordiging in de raad van bestuur van de VRT *hic et nunc* als een pertinente, proportionele en functionele maatregel is te beschouwen, is het weigeren van zendtijd op de openbare omroep daarom nog niet gerechtvaardigd. Bij het nemen van deze beslissing moet immers ook rekening worden gehouden met het feit dat een dergelijke maatregel een verregaande inperking inhoudt van het recht op vrijheid van meningsuiting en van “*political speech*” zoals gewaarborgd door artikel 10 EVRM. Het ontzeggen aan een politieke partij van zendtijd op de openbare omroep in een pre-electorale periode, terwijl wel aan de andere politieke partijen, c.q. fracties vertegenwoordigd in het Vlaams Parlement zendtijd voor electorale boodschappen wordt toegewezen, kan enkel worden verantwoord als daarvoor op dat moment zwaarwegende argumenten gelden. M.n. moet op pertinente wijze worden geargumenteed dat het ontzeggen van zendtijd op de openbare omroep aan een bepaalde politieke partij *in casu* beantwoordt aan een dwingende sociale behoefte en geen discriminerende maatregel inhoudt, want steunt op redelijke en objectieve redenen. Het arrest van de Raad van State van 9 juni 1999 houdt mogelijks onvoldoende rekening met de doorwerking van artikel 10 EVRM. In de Straatsburgse jurisprudentie is er weliswaar op gewezen dat er geen afdwingbaar, algemeen of onbeperkt recht op toegang tot of zendtijd via de bestaande radio- of televisieomroepen kan worden afgeleid uit artikel 10 EVRM: “*Article 10 of the Convention cannot be taken to include a general and unfettered right for any private citizen or organisation to have access to broadcasting time on radio or television in order to forward its own opinion*”⁹³. Het voorgaande neemt echter niet weg dat wel sprake kan zijn van een schending van artikel 10 EVRM, desgevallend in combinatie met artikel 3 van het eerste Protocol of met 14 EVRM (*verbod van discriminatie*), wanneer bijvoorbeeld in pre-electorale periodes sommige politieke partijen wel en andere geen zendtijd op radio en televisie zouden toegewezen krijgen⁹⁴. De decisieve voorwaarde dat een beperkende overheidsinmenging in de vrijheid van meningsuiting noodzakelijk moet zijn in een democratische samenleving heeft als consequentie dat het niet voldoende is dat de nationale wetgeving die steun kan vinden in een pertinente legitimatiegrond voor het overige correct werd toegepast. Ook de concrete toepassing van artikel 3, § 1 in fine Cultuurpactwet, met de eraan gekoppelde consequenties betreffende de weigering van zendtijd op de openbare omroep aan een bepaalde politieke

⁹³ Commissie, nr. 4515/70, beslissing van 12 juli 1991, X. and Z. t. V.K., *Yearbook*, 14, 538; Commissie, nr. 9297/81, beslissing van 1 maart 1982, X. t. Zweden, *D&R*, 28, 204; Commissie, nr. 23550/94, beslissing van 24 februari 1995, Association Mondiale pour l’Ecole Instrument de Paix t. Zwitserland, *onuitg.* en Commissie, nr. 25060/94, beslissing van 18 oktober 1995, Jörg Haider t. Oostenrijk, *D&R*, 83-A, 66.

⁹⁴ Zie o.a. Commissie, nr. 24744/94, beslissing van 28 juni 1995, John Huggett t. V.K., *D&R*, 82-A, 98. Zie ook Commissie, nr. 25060/94, beslissing van 18 oktober 1995, Jörg Haider t. Oostenrijk, *D&R*, 83-A, 66; Commissie, nr. 28079/95, beslissing van 17 januari 1997, Lorenzo De Angelis t. Italië, *RUDH*1997, 260 en EHRM, nr. 58333/00, beslissing van 29 maart 2001, C. Antonopoulos t. Griekenland, *onuitg.*

partij, moet overtuigend gemotiveerd worden, nl. waarom de weigering van zendtijd *in concreto* “noodzakelijk is in een democratische samenleving”⁹⁵.

Anderzijds kan ook steun worden gezocht in de toepassing van artikel 17 EVRM (cfr. *supra*), op grond waarvan de vrijheid van meningsuiting niet het recht inhoudt om denkbeelden of informatie te uiten of te verspreiden die tot doel hebben de rechten of vrijheden die in het EVRM zijn vermeld, te vernietigen of deze rechten en vrijheden meer te beperken dan volgens het EVRM is voorzien. Artikel 17 EVRM verleent m.a.w. een basis om beperkingen of sancties te legitimeren tegen meningsuitingen die een bedreiging vormen voor de rechten en vrijheden van anderen of voor de democratische staatsordening. In de zaak *Refah Partisi and Others v. Turkey* (13 februari 2003) benadrukte het Hof dat “*no-one must be authorised to rely on the Convention’s provisions in order to weaken or destroy the ideals and values of a democratic society*”⁹⁶. Ook door het Arbitragehof is het verband tussen artikel 10 en artikel 17 EVRM benadrukt. In een arrest van 12 juli 1996 is het Arbitragehof van oordeel dat het aanvaardbaar is “*dat de wetgever bestraffend optreedt wanneer een grondrecht op een dergelijke wijze wordt uitgeoefend dat de basisbeginselen van een democratische samenleving worden bedreigd en dat daardoor onaanvaardbare schade wordt berokkend aan derden*”. Volgens het Hof beoogt artikel 17 EVRM “*misbruik van grondrechten door een antidemocratisch regime, groeperingen of individuen van de beschermingsfeer van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens uit te sluiten. Meer bepaald, wat de voorliggende zaak betreft, mag de vrijheid van meningsuiting zoals gewaarborgd door artikel 10 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens niet worden aangevoerd tegen art. 17 in*”⁹⁷. Het Arbitragehof heeft deze zienswijze herbevestigd in een arrest van 7 februari 2001, door met een verwijzing naar artikel 17 EVRM te stellen dat “*die bepaling het met name mogelijk (maakt) het misbruik van de vrijheid van meningsuiting door groeperingen of individuen van de beschermingsfeer van het Verdrag uit te sluiten*”⁹⁸.

Een beslissing betreffende het al dan niet toekennen van zendtijd door de VRT aan het Vlaams Blok/Vlaams Belang in aanloop naar de volgende verkiezingen, moet rekening houden met dit perspectief van artikel 10 EVRM en de vrijheid van meningsuiting in het politieke debat in een electorale periode. Bij de motivering zullen op dat moment alle voor de beslissing relevante factoren in de afweging moeten betrokken worden, inclusief rekening houdend met de manier waarop het Vlaams Blok/Vlaams Belang in zijn retoriek, programma, actie en beleidsvoorstellen al dan niet afstand heeft genomen van de uitingen die aanleiding gaven tot de vaststelling in rechte dat het Vlaams Blok in het verleden op systematische wijze, kennelijk en herhaaldelijk heeft aangezet tot discriminatie en vreemdelingenhaat.

⁹⁵ EHRM, VGT Verein gegen Tierfabriken t. Zwitserland, 28 juni 2001, § 75. Het Hof is *in casu* van oordeel dat “*the domestic authorities have not demonstrated in a “relevant and sufficient” manner why the grounds generally advanced in support of the prohibition of political advertising also served to justify the interference in the particular circumstances*”. Vgl. EHRM, Murphy t. Ierland, 10 juli 2003, § 67.

⁹⁶ EHRM, Refah Partisi and Others (Welvaartspartij) t. Turkije, 13 februari 2003, §§ 98-99. EHRM, Jersild t. Denemarken, 23 september 1994, § 35. Vgl. Commissie, nr. 8348/78 en 8046/79, beslissing van 11 oktober 1979, J. Glimmerveen and J. Hagenbeek t. Nederland, *D&R*, 18, 17 en EHRM, nr. 6583101, beslissing van 24 juni 2003, R. Garaudy v. France, *onuitg.*

⁹⁷ Arbitragehof, 12 juli 1996, nr. 45/96, § B.7.15. - B.7.16. Zie ook J. VELAERS, “Het Arbitragehof, de vrijheid van meningsuiting en de wet tot bestraffing van het negationisme en het revisionisme”, *C.D.P.K.* 1997, 573-580 en D. VOORHOOF, “Het Arbitragehof en de anti-negationismewet”, in *ICM-Jaarboek 1996-1997*, Antwerpen/ Apeldoorn, Maklu, 1998, 346-353.

⁹⁸ Arbitragehof 7 februari 2001, nr. 10/2001, § B.4.8.1. Zie ook Arbitragehof 6 oktober 2004, nr. 157/2004.

Algemene conclusies & aanbeveling (samenvatting)

In verband met de nieuws- en informatieprogramma's op de VRT

1. In principe kan de VRT, noch haar journalisten of bestuurders, strafrechtelijk aansprakelijk worden gesteld wegens aanzet tot discriminatie, vreemdelingenhaat of racisme, door het aan het woord laten van personen die een discriminerend of hatelijk discours voeren in verband met vreemdelingen. Zolang bij de VRT of haar medewerkers zelf geen intentie, geen (bijzonder) opzet aanwezig is tot het propageren van een dergelijk discours, kan er geen aanleiding zijn tot bestraffing wegens het aanzetten tot racisme of vreemdelingenhaat in toepassing van **artikel 1** van de antiracismewet. *Wegens het ontbreken van het moreel element van het misdrijf en gelet op artikel 10 EVRM kunnen de VRT, noch haar medewerkers gestraft worden wegens het aanzetten tot racisme of vreemdelingenhaat naar aanleiding van een interview of het in een journalistiek programma aan het woord laten van personen die een discours voeren dat strijdig is met de antiracismewet.*

2. Het uitzenden van nieuws- of informatieprogramma's door de VRT waarin, mede in toepassing van artikel 23 § 1 van het Omroepdecreet, politici of woordvoerders van het Vlaams Blok/Vlaams Belang aan het woord komen, hetzij tijdens een debat, interview of verklaring aan de pers, is niet te beschouwen als een vorm van strafbare medewerking aan een groep of organisatie die in het openbaar, kennelijk en herhaaldelijk discriminatie verkondigt in de zin van **artikel 3** van de antiracismewet. Het aan bod laten komen van standpunten van het Vlaams Blok/Vlaams Belang in de nieuws- en informatieprogramma's op de VRT in toepassing van artikel 23 § 1 Omroepdecreet, is niet ingegeven door de bedoeling bij te dragen tot racisme en vreemdelingenhaat of enige vorm van medewerking te verlenen aan het Vlaams Blok/Vlaams Belang teneinde de discriminerende doelstellingen van deze partij te ondersteunen, maar situeert zich in uitvoering van de wettelijke opdracht van de VRT. *De VRT verleent aldus geen strafbare medewerking aan een organisatie zoals bedoeld in artikel 3 van de antiracismewet.*

3. De veroordeling van de Vlaams Blok VZW's op basis van een reeks uitingen en publicaties in de periode 1996-2000 wettigt niet dat de VRT voortaan politici of woordvoerders van het Vlaams Blok/Vlaams Belang de toegang tot deelname aan debatprogramma's ontzegt of voortaan geen interviews met mandatarissen van deze partij zou uitzenden, teneinde te vermijden om zelf veroordeeld te worden in toepassing van de antiracismewet. Een dergelijke maatregel door een openbare omroep kan beschouwd worden als een niet-pertinente, disproportionele, c.q. discriminerende inperking van de vrijheid van meningsuiting waarop politici en woordvoerders van een politieke partij vertegenwoordigd in het Vlaams Parlement aanspraak kunnen maken. *De mogelijke toepassing van de antiracismewet op de VRT en haar medewerkers kan daarom maar in zeer beperkte mate worden ingeroepen als juridische argumentatie om bepaalde standpunten van organisaties of politici niet aan bod te laten komen in de mediaberichtgeving.* *Primo* moet rekening worden gehouden met de rol van media en journalistiek om aandacht te besteden aan de publieke discussie in verband met alle onderwerpen van maatschappelijk belang. *Secundo* is strafvervolging in toepassing van de antiracismewet slechts mogelijk als het gaat om manifeste, openlijke, bewuste en duidelijke vormen van aanzet tot vreemdelingenhaat en discriminatie. *Tertio* kan de VRT(-journalist) niet worden veroordeeld indien in voldoende mate duidelijk is dat de gewraakte standpunten van een deelnemer aan een programma of een geïnterviewde politicus niet het standpunt van het medium zelf is en dus de omroep of de journalist niet zelf de bedoeling hebben gehad aan te zetten tot discriminatie of vreemdelingenhaat.

4. Het voorgaande betekent echter niet dat er geen andere wettelijke bepalingen gelden die de media er toe verplichten de verspreiding van racistische of discriminerende standpunten te vermijden. Vooral voor de audiovisuele media, inzonderheid voor VRT, gelden er ter zake een aantal dwingende bepalingen. De vraag is hoe de plicht tot onpartijdigheid en niet-discriminatie door de VRT in overeenstemming te brengen is met **de opdracht van de openbare omroep**, in het bijzonder wanneer het erom gaat standpunten of woordvoerders van het Vlaams Blok/Vlaams Belang aan bod te laten komen of te weren. Het Omroepdecreet heeft aan de VRT immers de opdracht gegeven om in haar programma's bij te dragen tot "*een democratische en verdraagzame samenleving*" (art. 8 § 3). In toepassing van de beheersovereenkomst van 7 juni 2001 moet de publieke omroep ertoe bijdragen "*het wederzijds begrip te versterken, de onderlinge tolerantie te vergroten en gemeenschapsrelaties in pluri-etnische en multiculturele samenlevingen te stimuleren*". Nog volgens de beheersovereenkomst moet de omroep "*een factor zijn van sociale binding en de integratie van individuen, groepen en gemeenschappen bevorderen*". In het Charter Diversiteit van 2003 verklaart de VRT "*een afspiegeling te willen zijn van de diversiteit in de Vlaamse samenleving (...) en geen enkele vorm van discriminatie te dulden (...). De omroep wil een belangrijke factor zijn voor sociale cohesie en integratie van alle individuen, groepen en gemeenschappen, en van een democratische en verdraagzame samenleving*". Het Charter besluit met de volgende visie: "*Bewust van zijn voorbeeldfunctie, wil de VRT op die manier bruggen slaan tussen autochtonen en allochtonen in de Vlaamse gemeenschap, om zo een bijdrage te leveren tot een harmonische, pluralistische en verdraagzame maatschappij waar eenieder zich thuis kan voelen*".

5. Er zijn, mede gelet op het verbod van aanzet tot haat (art. 78 § 2 Omroepdecreet) en de opdracht en *mission statement* van de VRT, weldegelijk juridische gronden waarop de VRT zich kan baseren om het Vlaams Blok/Vlaams Belang geen forum te bieden om discriminerende standpunten te verspreiden of om sociale uitsluiting (van vreemdelingen) te propageren. **Het feit dat de VRT heeft gekozen voor een bijzondere journalistieke benadering van het Vlaams Blok ligt in het verlengde van deze juridische bepalingen, zonder dat de VRT daarom zelf het Vlaams Blok/Vlaams Belang discrimineert.** Het komt aan de VRT toe om op pertinente wijze te argumenteren waarom het niet aan bod laten komen van bepaalde discriminerende standpunten of waarom het niet uitnodigen van woordvoerders van het Vlaams Blok/Vlaams Belang vanuit journalistiek oogpunt en vanuit de *mission statement* van de openbare omroep "redelijk en objectief verantwoord" is, mede rekening houdende met de toepassing van artikel 78 § 2 van het Omroepdecreet.

6. Zolang het Vlaams Blok/Vlaams Belang niet ondubbelzinnig en op geloofwaardige wijze afstand doet van de beleidspunten, standpunten, publicaties en uitspraken die aan de basis lagen van de veroordeling van de Vlaams Blok VZW's in toepassing van de antiracismewet, heeft de VRT pertinente redenen om erop toe te zien dat het Vlaams Blok/Vlaams Belang geen forum wordt geboden om in de programma's van de VRT aan te zetten tot racisme, discriminatie en vreemdelingenhaat, mede gelet op de **opdracht van de VRT om bij te dragen tot "een democratische en verdraagzame samenleving"**. Het arrest van 21 april 2004 en de bevestiging ervan door het Hof van Cassatie op 9 november 2004 versterkt ongetwijfeld de legitimatie die aan de basis ligt van de houding van de VRT tegenover het Vlaams Blok/Vlaams Belang en haar mandatarissen zoals verwoord in de nota "**De VRT en de democratische samenleving**". Kort samengevat betekent dit:

- "*Als het Blok door standpunten, manifestaties... aan de basis ligt van een relevant nieuwsfeit wordt hierover bericht*"

- “De relevantie van de nieuwsfeiten wordt in alle onafhankelijkheid bepaald door de redactie op basis van journalistiek en deontologisch verantwoorde criteria (...). Hoe controversiëler het onderwerp hoe meer er naar gestreefd wordt woord en wederwoord onmiddellijk na elkaar te geven”.
- “Standpunten die gebaseerd zijn op discriminatie en sociale uitsluiting krijgen geen tribune bij de openbare omroep”.
- “Het criterium moet m.a.w. zijn dat de VRT alle partijen aan bod laat komen, maar wel dat enkel journalistiek relevante standpunten weergegeven worden en het Vlaams Blok geen politieke partij is als alle andere”.

In verband met de samenstelling van de raad van bestuur van de VRT

8. Artikel 3 Cultuurpactwet impliceert dat de overheidsinstanties, waaronder ook de VRT, de verschillende ideologische en filosofische strekkingen moeten betrekken bij de voorbereiding en uitvoering van het cultuurbeleid, overeenkomstig de modaliteiten van de Cultuurpactwet en **op voorwaarde dat zij de principes en de regels van de democratie aanvaarden en naleven**. Artikel 18 Cultuurpactwet waarborgt de vertegenwoordiging in de raad van bestuur van alle politieke fracties vertegenwoordigd in het Vlaams Parlement. De bestuurlijke overheid die van oordeel is dat een vereniging niet langer “de principes en regels van de democratie” naleeft en aanvaardt zoals artikel 3 van de Cultuurpactwet dat vereist, moet het ontnemen van bepaalde participatierechten aan die organisatie op pertinente wijze *in concreto* motiveren. Wanneer de Vlaamse regering oordeelt dat een bepaald partijprogramma of de actie van een partij de toetsing aan de principes en de regels van de democratie niet doorstaat, kan ze besluiten deze partij uit te sluiten van deelname aan het bestuur van de VRT.

9. In toepassing van artikel 11 § 4 van het Omroepdecreet vervalt het mandaat van de leden van de huidige Raad van Bestuur van de VRT, na een bestuursstermijn van 5 jaar te rekenen vanaf 1 januari 2000. Het is de Vlaamse regering, als Algemene Vergadering van de VRT, NV van publiek recht, die dient te beoordelen of het Vlaams Blok/Vlaams Belang, mede gelet op het arrest van 21 april 2004 al dan niet kan beschouwd worden als een politieke partij die de principes en de regels van de democratie aanvaardt en naleeft.

10. Het arrest van de Raad van State in de zaak Bastien (9 juni 1999) heeft aangetoond dat de bestuurlijke overheid die het betreft over een **discretionaire bevoegdheid** beschikt om te oordelen of een partij de regels en principes van de democratie aanvaardt en naleeft. Ook de adviespraktijk van de VNCP heeft duidelijk gemaakt dat een dergelijke beslissing ten aanzien van het Vlaams Blok, nu Vlaams Belang, mogelijk is en kan gestaafd worden. Mits een pertinente, deugdelijke en concrete motivering kan op legitieme wijze worden beslist om de door het Vlaams Blok/Vlaams Belang voorgedragen kandidaten voor lidmaatschap in de Raad van Bestuur van de VRT te weigeren in toepassing van artikel 3, § 1, in fine van de Cultuurpactwet. Een dergelijke motivering kan enerzijds steunen op het arrest van 21 april 2004 waarin vastgesteld werd dat het Vlaams Blok in het verleden systematisch, kennelijk en herhaaldelijk heeft aangezet tot discriminatie en vreemdelingenhaat. Anderzijds kan worden verwezen naar recente standpunten en uitingen van Vlaams Blok-politici, nu Vlaams Belang-politici, waaruit blijkt dat geen afstand wordt genomen van het discours dat aan de basis lag van de veroordeling in het arrest van 21 april 2004.

11. De argumentatie dat **het Vlaams Blok/Vlaams Belang als politieke partij niet de principes en regels van de democratie aanvaardt en naleeft**, volgt uit het arrest van 21 april 2004, waarin is vastgesteld dat door het Vlaams Blok gedurende jaren een haatcampagne is

gevoerd “*een discriminerend maatschappelijk discours, welke grote delen van de bevolking aanzet tot door racisme en xenofobie ingegeven onverdraagzaamheid, hetgeen in een democratische, vrije en pluralistische staat volstrekt onaanvaardbaar voorkomt en, zoals hierboven uiteengezet, van aard is de meest fundamentele rechten en vrijheden van de geviseerde bevolkingsgroepen aan te tasten*”. In het arrest zelf is vastgesteld dat door het Vlaams Blok aldus de “*waarden geldend in een democratische, vrije en pluralistische samenleving*” niet zijn nageleefd “*doordat deze een door racisme en xenofobie ingegeven systematische haatcampagne tegen de allochtone bevolking van het land, inzonderheid tegen de Turken en Noord-Afrikanen, voerde en hierbij tevens ten aanzien van zelfde bevolkingsgroepen zeer discriminerende voorstellen formuleerde (..)*”.

12. De vaststelling in rechte dat het Vlaams Blok systematisch, kennelijk en herhaaldelijk discriminatie en vreemdelingenhaat heeft verkondigd en daarmee een basisprincipe van de democratie niet naleeft, maakt ook ***dat vanuit functioneel-bestuurlijk oogpunt kan gemotiveerd worden waarom het toewijzen van bestuursmandaten aan deze partij in toepassing van artikel 3, § 1, in fine Cultuurpactwet kan geweigerd worden***. Van personen die zijn gemandateerd door een politieke partij die stelselmatig vreemdelingen stigmatiseert en de multiculturele aspecten van de Vlaamse samenleving als bijzonder negatief afwijst en bestrijdt, kan niet verwacht worden dat zij een functionele of positieve bijdrage kunnen leveren aan het bestuur van een organisatie wiens taak en opdracht het precies is als openbare omroep bij te dragen tot “*een democratische en verdraagzame samenleving*” en “*het wederzijds begrip te versterken, de onderlinge tolerantie te vergroten en gemeenschapsrelaties in pluri-etnische en multiculturele samenlevingen te stimuleren*”. Ook de specifieke doelstelling van de VRT om “*bruggen te slaan tussen autochtonen en allochtonen in de Vlaamse gemeenschap, om zo een bijdrage te leveren tot een harmonische, pluralistische en verdraagzame maatschappij waar eenieder zich thuis kan voelen*” staat haaks op het politieke programma en het discours van het Vlaams Blok/Vlaams Belang.

13. ***In de huidige stand van zaken is de naamsverandering van Vlaams Blok naar Vlaams Belang en de wijziging van de statuten van deze partij niet van aard om de stelling te weerleggen dat deze partij de principes en regels van de democratie niet aanvaardt en naleeft***. Integendeel, recente uitspraken van Vlaams Belang politici, recente publicaties en standpunten van het Vlaams Blok/Vlaams Belang en het feit dat het Vlaams Belang door de partijleiding zelf is aangemerkt als “*de juridische opvolger en de politieke erfgenaam*” van het Vlaams Blok tonen aan dat geen sprake is van een nieuwe partij die geen uitstaans zou hebben met de vroegere partij waarvan is vastgesteld dat deze herhaaldelijk en kennelijk heeft aangezet tot discriminatie en vreemdelingenhaat. De politici van het Vlaams Belang zijn de verkozenen op de lijsten van het Vlaams Blok, de Vlaams Belang fractie in het Vlaams Parlement bestaat uit identiek dezelfde mensen als die van het Vlaams Blok. Het Vlaams Belang is de rechtsopvolger van het Vlaams Blok.

In verband met de toewijzing van zendtijd in aanloop naar de verkiezingen

14. Gelet op het voorgaande zou *prima facie*, in navolging van de Vlaamse regering of helemaal los daarvan, ook de VRT een beslissing kunnen nemen in toepassing van artikel 3, § 1 in fine Cultuurpactwet. Meer bepaald zou de VRT in verband met de toewijzing van zendtijd aan politieke partijen in aanloop naar de volgende verkiezingen (art. 27ter § 9 en 27quater § 6 Omroepdecreet), ermee kunnen volstaan de hierboven gedane vaststelling dat het Vlaams Blok/Vlaams Belang een partij is die de principes en regels van de democratie niet aanvaardt en naleeft, te bevestigen. ***In toepassing van artikel 3, § 1, in fine***

Cultuurpactwet zou het Vlaams Blok/Vlaams Belang aldus kunnen worden uitgesloten van zendtijdtoewijzing op de VRT-radio en de VRT-televisie in de periode van twee maand voor de verkiezingen.

15. Een dergelijke beslissing moet *hic et nunc* echter niet genomen worden en dient pas te gebeuren in aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen in 2006 en federale parlementsverkiezingen in 2007, waarbij op dat moment dient beoordeeld te worden of het Vlaams Belang, als rechtsoptvolger van het Vlaams Blok aanspraak kan maken op zendtijd. Bij het nemen van deze beslissing moet bovendien en vooral ook rekening worden gehouden met het feit dat een dergelijke maatregel kan beschouwd worden als een inperking van het recht op vrijheid van meningsuiting en “*political speech*” zoals gewaarborgd door artikel 10 EVRM. Het ontzeggen aan een politieke partij van zendtijd op de openbare omroep in een pre-electurale periode dient te worden beschouwd als een zeer verregaande inperking van de politieke expressievrijheid en kan enkel worden verantwoord als daarvoor zwaarwegende argumenten kunnen gelden. M.n. moet op pertinente wijze worden geargumenteed dat het ontzeggen van zendtijd op de openbare omroep aan een bepaalde politieke partij *in casu* beantwoordt aan een dwingende sociale behoefte en geen discriminerende maatregel inhoudt, want steunt op redelijke en objectieve redenen. Daar waar andere media wel zendtijd of advertentieruimte beschikbaar (kunnen) stellen aan het Vlaams Blok/Vlaams Belang, kan de VRT verwijzen naar haar taak, opdracht en *mission statement* als argument om geen zendtijd toe te kennen aan een partij waarvan in rechte is vastgesteld dat deze in haar politieke propaganda systematisch en kennelijk heeft aangezet tot discriminatie en vreemdelingenhaat en daarom heeft aangetoond de regels en principes van de democratie niet na te leven. Een beslissing terzake, met pertinente motivering, dient echter pas genomen te worden op het moment dat de VRT dient over te gaan tot de toewijzing van de bedoelde zendtijd in aanloop naar de volgende verkiezingen. Op dat moment kan ook rekening worden gehouden met eventueel gewijzigde omstandigheden, mocht ondertussen zijn gebleken dat het Vlaams Blok/Vlaams Belang in zijn retoriek, programma, actie en beleidsvoorstellen afstand heeft genomen van de uitingen die aanleiding gaven tot de vaststelling in rechte dat het Vlaams Blok in het verleden op systematische wijze, kennelijk en herhaaldelijk heeft aangezet tot vreemdelingenhaat en discriminatie van vreemdelingen. Het is ook analoog verwoord in het arrest van 21 april 2004, waar is benadrukt dat het Vlaams Blok “*haar verder bestaan en werking, ondanks een veroordeling van haar leden of medewerkers, (zelf) in handen (heeft), nu het haar vrij staat duidelijk afstand te nemen van het verleden en naar de toekomst toe het haar toegerekende wederrechtelijk handelen te staken*”.

Bijlage - Dossier

Deze bijlage bevat een aantal verwijzingen en argumenten waarop kan gesteund worden om het Vlaams Blok/Vlaams Belang de vertegenwoordiging in de raad van bestuur van de VRT te ontzeggen. Aan de hand van een studie van 105 Vlaams Blok publicaties uit 2003 en 2004, het Vlaams Blok verkiezingsprogramma van 2004, het algemeen programma van 2004, het programmaboek van het Vlaams Belang, de documentatiemap “Inburgering” van het Vlaams Belang, toespraken op het stichtingscongres van 14 november 2004 en op het partijcongres van 12 december 2004 en enkele interviews kan worden vastgesteld dat het Vlaams Blok, en recent ook het Vlaams Belang, nog steeds een discours ontwikkelt dat aansluit bij de publicaties en uitingen op grond waarvan eerder werd geoordeeld dat deze aan te merken zijn als het kennelijk en herhaaldelijk verkondigen van discriminatie, zoals bedoeld in artikel 3 van de antiracismewet. Verwezen wordt naar zowel publicaties uitgaande van de partij zelf, als van plaatselijke afdelingen⁹⁹.

Vastgesteld kan worden dat het Vlaams Blok/Vlaams Belang nog altijd een zelfde beeld ophangt van vreemdelingen, hoewel een aantal scherpe kantjes zijn afgevlakt. Ook op de hiernavolgende selectie van uitingen en standpunten van het Vlaams Blok/Vlaams Belang kan de vaststelling van toepassing zijn die gemaakt werd in het arrest van 21 april 2004: *“Er wordt in de aldus naar het groot publiek toe gevoerde propaganda permanent een hatelijk beeld van de ‘vreemdelingen’ opgehangen, teneinde bij de bevolking (al dan niet latent reeds aanwezige) gevoelens van vreemdelingenhaat aan te wakkeren, te onderhouden en op de spits te drijven, met als achterliggende bedoeling het behalen van stemmen en, na een desgevallend overweldigend electoraal succes, de op het vlak van de ‘vreemdelingenpolitiek’ voorgestelde discriminerende voorstellen ook in de praktijk te kunnen omzetten. Het beeld dat aldus van de ‘vreemdelingen’ wordt opgehangen is dat van de vreemdelingen als misdadigers verantwoordelijk voor het gevoel van onveiligheid bij de eigen bevolking ingevolge allerhande criminaliteit, van de vreemdelingen als profiteurs van de sociale voorzieningen op kosten van de hardwerkende eigen bevolking, van de vreemdelingen als bevoordeeld door de multiculturele maatschappij, gepromoot door de klassieke partijen, ten nadele van de eigen bevolking, die door zelfde klassieke partijen in de kou wordt gelaten, en van de vreemdelingen als ingevolge hun cultuur en godsdienst onintegreerbare fanatiekelingen, die een bedreiging vormen voor de eigenheid en de cultuur van het eigen volk. De door het Vlaams Blok hierbij aangebrachte feiten, cijfermatige gegevens en statistisch materiaal strekken er duidelijk niet toe de bevolking louter te informeren of op te komen tegen bepaalde wantoestanden, hetgeen uiteraard is toegelaten, doch wel degelijk, gelet op de systematische en eenzijdige wijze waarop deze gegevens worden aangebracht en op de daarbij gehanteerde slogantaal of sarcasme, de bevolking aan te zetten tot vreemdelingenhaat en deze ook warm te maken voor de voorgestelde discriminerende maatregelen. Deze hatelijke beeldvorming van de ‘vreemdelingen’ is ook een permanent gegeven in de door het Vlaams Blok gevoerde propaganda. Het beeld wordt daadwerkelijk ingehamerd bij de bevolking. In bepaalde krantjes wordt daar haast op ieder blad en/of zelfs meerdere malen per blad opnieuw op teruggekomen. De geviseerde ‘vreemdelingen’ zijn, afgezien van de illegalen, de overgrote groep van de allochtone bevolking van het land, namelijk de zogenaamde ‘gastarbeiders’*

⁹⁹ Zie ook het arrest van 21 april 2004 van het hof van beroep te Gent: *“Er is evenmin aanleiding de stukken uitgaande van de plaatselijke geledingen van de politieke partij het Vlaams Blok uit de debatten te weren, vooral nu er geen aanwijzingen voorhanden zijn dat het Vlaams Blok de inhoud ervan ooit op enigerlei wijze zou hebben afgekeurd. Uit de statuten van de politieke partij het Vlaams Blok blijkt overigens dat de partijraad controlerecht heeft op alle publicaties, ook die van lagere organen en de publicatie van een tekst kan verbieden of de inhoud en de opmaak ervan kan wijzigen”*.

meer bepaald de Marokkanen en de Turken, zowel van de eerste, de tweede als de derde generatie, zonder onderscheid naar hun verblijfsstatuut en ongeacht zelfs de desgevallend inmiddels door hen verworven Belgische nationaliteit. Teneinde te verhelpen aan al de aldus voorgehouden aan de vreemdelingen toe te schrijven miserie van het eigen volk, worden door de politieke partij het Vlaams Blok diverse discriminerende maatregelen voorgesteld, welke allen een gemeenschappelijk einddoel hebben, namelijk de al dan niet begeleide terugkeer naar de landen van herkomst van een groot deel van de allochtone bevolking”.

De geselecteerde passages die als voorbeeld worden gesignaleerd worden gevolgd door een korte commentaar, die evenwel enkel een academische oefening is en dus niet impliceert dat een rechterlijke instantie op gelijkaardige wijze zou oordelen.

Huisvesting

Eigen Volk Eerst krant, editie Leuven, nr. 8, 1ste week mei 2003: Onder de titel: Sociale woningen: vreemdelingen eerst?

[...] Voor Vlamingen wordt het steeds moeilijker om een sociale woning te krijgen. In huisvestingsmaatschappijen zoals “Dijledal” in Leuven en de Inter-Vilvoordse” worden de niet-Europese vreemdelingen positief gediscrimineerd en zelfs de zogenaamde politieke vluchtelingen waarvan de asielpcedure nog niet is afgehandeld, bekomen vlot een sociale woning. Let wel de blauw-rood-groene regering gaf sedert 1999 elk jaar aan 70.000 (!) vreemdelingen een Belgische identiteitskaart via de snel-Belgwet. Zij worden nu cijfermatig uiteraard bij de Belgen gerekend ... In verhouding met hun aandeel in de bevolking krijgen vreemdelingen dus een abnormaal hoog percentage sociale woningen toegewezen. Het Vlaams Blok is van oordeel dat Vlamingen steeds meer gediscrimineerd worden ten opzichte van vreemdelingen en eist een aanpassing van de reglementering. [...]

Commentaar: Dit uittreksel werd geselecteerd als voorbeeld van het permanent opnieuw aanklaarten van de huisvestingsproblematiek en het benadelen van de “eigen Vlamingen”, waarbij overigens ook de “nieuwe Belgen” als vreemdelingen worden beschouwd. Het Vlaams Blok hanteert deze slogantaal – “*Vlamingen worden steeds meer gediscrimineerd*” – om de achterstelling door de overheid van de eigen bevolking kracht bij te zetten en bij de bevolking haatgevoelens ten aanzien van de vreemdelingen te doen ontstaan.

Eigen Volk Eerst krant, editie West-Vlaanderen, nr. 5, februari 2003: Onder de titel: Sociale huisvesting: vreemdelingen eerst?

[...] Niet minder dan 17,5% van de beschikbare sociale woningen in Vlaanderen werd in 2001 toegewezen aan vreemdelingen (14% aan niet-Europese vreemdelingen). Nochtans maken vreemdelingen volgens de recentste officiële cijfers ‘maar’ 4,6% van de Vlaams bevolking uit. Vreemdelingen – en vooral niet-Europese vreemdelingen – zijn dus sterk oververtegenwoordigd in de sociale huisvesting. [...] Genaturaliseerde allochtonen worden in deze statistieken welteverstaan niet opgenomen als vreemdelingen. Voor het Vlaams Blok is deze ‘eigen volk laatst’- politiek totaal onaanvaardbaar. Door de komst van vele niet-aangepaste vreemdelingen nemen overlast en gettovorming in tal van sociale woonblokken zienderogen toe en wordt de leefbaarheid er bijgevolg alsmaar verder aangetast. [...] De Vlaams Blok-parlementsleden Filip Dewinter en Jan Penris dienden alvast een voorstel van decreet in dat ondermeer bepaalt dat sociale huisvestingsmaatschappijen het percentage van toewijzingen aan vreemdelingen moeten beperken tot het aandeel van vreemdelingen in de bevolking van die gemeente, met een maximum van 10%. [...]

Commentaar: Opnieuw maakt het Vlaams Blok een onderscheid tussen Belgen en nieuwe Belgen. Personen met de Belgische nationaliteit, maar van vreemde herkomst worden als vreemdelingen beschouwd. Verder maakt het Vlaams Blok een link tussen vreemdelingen en overlast, gettovorming en onleefbaarheid. Een associatie die het arrest van 21 april 2004 beschouwt als een typisch voorbeeld van het zondebokmechanisme dat door het Vlaams Blok gehanteerd wordt. Tot slot is het Vlaams Blok voorstander van een politiek waarbij het percentage van toewijzingen van sociale woningen aan vreemdelingen max.10% mag uitmaken. Het hof van beroep te Gent oordeelde dat “*wanneer de wet van 30 juli 1981 horizontale werking heeft gegeven aan bijvoorbeeld het recht op huisvesting of nog aan het recht op arbeid, althans wat de verboden aanzet tot differentiatie op die vlakken betreft, zulks uiteraard niet inhoudt dat eenieder het recht heeft op huisvesting of een baan op te eisen, doch enkel dat het verboden is op het vlak van de uitoefening op voet van gelijkheid van die rechten en vrijheden aan te zetten tot differentiatie op grond van het zogenaamd ras, de huidskleur, de afstamming en de nationale of etnische afstamming.*” Het ijveren naar een maximum van 10% vreemdelingen in de huisvesting kan worden beschouwd als een inbreuk op de antiracismewet.

Volgens het arrest van 21 april 2004 zijn deze maatregelen discriminerend in de zin van de antiracismewet, omdat zij ertoe strekken op basis van de nationaliteit, maar in werkelijkheid ook op basis van het ras onderscheiden handelingen door te voeren “*welke voor de geïsoleerde bevolkingsgroepen ten gevolge zou hebben dat de erkenning, het genot of de uitoefening op voet van gelijkheid van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden zou worden tenietgedaan, aangetast of beperkt op het vlak van het recht op huisvesting, het recht op arbeid, het recht op de vrije keuze van arbeid en het recht op bescherming tegen werkloosheid welke fundamentele rechten zijn allen vermeld in het Internationaal Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie, waarvan de antiracismewet de uitvoering is*”.

Programmaboek 2004 (7 juni 2004)

p.88. [...] *Sociale of etnische gettovorming is in elk geval te vermijden. Het toewijzingsbeleid zal daarom rekening moeten houden met de etnische afkomst van de huurders. In geen geval mag het aantal vreemde huurders per sociale woongelegenheden het gemeentelijke percentage overstijgen, met een absoluut plafond van vijf procent. Het toewijzingsbeleid van de Vlaamse Huisvestingsmaatschappij moet de meest behoeftige Vlamingen van een betaalbare en comfortabele woning voorzien. Het Vlaams Blok wijst het huidige beleid volledig af, waar politieke vluchtelingen en fortuinzoekers voorrang krijgen. [...]*

Commentaar: Het Vlaams Blok maakt kenbaar voorstander te zijn van een politiek waarbij het percentage van toewijzingen van sociale woningen aan vreemdelingen max. 5% mag bedragen (*cf. supra*).

Verkiezingsprogramma 2004 – Vlaams Parlement

p.92. [...] *Het toewijzingsbeleid van de Huisvestingsmaatschappij moet de meest behoeftige volksgegoten van een betaalbare en comfortabele woning voorzien. Het huidige beleid, waar politieke vluchtelingen en vreemde fortuinzoekers voorrang kregen, wordt door ons volledig afgewezen. Het toewijzingsbeleid zal ook, zoals door de SP.a'er Bob Cools gesuggereerd (die daarvoor de mosterd ging halen in de VSA en Nederland), rekening moeten houden met de etnische afkomst van de huurders. In geen geval mag het aantal vreemde huurders per sociale*

woongelegenhed het gemeentelijk percentage overstijgen, met een absoluut plafond van 5 procent. [...]

Commentaar: Het Blok maakt opnieuw kenbaar voorstander te zijn van een politiek waarbij het percentage van toewijzingen van sociale woningen aan vreemdelingen max. 5% mag bedragen (*cf. supra*). Met het enig sarcasme wordt verwezen naar vreemdelingen als “fortuinzoekers”.

Werk

Programmaboek 2004 (7 juni 2004)

p.45. [...] *Tot slot zijn wij de mening toegedaan dat vacante betrekkingen in het openbaar bestuur voorbehouden zijn aan staatsburgers. Wij verzetten ons met hand en tand tegen de uitholling van politieke rechten, niet enkel inzake het stemrecht, maar ook inzake benoemingen in openbare functies. [...]*

Commentaar: Het Vlaams Blok uit veelvuldig zijn kritiek op alloctonen omdat de werkloosheid bij hen welig tiert, terwijl bovenstaande maatregel juist van aard is de kans op werkloosheid bij deze groep van de bevolking te doen toenemen.

Verkiezingsprogramma 2004 – Vlaams Parlement

p.80-81. [...] *De Vlaamse regering toonde zich de afgelopen legislatuur heel bedrijvig in het verzinnen van allerlei maatregelen die vreemdelingen - of zelfs mensen van vreemde herkomst – positief discrimineren tegenover autochtone Vlamingen. Zo houdt de VDAB met dat doel een databank bij van mensen van vreemde afkomst. Bedrijven die hun werkvloer ‘multicultureel’ willen maken, krijgen daarvoor bovendien geld. Het inwerkingsdecreet zorgt er bovendien voor dat werklozen van vreemde origine dure cursussen aangeboden krijgen, waarop Vlaamse werklozen geen beroep kunnen doen. Niet alleen wordt het openbaar ambt opengesteld voor vreemdelingen, bovendien zullen topambtenaren in de toekomst zelfs beoordeeld worden op hun inspanningen om alloctonen aan te werven. Sommige ministers pleitten de afgelopen jaren zelfs voor quota. Niet alleen inzake tewerkstelling is positieve discriminatie troef. Ook verenigingen, scholen en jeugdhuizen krijgen meer subsidies en middelen naargelang zij meer vreemdelingen in hun midden tellen. Het Vlaams Blok verwerpt elke vorm van positieve discriminatie, ook wanneer het gaat om tewerkstellingsinitiatieven, subsidies, sociale zekerheid, enz. Het Vlaams Blok meent dat de overheid in de eerste plaats immers de taak heeft de belangen van de eigen onderdanen te behartigen. [...]*

Commentaar: Voorbeeld van de “Eigen Volk Eerst”-politiek: vreemdelingen worden al voldoende geholpen zonder enig resultaat. Het beeld m.a.w. van de vreemdeling als bevoorreed door de multiculturele maatschappij, gepromoot door de klassieke partijen, ten nadele van de eigen bevolking, die door zelfde klassieke partijen in de kou wordt gelaten.

p.157. [...] *Ondanks de vele en dure programma’s voor tewerkstelling van alloctonen moeten wij vaststellen dat zij nog steeds sterk vertegenwoordigd zijn in de werkloosheidsstatistieken. Gemakkelijkhalve schuiven de regeringen de verantwoordelijkheid voor deze toestand door naar de Vlaamse werkgevers. Zij zouden discrimineren. [...] Een waterdicht immigratiebeleid gekoppeld aan een gerichte politiek van terugkeer naar de landen van herkomst zou in deze veel meer soelaas kunnen brengen. Het is volledig zinloos mensen die zich niet kunnen aanpassen aan de Vlaamse arbeidscultuur met dwangmaat-*

regelen in het systeem te duwen. De vaardigheden die zij hier geleerd hebben kunnen hen in hun thuisland een goede toekomst waarborgen en zijn een gezonde vorm van ontwikkelingshulp. [...]

Commentaar: Allochtonen worden met de vinger gewezen omdat zij een groot percentage uitmaken binnen de werkloosheidsstatistieken, “*ondanks de vele en dure programma’s*”. Als oplossing wordt o.m. een gerichte politiek van terugkeer naar de landen van herkomst naar voor geschoven waardoor men de indruk wekt dat met het verdwijnen van de vreemdelingen ook het werkloosheidsprobleem zou opgelost zijn.

Het Nieuwsblad – Zaterdag 26 en Zondag 27 juni 2004 – Dubbelgesprek tussen Filip Dewinter en Etienne Vermeersch

Vermeersch stelt de volgende vraag: “Nogmaals: betekent ‘Eigen Volk Eerst’ voorrang voor Vlamingen in huisvesting of tewerkstelling?”

Dewinter: “*Ik mag daar geen voorstander meer van zijn. Dat is verboden in dit land sinds de wijziging aan de antiracismewet. U gaat mij daarover dus geen uitspraken ontlokken, want anders riskeer ik veroordeling. Maar in algemene termen kan ik u zeggen dat volgens mij de nationaliteit bepaalde rechten en plichten en dus ook bepaalde voorrechten geeft.*”

Commentaar: Dit interview maakt duidelijk dat Dewinter nog altijd achter zijn discriminerende standpunten uit het verleden staat (waaronder voorrang voor eigen volk in de tewerkstelling en de huisvesting). Het Vlaams Blok werd o.m. veroordeeld voor deze maatregelen uit het vroegere 70-puntenplan en heeft zijn mening, alvast naar de buitenwereld toe, moeten aanpassen. Het arrest van 21 april 2004 stelt in dit verband: “*wanneer de wet van 30 juli 1981 horizontale werking heeft gegeven aan bijvoorbeeld het recht op huisvesting of nog aan het recht op arbeid, althans wat de verboden aanzet tot differentiatie op die vlakken betreft, zulks uiteraard niet inhoudt dat eenieder het recht heeft op huisvesting of een baan op te eisen, doch enkel dat het verboden is op het vlak van de uitoefening op voet van gelijkheid van die rechten en vrijheden aan te zetten tot differentiatie op grond van het zogenaamd ras, de huidskleur, de afstamming en de nationale of etnische afstamming.*” Het ijveren voor een “eigen volk eerst principe” inzake tewerkstelling en huisvesting houdt m.a.w. een inbreuk in op de antiracismewet. Dergelijke maatregelen zijn discriminerend, omdat op die manier handelingen kunnen worden gesteld “*welke voor de geïsoleerde bevolkingsgroepen ten gevolge zou hebben dat de erkenning, het genot of de uitoefening op voet van gelijkheid van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden zou worden tenietgedaan, aangetast of beperkt op het vlak van het recht op huisvesting, het recht op arbeid, het recht op de vrije keuze van arbeid en het recht op bescherming tegen werkloosheid welke fundamentele rechten zijn allen vermeld in het Internationaal Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie, waarvan de antiracismewet de uitvoering is.*”

Eigen Volk Eerst magazine – editie Dendermonde/St.-Niklaas – nr. 1 – december 2003:
Onder de titel: Nieuws uit de regio – Voorwoord.

[...] *In heel Vlaanderen bedroeg de stijging van de werkloosheid in vergelijking met september 2002 iets meer dan 12% ... Vooral Zele, Lokeren, Sint-Niklaas, Temse en Dendermonde scoren het voorbije jaar slecht, maar ook in Buggenhout en Berlare kent men een sterke toename van de werkloosheid. In Sint-Niklaas, Lokeren en Zele valt ook het hoog percentage aan werklozen op onder Turken en personen afkomstig uit Magreblanden. Maar waarschijnlijk is er voor ‘onze’ besturen geen vuiltje aan de lucht. [...]*

Commentaar: Voorbeeld van het telkens opnieuw benadrukken van de hoge werkloosheid onder Turken en personen afkomstig uit de Magreblanden.

Feiten/Realités – nr. 3 – april 2003. Onder de titel: Brussel telt meer dan 80.000 werklozen!

[...] *Het is voldoende even langs te lopen in de lokalen voor stempelcontrole van gemeenten als Molenbeek, Schaarbeek of Anderlecht om te begrijpen dat de werkloosheidsproblematiek in Brussel onlosmakelijk verbonden is met de massale aanwezigheid van personen uit ontwikkelingslanden die amper kunnen lezen of schrijven, zeer slecht opgeleid zijn en die niet of nauwelijks overweg kunnen met onze taal. In 2000 telde men 30.000 werkloze vreemdelingen op 72.000 stempelaars en deze verhouding is er vandaag zeker niet op verbeterd.*

Het Vlaams Blok pleit dan ook al jaren voor een waardig en menselijk beleid, dat tot doel heeft de vreemde werklozen die geen blijk geven van enig verlangen om zich door arbeidsinzet te integreren, naar hun vaderland te laten terugkeren. Dit moet worden gekoppeld aan een ontwikkelingsbeleid ten bate van de landen van herkomst. [...]

Commentaar: Opnieuw wordt vermeld dat de werkloosheidsproblematiek in Brussel onlosmakelijk verbonden is met personen van vreemde origine. Als oplossing wordt o.m. een gerichte politiek van terugkeer naar de landen van herkomst naar voren geschoven waardoor men de indruk wekt dat met het verdwijnen van de vreemdelingen ook het werkloosheidsprobleem zou opgelost zijn.

Eigen Volk Eerst krant – nr.8 – 1ste week mei 2003 – editie West-Vlaanderen. Onder de titel: Werk voor eigen volk eerst!

[...] *Maar alsof het allemaal nog niet genoeg was, voert deze regering ook een discriminatie-politiek tegen werklozen van het eigen volk. Vooral de zogenaamde socialist Vande Lanotte munt uit door zijn pleidooien voor een voorrangspolitiek voor allochtonen bij aanwervingen, zowel bij de overheid als in de privé-sector. Hij pleit er zelfs voor privé-bedrijven quota op te leggen en dus te verplichten x-aantal vreemdelingen aan te werven. [...] In elk geval: er is nog één partij die pleit voor wat in alle landen ter wereld eigenlijk een vanzelfsprekendheid is: “werk voor eigen volk eerst”. U weet dus wat te doen op 18 mei. [...]*

Commentaar: Vreemdelingen werden volgens het Vlaams Blok al voldoende geholpen (“... maar alsof het allemaal nog niet genoeg was ...”). Het beeld van de vreemdeling als bevoorreed door de multiculturele maatschappij, gepromoot door de klassieke partijen, ten nadele van de eigen bevolking, die door zelfde klassieke partijen in de kou wordt gelaten wordt naar voren geschoven. Promotie van het “Eigen Volk Eerst” in het kader van de tewerkstelling. Het arrest van 21 april 2004 oordeelde in dit verband dat “wanneer de wet van 30 juli 1981 horizontale werking heeft gegeven aan bijvoorbeeld het recht op huisvesting of nog aan het recht op arbeid, althans wat de verboden aanzet tot differentiatie op die vlakken betreft, zulks uiteraard niet inhoudt dat eenieder het recht heeft op huisvesting of een baan op te eisen, doch enkel dat het verboden is op het vlak van de uitoefening op voet van gelijkheid van die rechten en vrijheden aan te zetten tot differentiatie op grond van het zogenaamd ras, de huidskleur, de afstamming en de nationale of etnische afstamming”.

Eigen Volk Eerst magazine – editie Mechelen – nr. 1 – december 2003: Onder de titel: Uitsluitend Marokkaanse tewerkstelling van artikel 60'ers in jeugdhuis Rzoezie.

Er worden een aantal cijfers weergegeven met volgende commentaar:

[...] *Uit de cijfers van het aantal onder artikel 60 tewerkgestelden blijkt dat de groep allochtonen meer dan 57% allochtonen van de 'jobs' voor zijn rekening neemt. Dit cijfer is onderschat omdat zich binnen de groep Belgen een onbekend aantal mensen van allochtone origine bevinden.*

<i>Aantal in Mechelen tewerkgestelden onder art 60§7 op 1 oktober 2003: 112</i>

<i>Belgen en EU-ers: 48 (waaronder een onbekend aantal Belgen van allochtone origine)</i>

<i>Burgers van niet EU-afkomst: 64</i>
--

Artikel 60 §7 werd destijds ingevoerd om langdurig werklozen klaar te stomen voor een volwaardige job op de arbeidsmarkt. Volgens het Blok wordt het artikel 60 *in de praktijk vooral gebruikt om OCMW-steuntrekkers zo lang te laten werken tot ze terug federale werklozensteun kunnen genieten en niet meer ten laste van het stedelijk OCMW vallen.*

[...] *Dat de allochtone jongeren ruim vertegenwoordigd zijn in de groep langdurig werklozen zal niemand verbazen [...]*

Commentaar: Voorbeeld van steeds opnieuw beklemtonen dat de allochtone jongeren ruim vertegenwoordigd zijn in de groep langdurig werklozen. De door het Vlaams Blok hierbij aangebrachte cijfermatige gegevens en aangebrachte feiten strekken er niet toe om de bevolking louter te informeren, maar gelet op de systematische en éézijdige wijze (zie o.m. ook voorgaande voorbeelden) waarop deze gegevens worden aangebracht en op het daarbij gehanteerde taalgebruik ("... zal niemand verbazen..."), wordt de bevolking aangezet tot vreemdelingshaat.

<i>Aanpassen of terugkeren. Het vreemdelingenstandpunt van het Vlaams Blok – 2001 – tweede druk februari 2003 – heden nog steeds van toepassing, want er wordt o.m. in Feiten/Realités – nr. 5 – maart 2004 reclame voor de brochure gemaakt + op de website van het Vlaams Blok kon je op 13 november 2004 de brochure nog altijd bestellen)</i>

p.21 [...] *In sommige grote steden is de werkloosheid bij vreemdelingen zonder meer acuut. In de regio Antwerpen bijvoorbeeld is bijna een derde van de NWWZ's, 31,5% van vreemde afkomst of nationaliteit. [...]*

p.23 [...] *Het Vlaams Blok ziet geen heil in het beleid van 'positieve discriminatie' en opgelegde quota's dat de Vlaamse regering wil voeren om de werkgelegenheid voor allochtonen te bevorderen. Dit soort maatregelen zijn contraproductief en onaanvaardbaar omdat Vlaamse werknemers en werklozen – in hun eigen land – gediscrimineerd worden op basis van hun afkomst. [...]*

p.23 [...] *Niet alleen het probleem van de hoge werkloosheidsgraad bij niet-Europese vreemdelingen heeft zware gevolgen voor de sociale zekerheid. Uit cijfers van de Rijksdienst voor Kinderbijslag voor Werknemers blijkt dat er in 1999 iets meer dan 220.000 kinderen van vreemde nationaliteit in ons land waren, aan wie maar liefst 16,2 miljard aan kinderbijslagen werden uitgekeerd. [...] Het aantal bestaansminimumtrekkers onder de vreemdelingen is in absolute cijfers sinds 1990 meer dan verdubbeld. Begin 1999 waren dat er meer dan 10.500, wat neerkomt op een kost van meer dan 3 miljard frank voor de federale schatkist. [...]*

p.43 [...] *Bijzondere aandacht dient hierbij besteed te worden aan werkloze vreemdelingen die prioritair in aanmerking dienen te komen voor de begeleide terugkeer. [...]*

Commentaar: Dit uittreksel is een duidelijk voorbeeld van hoe het 'zondebokmechanisme' wordt gehanteerd. Enerzijds wordt gewezen op het percentage werkloze vreemdelingen en wat de kost daarvan is (zowel werkloosheidsuitkeringen en overige sociale voorzieningen), hekelt men de politiek van positieve discriminatie en wordt het beeld van de vreemdeling als bevoordeeld door de multi-culturele maatschappij, gepromoot door de klassieke partijen, ten nadele van de eigen bevolking, die door zelfde klassieke partijen in de kou wordt gelaten, naar voren geschoven. Anderzijds wordt als oplossing voorgesteld: een terugkeerbeleid van de werkloze vreemdelingen.

Criminaliteit

Eigen Volk Eerst magazine – editie Bierbeek/Tervuren/Huldenberg/Bertem/Oud-Heverlee/Holsbeek – nr. 3 – april/mei 2004: Onder de titel: Wat denkt u hiervan? (*rubriek met onwaarschijnlijke of bizarre verhalen*) – Haast niet te geloven en toch waar gebeurd.

Naar aanleiding van het behalen van de finale door de Marokkaanse nationale ploeg in de Africa Cup, bouwden Marokkaanse jongeren in Genk een feestje. Daartoe reden ze met veel kabaal in colonne door de straten. Plotseling verloor een bestuurder van één van de auto's de controle over zijn stuur en knalde tegen een boom. Zowel de bestuurder als een mede-inzittende werden gewond naar het ziekenhuis overgebracht. Het merkwaardige was dat bij aankomst van de politie het betrokken voertuig omsingeld was door meerdere tientallen Marokkaanse jongeren. Achteraf bleek dat uit het betrokken voertuig o.a. de autoradio en de luidsprekers vakkundig waren verwijderd en dat de nummerplaten en de boorddocumenten waren verdwenen. De politie heeft de daders kunnen identificeren. Het bleek om vrienden van de verongelukte jongeren te gaan. Zoals het spreekwoord zegt: het is van uw vrienden dat ge het moet hebben!

Commentaar: Opnieuw wordt de link tussen vreemdelingen en criminaliteit gelegd. De door het Vlaams Blok hierbij aangebrachte feiten strekken er niet toe om de bevolking louter te informeren, maar gelet op de systematische en éézijdige wijze (zie ook de volgende voorbeelden) waarop deze gegevens worden aangebracht wordt de bevolking aangezet tot vreemdelinghaat.

Eigen Volk Eerst magazine – editie Mol – nr. 2 – feb. 2004: In deel Lokaal Mol: Korte berichtjes.

Crimineler. In Nederland werd aan de universiteit van Maastricht een onderzoek verricht naar de oorzaak van de hoge criminaliteit onder Marokkaanse allochtonen. Daaruit bleek dat die niet wordt veroorzaakt door een laag inkomen of werkloosheid, maar door het feit dat hun directe omgeving de misdaad niet afkeurt. Dat in tegenstelling tot wat onder Nederlanders gangbaar is.

Crimineler. (2) Dat onder Marokkanen de sociale afkeuring van misdaad minder groot is, bleek nog maar eens toen in het kader van een gewapende overval huiszoekingen moesten worden verricht in Borgerhout. De speurders moesten het op een lopen zetten en zich verschansen in het politiebureau. De opgehitste Marokkaanse jongeren trokken resoluut partij voor hun criminele volksgenoot. Waarmee ze meteen ook aangaven geen greintje respect te hebben voor onze rechtstaat.

Commentaar: Opnieuw wordt de link tussen vreemdelingen en criminaliteit gelegd. De feiten waarnaar verwezen wordt strekken er niet toe om de bevolking louter te informeren, maar gelet op de systematische en éézijdige wijze waarop deze gegevens worden

aangebracht wordt de bevolking aangezet tot vreemdelinghaat. Er wordt ook op gewezen dat de criminaliteit bij Marokkaanse jongeren moet gelinkt worden aan de factor cultuur.

Eigen Volk Eerst krant – editie Antwerpen – nr. 5 - februari 2003 – Onder de titel: Kamerlid Guido Tastenhoye voerspelt Catastrofe in Antwerpen en Vlaanderen.

“Door de enorme aangroei van het aantal vreemdelingen in Antwerpen en de rest van Vlaanderen, stevenen we regelrecht af op een catastrofe”. Dat zegt Deurnenaar Guido Tastenhoye, sinds 1999 volksvertegenwoordiger voor het Vlaams Blok. [...] De snel-Belgwet, de regularisaties van illegalen en het lakse asielbeleid leidden er toe dat er de voorbije 4 jaar 160.000 zogenaamde asielzoekers – in feite zijn het overwegend asielbedriegers – van onze sociale zekerheid komen profiteren. [...] Door dit enorme sneeuwbaaleffect zullen over een paar tientallen jaren de mensen van vreemde afkomst de meerderheid uitmaken in Antwerpen en wat later ook in de rest van Vlaanderen, met ook alle gevolgen van dien voor een stijgende criminaliteit.

Commentaar: Voorbeeld van gebruik van slogantaal, zoals “Kamerlid Guido Tastenhoye voerspelt *Catastrofe* in Antwerpen en Vlaanderen” en de term “*asielbedriegers*” en het steeds opnieuw leggen van het verband tussen een toename van het aantal vreemdelingen en een stijgende criminaliteit. Dit uittreksel is een voorbeeld van het door het Blok gehanteerde zondebokmechanisme.

Feiten/Realités – nr. 3 – april 2003. Onder de titel: FEITEN – 89 jaar !

Op donderdag 3 april begeeft Marie Jeanne, 89 jaar oud en nog steeds goed te been, zich naar het jaarlijks lentefeest dat georganiseerd wordt door de gemeente Molenbeek. Deze zaal bevindt zich juist tegenover een school. Aangezien deze dame een beetje te vroeg is, houdt zij even halt voor de ingang van de school. Dit is juist genoeg opdat een ‘jongere’ van de school haar handtas gewelddadig kan afrukken. Hierbij komt zij zwaar ten val, breekt haar heup en haar schouder. [...] Intussen was dit reeds haar derde aanranding, een vierde wordt waarschijnlijk fataal. Ah, wij waren bijna het gebruikelijk ritueel vergeten: de jonge aanrander is 17 jaar oud, genaamd Mohammed, had reeds 5 aanrandingen op zijn actief en was reeds ’s anderendaags op vrije voeten wegens plaatsgebrek in een gesloten jeugdinstelling.

Commentaar: De feiten waar wordt naar verwezen strekken er niet toe om de bevolking louter te informeren, maar gelet op de systematische en éézijdige wijze waarop deze gegevens worden aangebracht en het daarbij gehanteerde taalgebruik: “*ah, wij waren bijna het gebruikelijk ritueel vergeten: de jonge aanrander is 17 jaar oud, genaamd Mohammed, had reeds 5 aanrandingen op zijn actief...*” wordt de bevolking aangezet tot vreemdelinghaat.

Feiten/Realités – nr.3 – april 2003. Onder de titel: FEITEN – Nu al op 8 jaar

Vijf snotneuzen van 8 en 9 jaar hebben een twee-pk’tje volkomen vernield in Vorst. (La Dernière Heure, 22 maart) Adil (9 jaar), El Houssaine, Mohammed, Tayeb en Medhi (8 jaar) werden door de directrice van een school in de Montenegrostraat, rond 13 uur 15, op heterdaad betrapt. Bij aankomst van de politie bevond Adil, 9 jaar, zich in het bureau van de directrice met zijn broer en zijn moeder. Het kleine gezinnetje gedroeg zich bijzonder agressief jegens de directrice, die voor raciste werd uitgescholden. Adil verklaarde dat de directeur hem niets te zeggen had buiten de school. In de politiewagen werden de kinderen, zonder enige spijt voor hun daden, nog agressiever. In plaats van haar kind een welverdiende bolwassing te geven, begon de moeder luidop in het Arabisch te schreeuwen. Daarna maakte

ze alle leraars uit voor racisten, verweet de politie dat ze hun job slecht uitvoerden en dat de directrice voor zo'n pekelzonde de politie niet had mogen oproepen. Van pekelzonde gesproken: de lichten werden uit het voertuig getrokken, de ramen verbrijzeld, de spatborden vernield, de deuren beschadigd en de banden plat gezet. Hoeft het gezegd dat deze kinderen onmiddellijk werden vrijgelaten? Dit gebeuren is vanzelfsprekend geen alleenstaand feit. De Brusselse leerkrachten kunnen u nog veel meer gelijkaardige incidenten vertellen.

Commentaar: . De feiten waarnaar verwezen wordt strekken er niet toe om de bevolking louter te informeren, maar gelet op de systematische en éézijdige wijze waarop deze gegevens worden aangebracht wordt de bevolking aangezet tot vreemdelinghaat.

Feiten/Realités – nr. 5 – maart 2004. Onder de titel: Brusselse FEITEN

***37.800 euro.** De jeugdige Touafik, 16 jaar en zonder vaste verblijfplaats in België, werd aangehouden terwijl hij in het bezit was van 37.800 euro, een ring en een oorbel – allebei gestolen – en drugs. Het dagblad *La Capitale* besluit: “hij werd ter beschikking gesteld van het Brusselse parket. Maar er kan hem weinig aangewreven worden.” (Info: *La Capitale*, 21-10-2003).*

***Zeven barbaren.** ‘Ze hebben het profiel van barbaren. Ze hebben reeds verkracht en ze zullen nog verkrachten. Bij dit soort beklagden bestaat er geen band tussen de persoon en het slachtoffer en omgekeerd tussen het slachtoffer en de persoon.’ De uitspraken van Bernard Dauchot, advocaat-generaal bij het hof van beroep van Brussel, houden gelijke tred met de ernst van de feiten die de beklagden, leden van de beruchte bende *Black Demolition*, ten laste worden gelegd. Het gerecht vervolgt hen in meerdere dossiers van weerzinwekkende groepsverkrachtingen. (Info: *La Dernière Heure*, 03-02-2004)*

***Voor 250 euro ...** Een paar van in de tachtig werd in zijn slaap verrast door boeven die zich toegang verschaften tot hun huis aan de Victor Allardstraat in Ukkel. Hoewel niet met een wapen werd gezwaaid, was de dreiging zeer reëel. De slachtoffers werden gegijzeld terwijl de dieven het huis volledig doorzochten... (Info: *La Dernière Heure*, 03-02-2004)*

***Metro.** De veiligheidsagenten van de MIVB brengen aan het licht : ‘50% van de gewelddaden hebben plaats in Molenbeek en Koekelberg. Er zijn 5 stations waar het gevaar om de hoek loert, waar de misdadigers ons toeroepen op te hoepelen. Wij bevinden ons daar op hun grondgebied’ Het gaat hem om Simonis, Beekant, Ribaucourt, Zwarte Vijvers en Graaf van Vlaanderen. De agenten voegen hieraan toe: “we worden uitgescholden en krijgen klappen. Dat jeugdig krapuul ageert in bende. Zodra ze ons opmerken, komen ze eraan en beuken op ons in. Eerst zijn ze met vier of vijf. De tam-tam werkt vlug. Ze telefoneren onder elkaar. Ze zijn met twintig, soms met vijftig. Ze komen van overal.” (Info: *La Dernière Heure*, 12-12-2003, *Het Nieuwsblad* 13/12-2003)*

***Twee bejaarde dames.** Op 3 oktober werd Anna Van Reybrouck, 66 jaar, vermoord met talrijke messteken in haar winkel *Au Paradis des Oiseaux*. De ochtend daarop, werd de 77-jarige Luce Frey op beestachtige wijze overvallen (haar schedel werd verbrijzeld met een Engelse sleutel) in een privé-parking en zij overleed enkele weken later. De moordenaar, Tarik El B., een buurtbewoner, werd aangehouden en legde bekentenissen af. De dader is als dief bekend bij het gerecht (net als zijn broers en zussen) maar hij werd nooit veroordeeld. (Info: *La Dernière Heure*, 23-01-2004)*

Met een bijl. Een veertigtal jongeren gewapend met stokken, messen en bijlen was betrokken bij een vechtpartij op de Keizer Karellaan. Een automobilist heeft halt gehouden voor deze vechtpartij. De jongeren kwamen op het voertuig af. Sommigen waren gewapend met ijzeren staven en zij beukten in op het koetswerk. De bestuurder vertelt dat het dermate beangstigend werd dat alle inzittenden uit het voertuig sprongen. Elk voor zich waagde zijn kans. Okundji L. was kop van jut. Hij is op de grond gevallen en heeft zijn bril verloren en zelfs een schoen. De ongelukkige liet zich voor dood doorgaan. Hij is op de grond blijven liggen zonder te bewegen. De anderen hebben geslagen. De automobilist werd geschopt, kreeg vuistslagen, messteken en slagen van een bijl over het lichaam en op het hoofd. Pas toen het hele zootje de aftocht geblazen had, kon aan de gekwetste hulp worden geboden. Bij zijn aankomst in het Hôpital Français, werden alvast twee messteken en twee bijlslagen vastgesteld. (Info: *La Dernière Heure*, 30-12-2003)

Tuberculose. Tuberculose is aan een opmars bezig in Brussel. Men dacht dat deze ziekte een zeldzaamheid was geworden. Daar is niks van aan. Vooral in Brussel, zo legt een experte ons uit: 'is er import van ziektedragers uit landen waar de ziekte opnieuw woekert (derde wereldlanden en landen van het voormalige oostblok) en dit beïnvloedt de toestand bij ons. In 1991 waren 18% van de tuberculose-patiënten niet-Belgen. Deze verhouding is in 2002 bovende 50% uitgekomen. (Info: *La Capitale* 21-01-2004, *De Morgen* 20-01-2004)

Gemarteld. In Sint-Agatha-Berchem hebben vijf jongeren een 84-jarige weduwe geboeid, gekneveld en gemarteld, alvorens haar kapsel in brand te steken. Bedoeling was haar te doen vertellen waar ze haar geld verborgen had. Ze konden slechts 500 euro bijeengrabbelen. Eenmaal bevrijd, kon de dame alleen verklaren dat de misdadigers onder mekaar Arabisch spraken. (Info: *Het Laatste Nieuws*, 02-12-2003)

Commentaar: Deze rubriek bevat een opsomming van criminele feiten, waarvan het merendeel wordt gelinkt aan vreemdelingen. Opnieuw valt op hoe in één editie meerdere malen wordt teruggekomen op de vreemdelingenproblematiek. De feiten waarnaar verwezen wordt strekken er niet toe om de bevolking louter te informeren, maar gelet op de systematische en éénzijdige wijze waarop deze gegevens worden aangebracht wordt de bevolking aangezet tot vreemdelingshaat.

Verkiezingsprogramma 2004 – Vlaams Parlement
--

p.86. [...] *De criminaliteit zorgde de afgelopen decennia voor een sterke daling van de leefkwaliteit in heel wat stadswijken en gemeenten. Gauwdiefstallen en drugdelicten namen toe, nieuwe vormen van criminaliteit als carjackings, racketeering en groepsverkrachtingen staken de kop op. Jeugdbendes stellen de wet. In plaats van streng en kordaat te reageren, voert de overheid een 'knuffelbeleid' tegenover de criminelen, die overigens zeer vaak van buitenlandse komaf zijn. [...]*

p.88. [...] *Een van de grootste taboes is uiteraard de vreemdelingencriminaliteit. Cijfers omtrent het aandeel van vreemdelingen in de criminaliteit worden steevast verborgen gehouden, de identiteit en de afkomst van de daders van misdrijven worden angstvallig uit de media gehouden, enzovoort. Uit de cijfers die wel openbaar werden gemaakt - vaak gelekt door politieagenten die deze doofpotpolitiek beu zijn - blijkt dat vreemdelingen een zeer groot aandeel hebben in de criminaliteit. Ook is het zo dat inzake vreemdelingencriminaliteit nogal wat gedoogd en vergoelijkt wordt. In progressieve politieke en journalistieke kringen is het bon ton om vreemdelingencriminaliteit te vergoelijken en vaak durft de politiek - uit angst voor escalatie van de problemen - niet ingrijpen wanneer de daders vreemdelingen zijn. [...]*

p.249. [...] *Leerkrachten die worden aangerand, straatovervallen, zinloos geweld tegen onschuldige burgers, drugshandel en autodiefstallen zijn steeds vaker het werk van volledig losgeslagen jonge - dikwijls nog minderjarige - vreemdelingen. In de gesloten gemeenschapsinstellingen verblijven dan ook veel allochtone jongeren, zeker in verhouding tot hun bevolkingsgroep in Vlaanderen. Een te laks beleid ten opzichte van zware criminele jongeren zorgt er voor dat andere jongeren in zulke instellingen meegetrokken worden in een spiraal van criminele daden. Heel wat allochtone jongeren zijn ontworteld in onze maatschappij en wensen zich niet aan te passen aan onze wetten en regels. Enkel een harde aanpak is hier op zijn plaats. Voor gevaarlijke en hardnekkig recidiverende jongeren moet er door Justitie in elke provincie een jeugdgevangenis worden opgericht (zie hoger). [...]*

Commentaar: In dit uittreksel wordt, op meerdere pagina's, nogmaals teruggekomen op de vreemdelingencriminaliteit.

Antwerps Nieuws. Jaargang 11 – nr.1 - maart 2004. Voorblad. ANTWERPEN: CHICAGO AAN DE SCHELDE. Onder de titel: Criminaliteit? Harde aanpak!

[...] *Daarom pleit het Vlaams Blok voor: minder vreemdelingen en meer veiligheid* [...]

Commentaar: Typisch voorbeeld van het permanent opnieuw aankaarten van de link tussen vreemdelingen en criminaliteit.

Eigen Volk Eerst krant – nr. 6 – 1ste week april 2003 – editie Antwerpen. Onder de titel: Vraaggesprek met Jan Mortelmans

[...] *Dat is om problemen vragen? Natuurlijk, het te grabbel gooien van de nationaliteit – nu ook voor geregulariseerde illegalen – zal samen met de lakse asielpolitiek en de wetgeving inzake gezinshereniging zorgen voor nieuwe massale immigratie naar dit land van melk en honing. De regularisaties en de snel-Belgwet betekenen naast een veiligheidsrisico ook een verdergaande minorisering van de Vlamingen in Brussel en brengen de eigenheid van de Vlaamse cultuur in het gedrang. [...]*

Commentaar: Opnieuw wordt de link gelegd tussen een toename van het aantal vreemdelingen en een toename van de onveiligheid.

Alle Vijf. Verkiezingsdrukwerk wetgevende verkiezingen 18 mei 2003 (Jabbeké). Onder de titel: Gebroken harten

Een groep die 4% van de Vlaamse bevolking uitmaakt, is verantwoordelijk voor 60% van de criminaliteit. Straatrovers, bendeleiders en jonge moordenaars worden vrijgelaten. Slachtoffers die zichzelf of hun goederen willen verdedigen worden voor het gerecht gesleept. De kleur van de verf in een jeugdgevangenis lijkt voor de VLD-er Verwilghen belangrijker dan een streng justitiebeleid. [...]

Commentaar: Eens te meer wordt er, weliswaar indirect, teruggekomen op de vreemdelingencriminaliteit. De feiten waarnaar verwezen wordt strekken er niet toe om de bevolking louter te informeren, maar gelet op de systematische en éézijdige wijze waarop deze gegevens worden aangebracht wordt de bevolking aangezet tot vreemdelinghaat.

Aanpassen of terugkeren. Het vreemdelingenstandpunt van het Vlaams Blok – 2001 – tweede druk februari 2003 – heden nog steeds van toepassing, want er wordt o.m. in Feiten/Realités – nr. 5 – maart 2004 reclame voor de brochure gemaakt + op de website van het Vlaams Blok kon je op 13 november 2004 de brochure nog altijd bestellen

p.8 [...] *Vreemdelingen en vooral jongere vreemdelingen zijn verantwoordelijk voor een aanmerkelijk hoger aandeel in de criminaliteit dan hun aandeel in de bevolking.* [...]

p.18 [...] *42% van de gevangenisbevolking in dit land heeft een vreemde nationaliteit. [...] De belangrijkste oorzaak van het crimineel gedrag bij veel vreemdelingenjongeren moet in hun culturele ontworteling gezocht worden. Zij worden geconfronteerd met de strenge normen die gelden binnen de islamitische gemeenschap enerzijds, en met een veel permissievere maatschappij en een lakse aanpak van de criminaliteit anderzijds. Wat thuis streng bestraft wordt, wordt dat niet op school of op straat.* [...]

Commentaar: Opnieuw valt op hoe in één editie meerdere malen wordt teruggekomen op de vreemdelingenproblematiek. De feiten waarnaar verwezen wordt strekken er niet toe om de bevolking louter te informeren, maar gelet op de systematische en éézijdige wijze waarop deze gegevens worden aangebracht wordt de bevolking aangezet tot vreemdelinghaat.

De Leeuw van Meerhout. Jaargang 4 – nr. 1 – januari 2003. Onder de titel: “Aanpassen of terugkeren!” (ook in “’t Blok in Kasterlee” – december 2002)

[...] *Terwijl de werkloosheid in Vlaanderen toeneemt en meer en meer mensen openlijk erkennen dat de integratie is mislukt, pleiten sommigen alweer voor een nieuwe golf migranten. Maar dat zal alleen maar zorgen voor nog méér werkloosheid, nog méér spanningen, nog méér criminaliteit. Het plan voor een nieuwe immigratiegolf is erger dan dom. Het is kwaad en misdadig opzet! Voor wie onze vrijheid en democratie op prijs stelt, is er maar één antwoord mogelijk: het antwoord van het Vlaams Blok. Vlaanderen is gastvrij maar niet gek! Vreemdelingen: aanpassen of terugkeren!* [...]

Commentaar: Voorbeeld van het steeds opnieuw benadrukken van de link tussen meer migranten en meer criminaliteit en het hanteren van een sloganesk taalgebruik zoals “*Het plan voor een nieuwe immigratiegolf is erger dan dom. Het is kwaad en misdadig opzet!*”. Daarnaast biedt het Blok dé pasklare oplossing: “*Vreemdelingen: aanpassen of terugkeren!*”, waardoor vrijheid en democratie zouden gewaarborgd blijven.

Vlaams Belang Programmaboek 2004 – Onder de titel: Vreemdelingenbeleid punt a

[...] *Brussel, de hoofdstad van Vlaanderen, zuigt nog steeds een overgroot aandeel van de totale immigratie in België op. Dit heeft voor de sociale cohesie in de volksbuurten zware gevolgen en leidt tot een maatschappelijke context waarin misdaad en verloedering in het ganse land snel om zich heen grijpen.*[...]

Commentaar: Voorbeeld van het steeds opnieuw benadrukken van de link tussen meer migranten en meer criminaliteit.

Islam

Aanpassen of terugkeren. Het vreemdelingenstandpunt van het Vlaams Blok – 2001 – tweede druk februari 2003 – heden nog steeds van toepassing, want er wordt o.m. in Feiten/Realités – nr. 5 – maart 2004 reclame voor de brochure gemaakt + op de website van het Vlaams Blok kon je op 13 november 2004 de brochure nog altijd bestellen

p.9 [...] *Wegens het fundamenteel on-Europees karakter van de islam, bepleit het Vlaams Blok de intrekking van de erkenning van de islamitische eredienst. Op geen enkel moment wordt door deze intrekking geraakt aan het principe van de godsdienstvrijheid; iedereen is immers vrij om zijn godsdienst te beleven, zonder dat dit evenwel dient te betekenen dat deze godsdienst betoelaagd wordt. Op basis van stedenbouwkundige voorschriften dient gestreefd te worden naar een moskeestop in de stedelijke kernen. Voor de beleving van de islamitische godsdienst kunnen wel op plaatsen waar deze instellingen geen overlast kunnen veroorzaken, gebedsruimten met de nodige faciliteiten voorzien worden. [...]*

Commentaar: Met het oog op het bespoedigen van een terugkeer van de vreemdelingen wordt een ontmoedigingspolitiek gevoerd, waaronder het voorstel om de erkenning van de islamitische eredienst in te trekken en een moskeestop in de stedelijke kernen in te voeren. De beleving van de islamitische godsdienst wordt geassocieerd met “overlast” en de voorgestelde maatregelen impliceren een discriminerende inperking van het recht op vrije uitoefening van de eredienst.

p.16 [...] *Indien we van de gettowijken in onze grootsteden opnieuw veilige en ook voor eigen mensen leefbare wijken willen maken, moet de onveiligheid en de islamisering teruggedrongen worden. [...]*

Commentaar: Voorbeeld waarbij men islamisering linkt aan onleefbare en onveilige steden.

Verkiezingsprogramma 2004 – Vlaams Parlement

p.81. [...] *In de context van de verplichte aanpassing pleit het Vlaams Blok ook voor de intrekking van de erkenning van de islamitische godsdienst en voor de sluiting van moskeeën waar haat wordt gepredikt tegen de westerse samenleving. De erkenning en de recente mogelijkheid tot subsidiëring van islamitische gebedshuizen, zal de expansie van de islam in ons land alleen maar in de hand werken, wat de aanpassing tegenwerkt. [...]*

Commentaar: Met het oog op het bespoedigen van een terugkeer van de vreemdelingen wordt een ontmoedigingspolitiek gevoerd. In dit kader situeren zich de maatregelen waarbij wordt voorgesteld om de erkenning van de islamitische eredienst in te trekken en een stopzetting van de subsidiëring van de islamitische gebedshuizen door te voeren. De voorgestelde maatregelen impliceren een discriminerende inperking van het recht op vrije uitoefening van de eredienst.

Programmaboek 2004 (7 juni 2004) (De onderstaande passage vinden we ook terug in het programmaboek 2004 van het **Vlaams Belang** onder “Vreemdelingenbeleid” punt b en c.)

p.40-41. [...] *Het groot aantal Marokkanen, Turken en nu ook andere groepen hier is een rem op hun aanpassing aan onze cultuur. Hun culturele gemeenschappen zijn zo groot geworden dat ze zichzelf in stand houden. Als er zovele cultuurgenoten zijn, waarom inderdaad die cultuur opgeven? De aanwezigheid van heel wat mensen die blijven vast houden aan de eigen cultuur, leidt tot spanningen met de Vlaamse bevolking. Sommige gebruiken en praktijken*

vallen niet steeds in goede aarde. Dit wil niet noodzakelijk zeggen dat die praktijken slecht zijn, maar wel dat de oorspronkelijke bevolking er niet mee opgezet is.

Een bijkomend probleem is dat sommige van die praktijken niet zomaar anders zijn dan de onze, maar onaanvaardbaar en strijdig met de mensenrechten. Niet iedereen vindt het vanzelfsprekend dat man en vrouw op gelijke voet behandeld worden, dat kerk en staat gescheiden zijn in onze maatschappij, dat men vrij zijn geloof mag veranderen zonder vrees voor vervolging, dat men vrij mag kiezen met wie men wil huwen. Wij in Vlaanderen vinden dat wel vanzelfsprekend. Zo kent de islam geen gelijkberechtiging van de vrouw en geen scheiding van kerk en staat en bevordert het een klimaat waarin de zogenaamde eremisdaden gepleegd worden, waarbij vrouwen van wie nog maar een vermoeden van ‘oneerbaarheid’ wordt uitgesproken, vogelvrij worden verklaard. Sommige imams verkondigen dat de sharia, het islamitische recht, voorrang heeft op onze wetten. Dat soort gebruiken en verklaringen zijn onaanvaardbaar in een democratie. Ze botsen met het EVRM. Voor ons blijven vrijheid van meningsuiting, verdraagzaamheid, non-discriminatie, scheiding van kerk en staat fundamentele waarden. [...]

Commentaar: Voorbeeld van de manier waarop door het Vlaams Blok/Vlaams Belang een haatcampagne wordt gevoerd tegen de islam.

Persconferentie “Inburgering”. Kritiek en alternatieven van het Vlaams Belang – 9 december 2004 – Brussel – Onder de titel “Inburgering en islam” (p.14)

Alhoewel het Vlaams Belang op geen enkel moment wil raken aan de individuele godsdienstvrijheid wil het Vlaams Belang het feit dat de islam een erkende godsdienst is in vraag stellen. Godsdienstvrijheid impliceert immers geenszins dat de overheid verplicht zou zijn elke religie te erkennen en te ondersteunen. Door de islam te erkennen en te subsidiëren wordt een islamitische zuil gecreëerd die de inburgering van de vele in ons land verblijvende islamieten bemoeilijkt en zelfs onmogelijk maakt. Het inburgeringbeleid van de Vlaamse overheid moet gericht zijn op de volledige aanpassing van de hier verblijvende islamieten. Hun godsdienst moet herleid worden tot een persoonlijke religieuze overtuiging.

Terzake pleit het Vlaams Belang voor het streng controleren van de bedienaars en de structuren van de islamitische eredienst. Het Vlaams Belang pleit ervoor om, in overleg met de vertegenwoordigers van de islamitische godsdienst en met respect voor de godsdienstvrijheid, het netwerk van moskeeën, koranscholen en moskeeverenigingen in te perken en af te bouwen. Ter vervanging wil het Vlaams Belang door de overheid gecontroleerde centrale moskeeruimtes (geen islamkathedralen maar geschikte locaties op een neutrale plaats buiten de stedelijke centra) organiseren waar door de overheid gescreende Nederlandstalige imams de eredienst zullen leiden. Op deze manier wordt de mogelijke overlast beperkt, wordt de gettovorming tegengegaan en wordt de controle op het functioneren van de islamitische eredienst verscherpt.

Commentaar: Voorbeeld hoe het Vlaams Belang in beleidsvoorstellen de beleving van de godsdienstvrijheid raakt en steeds het verband gelegd wordt tussen de islam, gettovorming en overlast.

Vlaams Belang Programmaboek 2004 – Onder de titel: “Vreemdelingenbeleid” punt i

[...] In het kader van de verplichte aanpassing pleit het Vlaams Belang dan ook voor de intrekking van de erkenning van de islamistische godsdienst en voor de sluiting van moskees waar haat wordt gepredikt tegen de westerse samenleving.[...]

Commentaar: Voorstel om de erkenning van de islamitische eredienst in te trekken. De voorgestelde maatregelen impliceren een discriminerende inperking van het recht op vrije uitoefening van de eredienst.

Aanpassen of Terugkeerbeleid

Een toekomst voor Vlaanderen. Programma en standpunten van het Vlaams Blok – Brussel – Vlaams Blok – december 2002 – op 5 november 2004 nog beschikbaar op de website.

p.19. [...] *Het Vlaams Blok aanvaardt dat een deel van de hier verblijvende vreemdelingen verkiest hier te blijven en dat zij hun lot en dat van hun kinderen willen verbinden aan dat van onze gemeenschap. Wij moeten bereid zijn de hand uit te steken naar die vreemdelingen die een eerlijke inspanning doen, onze taal leren, onze wetten, waarden en normen respecteren. Maar vreemdelingen moeten ook inzien dat ze hier als gast niet alleen rechten maar ook plichten hebben. Een vreedzame samenleving kan alleen maar een samenleving zijn waarin immigranten ondubbelzinnig kiezen voor assimilatie. Zij moeten Vlaming worden onder de Vlamingen. Wie dat niet wenst of kan, moet terugkeren naar het land van herkomst. [...]*

Commentaar: De discriminerende maatregel “*assimilatie of terugkeer*” wordt nog steeds openlijk verdedigd. Hoe en met welke middelen deze terugkeer zal dienen te worden bewerkstelligd, wordt evenwel niet meer uiteengezet, hetgeen inhoudt dat de talrijke andere concrete discriminerende maatregelen, welke voorheen uitdrukkelijk werden voorgesteld teneinde deze terugkeer te bewerkstelligen niet meer vermeld worden. De stelling “*assimileren of terugkeren*”, waarbij “*assimileren*” impliceert zich volledig aanpassen “*aan onze manier van leven, aan onze waarden en normen, aan onze taal en cultuur*”, houdt een voorstel tot differentiatie in ten aanzien van de geviseerde bevolkingsgroepen, waardoor de erkenning, het genot of de uitoefening op voet van gelijkheid door deze bevolkingsgroepen van de fundamentele rechten vervat in artikel 8 EVRM, wordt tenietgedaan, aangetast of beperkt. M.a.w. voor het Vlaams Blok mogen de vreemdelingen enkel worden gedoogd als zij door hun wijze van leven niet meer als vreemdelingen identificeerbaar zijn. Deze stelling is een uiting van de door het Vlaams Blok gepropageerde en door racisme en xenofobie ingegeven onverdraagzaamheid, welke onverenigbaar is met de waarden geldend in een democratische, vrije en pluralistische samenleving.

Verkiezingsprogramma 2004 – Vlaams Parlement

p.79. [...] *In tegenstelling tot de andere Vlaamse politieke partijen gaat het Vlaams Blok niet uit van het multiculturele samenlevingsmodel, maar pleit onze partij voor een Vlaams Vlaanderen, waarin het aantal immigranten beperkt wordt en waar nieuwkomers zich verplicht moeten aanpassen aan onze wetten, normen en gewoonten. Vreemdelingen die hiertoe niet bereid zijn, zullen aangemoedigd worden om terug te keren naar hun land van herkomst. De hoge criminaliteitscijfers onder vreemdelingen, de opmars van het islamitische fundamentalisme, de toename van de samenlevingsproblemen, kortom het mislukken van de hele integratiepolitiek, toont aan dat op termijn alleen een dergelijke aanpassen-of terugkerenpolitiek een oplossing kan bieden voor het vreemdelingenprobleem in ons land. [...]*

Commentaar: Dit uittreksel is opnieuw een typisch voorbeeld van het zondebokmechanisme waarbij integratie gelijkgesteld wordt met criminaliteit, samenlevingsproblemen en islami-

sering. Bovendien wordt opnieuw de assimilatie- of terugkeerpolitiek voorgesteld als enige oplossing voor de “vreemdelingenproblematiek.”

Aanpassen of terugkeren. Het vreemdelingenstandpunt van het Vlaams Blok – 2001 – tweede druk februari 2003 – heden nog steeds van toepassing, want er wordt o.m. in Feiten/Realités – nr. 5 – maart 2004 reclame voor de brochure gemaakt + op de website van het Vlaams Blok kon je op 13 november 2004 de brochure nog altijd bestellen

p.43 [...] *Bijzondere aandacht dient hierbij besteed te worden aan werkloze vreemdelingen die prioritair in aanmerking dienen te komen voor de begeleide terugkeer. Een andere prioritaire doelgroep wordt gevormd door vreemdelingen die zich niet wensen te assimileren en zich niet willen schikken naar de hier geldende waarden, taalgebruik en normen. [...]*

Commentaar: Voorgesteld wordt dat werkloze *vreemdelingen* prioritair in aanmerking moeten komen voor een terugkeerbeleid. Het Vlaams Blok bepleit een “Eigen Volk Eerst”-politiek waarbij Vlamingen voorrechten moeten genieten inzake tewerkstelling en huisvesting. Vervolgens verwijt men de vreemdelingen dat zij werkloos zijn en de samenleving handenvol geld kosten. Als oplossing stelt het Blok de begeleide terugkeer voor. Verder dienen de vreemdelingen die niet wensen te assimileren eveneens in aanmerking te komen voor een terugkeerpolitiek.

Persconferentie “Inburgering”. Kritiek en alternatieven van het Vlaams Belang – 9 december 2004 – Brussel – Onder de titel “Inburgering in de praktijk” (p.14)

Inburgering betekent meer dan alleen het volgen van een cursus of het afleggen van een examen. De inburgering moet blijken uit de praktijk, moet blijken uit de feiten. Het Vlaams Belang meent dat ieder inburgeringsexamen voor hier verblijvende vreemdelingen gepaard moet gaan met een buurtonderzoek waarbij gepeild wordt naar de inburgeringsgraad en de inburgeringsbereidheid. Enkel bij positief resultaat wordt toelating verleend voor ondertekening van het inburgeringscontract en het afleggen van de loyaleitseed.

Commentaar: Voorbeeld van de houding die het Vlaams Belang inneemt t.a.v. vreemdelingen. Het volgen van een inburgeringscursus en het slagen in een inburgeringsexamen is niet voldoende, de vreemdeling moet ook nog blijk geven van “inburgeringsbereidheid” en een welbepaalde “inburgeringsgraad”. De beoordeling hiervan gebeurt niet op basis van objectieve criteria, maar op basis van een buurtonderzoek. Uit dit subjectieve onderzoek worden conclusies getrokken die verstrekkende gevolgen hebben voor de vreemdeling (m.n. het verliezen van de verblijfsvergunning). Pas na een positieve beoordeling door de buurt kan de vreemdeling een inburgeringscontract ondertekenen en een loyaleitseed afleggen.

Varia

Aanpassen of terugkeren. Het vreemdelingenstandpunt van het Vlaams Blok – 2001 – tweede druk februari 2003 – heden nog steeds van toepassing, want er wordt o.m. in Feiten/Realités – nr. 5 – maart 2004 reclame voor de brochure gemaakt + op de website van het Vlaams Blok kon je op 13 november 2004 de brochure nog altijd bestellen

p.3 [...] *Nog afgezien van onze principiële afwijzing, kan men alleen maar vaststellen dat deze multiculturele utopie in de praktijk alleen maar leidt tot massale ontworteling, tot*

gettovorming, tot feitelijke apartheid en zelfs tot wederzijds racisme. Om maar te zwijgen van het criminaliteitsprobleem dat een gevolg is van deze fenomenen. [...]

Commentaar: Voorbeeld van het telkens opnieuw aankaarten van de ‘vreemdelingen-criminaliteit’.

p.6 [...] *De aandacht werd hierdoor afgeleid van een veel fundamenteeler probleem, namelijk de conclusie dat het zogenaamde integratiebeleid jammerlijk faalt, en dat de multiculturele waandenkbeelden van de pro-immigratielobby geleid hebben tot een explosieve cocktail van etnische en culturele spanningen, gettovorming, vreemdelingencriminaliteit en bendevorming, anti-Vlaams racisme en identiteitsverlies, zowel voor de hier verblijvende vreemdelingen als voor ons eigen volk. [...]*

Commentaar: Voorbeeld van het zondebokmechanisme waarbij integratie gelijkgesteld wordt met criminaliteit, gettovorming, etnische en culturele spanningen, ...

p.8 [...] *Het Vlaams Blok gaat ook uit van de vaststelling dat de multiculturele samenleving een gevaarlijk utopie is. [...]*

Eigen Volk Eerst magazine – editie Lokeren – nr. 3 – april/mei 2004: 13 juni: referendum over de vrije meningsuiting ! Stront Blok go home ... (het gaat om een briefje van onbekenden gericht tot het Vlaams Blok. Het Blok reageert hierop door het briefje op te nemen in haar editie en van de nodige commentaar te voorzien)

“ Staat op de keerzijde nog vermeld. Deze – uiteraard anonieme – cultuurmens die ook nog 6x ‘Fuck you – we will fuck you’ als hoogstaande (en hopelijk volledig zelf gevonden) literaire tekst neerpente is een diep gelovig man? Hoewel er in zijn diepgaand werk toch enige fundamentele (oei trekt op fundamentalistische) fouten geslopen zijn, kunnen we spreken van een verhelderende tekst. Zó wordt door bepaalde personen blijkbaar gedacht over ons. Een analyse van het werk.

‘STRONT BLOK GO HOME’. Deze persoon voelt zich hier al goed thuis. Het inburgeringsproces lijkt voltooid. Hij (of zij) is zelfs vergeten dat wij hier thuishoren en dus echt nergens anders heen moeten, wat sommigen er ook mogen van denken ...

‘You guys are finished. Allah will clean you up.’ Los van het Engels taalgebruik en de bedenkingen bij de taalhoffelijkheid en taalwetten valt vooral het diepgelovige aspect op, of vergissen we ons? Vindt de schrijver soms inspiratie bv. New York en Madrid? Merk ik een vleugje seksisme op of is de vrouw zodanig onbelangrijk dat enkel de ‘guys’ (de mannekens dus) eraan moeten? Of heeft de ‘brief’schrijver andere plannen met de ‘girls’ (de meiskens dus) ? ...

‘Stront zijn jullie en je zal rotten in je graf en in hel’ Los van het religieuze aspect merken we een taalfoutje. Het moest in DE hel zijn. Lidwoorden worden blijkbaar wel eens vaker vergeten door sommigen ...

Als we dan al stront zouden zijn lijkt het zinloos dat we nog zouden moeten rotten in ons graf. Ik dacht dat stront reeds het afgewerkt product van een soort rottingsproces was...

Deze anonieme schrijvelaar geeft op keerzijde van de envelop wel naam en adres, maar na enig speurwerk konden wij toch achterhalen dat dit verzonnen was. Wij vonden nl. nergens een Jan Pett uit de Vreemdelingenstraat 69 ...

Beste briefschrijver, dank voor de inspiratie die u ons bezorgde alsook voor de duidelijkheid van uw denken. Waarschijnlijk zullen een groot aantal mensen ook aan u denken op 13 juni! Een Str. Blokker die hier al vele jaren ‘home’ is.”

Commentaar: De systematische en eenzijdige wijze waarop deze gegevens worden aangebracht, met de daarbij gehanteerde slogantaal of sarcasme, kunnen geacht worden de bevolking aan te zetten tot vreemdelingenhaat.

Antwerps Nieuws. Jaargang 11 – nr. 1 - maart 2004 – editie Borgerhout. Onder de titel: Borgerhouts Nieuws. Borgerhout verdient beter!

[...] *Nee, het gaat niet goed moet ons Borgerhout. Om ons district er opnieuw bovenop te krijgen zijn drie zaken nodig. [...]*

3. Het aantal vreemdelingen doen dalen. Zolang dat probleem in Borgerhout niet wordt aangepakt, zal geen enkel probleem ten gronde kunnen opgelost worden. De huidige toevloed aan illegalen, die men niet wil vinden, en asielzoekers, die hier gedumpt worden door honderden OCMW's uit het hele land, moet gestopt worden. Borgerhout verdient leefbaarheid!

Commentaar: Voorbeeld van het zondebokmechanisme dat het Vlaams Blok hanteert. Pas wanneer het aantal vreemdelingen daalt, zullen alle problemen opgelost kunnen worden.

Verkiezingsprogramma 2004 – Vlaams Parlement

p.32. [...] *Een aanzienlijk deel van de verdere verfransing van Brussel is niet louter te wijten aan het feit dat meer en meer Vlamingen Brussel verlaten; ze ligt vooral in het demografische gegeven dat Brussel een spectaculaire groei kent van de bevolking van vreemde afkomst. Dat deze vreemdelingen praktisch allemaal in het Franstalige kamp terecht komen hoeft geen betoog. De cijfers spreken voor zich: 98,5 procent van de vreemdelingen in Brussel die Belg wordt, kiest voor een Franstalige identiteitskaart. In Brussel wonen momenteel officieel zo'n 70 procent 'Belgen' en 30 procent vreemdelingen. Echter, veel van deze 'Belgen' zijn in feite 'nieuwe Belgen' of vreemdelingen van de tweede of derde generatie. De autochtone bevolking in Brussel neemt jaarlijks af met bijna 10.000 mensen, terwijl de bevolking van vreemde afkomst er jaarlijks stijgt met 10.000-15.000 personen. Prognoses tonen aan dat Brussel in het jaar 2007 een verhouding zal kennen van 50 procent autochtone en 50 procent vreemde bevolking; een verhouding die in 2016 al zal wijzigen tot 40 procent autochtonen en 60 procent niet-autochtone bevolking. Gezien de massale nationaliteitsverwerving via de snel-Belg-wet en sinds kort ook het gemeentelijk stemrecht voor vreemdelingen is het duidelijk dat het Brussels Gewest en de Brusselse gemeenten op termijn onherroepelijk zullen worden bestuurd door vreemdelingen, en dat de Vlaamse vertegenwoordiging er volledig van de kaart zal worden geveegd. Nu al zetelen in Sint-Joost-Ten-Node (Brussel) meer vreemde dan autochtone gemeenteraadsleden. Uit de uitslagen van de voorbije verkiezingen is duidelijk af te leiden dat de nieuwe Belgen de positie van de Franstalige partijen danig versterkten. Het aantal Franstalige kiezers voor de Senaat steeg op 8 jaar tijd met 61.000 (van 336.000 naar 397.000), terwijl de Vlaamse lijsten 12.000 stemmen verloren (van 70.036 naar 57.847). De snel-Belg-wet en het vreemdelingenstemrecht zijn dan ook nefast voor de Brusselse Vlamingen; en mede daarom zal het Vlaams Blok alle wettelijke middelen aangrijpen om de snel-Belg-wet terug te schroeven en het vreemdelingenstemrecht te verhinderen. [...]*

Commentaar: Voorbeeld van het over de hekel halen dat in een aantal gemeentebesturen er enkele democratisch verkozen personen zetelen die hoewel van Belgische nationaliteit, van vreemde herkomst zijn. Bij de bevolking wordt de vrees aangewakkerd dat deze groep mettertijd een onweerstaanbare politieke macht zou gaan uitmaken. Als slot wordt de

oplossing voor dit voorgehouden dreigend gevaar aangeboden, m.n. de snel-Belg-wet terugschroeven en het vreemdelingenstemrecht verhinderen.

p.78. *Dat de stadsvlucht in hoofdzaak een zogenaamd ‘witte’ vlucht is heeft alles te maken met het feit dat de autochtone bevolking zich in steeds grotere delen van de Vlaamse steden vervreemd begint te voelen. De ongebreidelde toevloed van massa’s onaangepaste vreemdelingen, fortuinzoekers en illegalen heeft veel Vlamingen die het konden de wijk doen nemen naar andere gebieden, meestal buiten de stad. Om de stad terug aantrekkelijk te maken moet men ervoor zorgen dat de Vlaming zich er opnieuw echt ‘thuis’ zou voelen. Een actief opsporingsbeleid ten aanzien van de illegalen, gekoppeld aan een consequente terugkeerpolitiek, kan al een deel van de problemen helpen oplossen. Daarnaast moeten asielzoekers en politieke vluchtelingen opgevangen worden in instellingen buiten de steden. Hulp aan minvermogende vreemdelingen en allochtonen kan best aan een gewestelijke dienst toevertrouwd worden. Deze kan dan een vestigingspolitiek voeren die gebaseerd is op een billijke spreiding van de vreemdelingen over gans Vlaanderen.*

Commentaar: Voorbeeld van het hanteren van het zondebokmechanisme gebruik makend van sloganesk taalgebruik: “*de stadsvlucht is in hoofdzaak een zogenaamd ‘witte’ vlucht door het feit dat de autochtone bevolking zich in steeds grotere delen van de Vlaamse steden vervreemd begint te voelen.*” Opnieuw wordt de toenemende aanwezigheid van “*onaangepaste vreemdelingen, fortuinzoekers en illegalen*” gelinkt aan het gevoel van onveiligheid en vervreemding van de ‘eigen thuis’. Als mogelijke oplossing wordt een actief opsporingsbeleid van illegalen, gekoppeld aan een consequente terugkeerpolitiek voorgesteld.

Onderwijs

Verkiezingsprogramma 2004 – Vlaams Parlement

p.99. [...] *Wij geloven niet in de huidige multiculturele projecten en experimenten in onze scholen. Het onderwijs dient uit te gaan van de assimilatiegedachte.* [...]

Programmaboek 2004 (7 juni 2004)

p.105-106: [...] *De openlijke propaganda voor de multiculturele samenleving in onze scholen vinden wij verwerpelijk. Deze ‘multiculturele samenleving’ is nu ook al ingeschreven in de zogenaamde ‘eindtermen.’ Het Vlaams Blok is van oordeel dat het onderwijs jonge generaties vertrouwd moet maken met onze culturele eigenheid en met onze waarden, zeden en normen. Het blind achterna hollen van de multiculturele illusie staat de assimilatie in de weg en leidt vandaag tot grote maatschappelijke spanningen. Vreemde kinderen moeten leren dat zij in Vlaanderen de beste kansen krijgen, als zij Vlaming worden onder de Vlamingen. De promotie van de multiculturele samenleving is trouwens in de eerste plaats een politieke boodschap. Politiek hoort volgens ons niet thuis in het onderwijs. De hetze die sommige leraars in de klas nog altijd voeren tegen het Vlaams Blok is volstrekt onaanvaardbaar.* [...]

Aanpassen of terugkeren. Het vreemdelingenstandpunt van het Vlaams Blok – 2001 – tweede druk februari 2003 – heden nog steeds van toepassing, want er wordt o.m. in Feiten/Realités – nr. 5 – maart 2004 reclame voor de brochure gemaakt + op de website van het Vlaams Blok kon je op 13 november 2004 de brochure nog altijd bestellen

p.27 [...] *Het Vlaams Blok is van mening dat het non-discriminatiepact en de multiculturele eindtermen, waarbij de zorg voor kwaliteitsonderwijs opgeofferd wordt aan het 'politiek correcte' denken en de multiculturele utopie, afgeschaft dient te worden. [...]*

Commentaar: De stelling “*assimileren of terugkeren*”, waarbij “*assimileren*” impliceert zich volledig aanpassen “*aan onze manier van leven, aan onze waarden en normen, aan onze taal en cultuur*”, houdt een voorstel tot differentiatie in ten aanzien van de geviseerde bevolkingsgroepen, waardoor de erkenning, het genot of de uitoefening op voet van gelijkheid door deze bevolkingsgroepen van de fundamentele rechten, waaronder het recht op onderwijs en het recht op privacy, wordt tenietgedaan, aangetast of beperkt.

Programma

In dit deel wordt verwezen naar enkele standpunten van Vlaams Blok-politici, nu Vlaams Belang-politici met betrekking tot de (zogenaamde) programmawijziging.

Het Nieuwsblad – Zaterdag 11 en zondag 12 september 2004 – interview met Filip Dewinter door P. De Backer en M. Danneels

Vraag: “Jarenlang was het streefdoel van uw partij de terugkeer van het overgrote deel van de niet-Europese vreemdelingen naar hun land van herkomst. U gaat dat nu schrappen uit uw beginselverklaring. Verloochent u daarmee niet de erfenis van uw stichter Karel Dillen?”

Dat is een totaal verkeerde indruk. Het gaat over tactiek en strategie, niet over inhoud. We formuleren dat probleem al vijf jaar anders. Ik besef ten volle dat de terugkeer van de overgrote meerderheid van de niet-Europese vreemdelingen iets was dat je in de jaren zeventig kon eisen. Maar anno 2004 is dat minder evident. [...]

Vlaams Blok Magazine – jaargang 28 – nr. 7/8 – juli/augustus 2004. Onder de titel: De Voorzitter. Vrijgesproken door een miljoen kiezers!

[...] *Onze politieke eisen zijn volstrekt redelijk, en de belangrijkste krachtlijnen van ons programma zijn in Vlaanderen meerderheidsstandpunten. Eén miljoen Vlaamse kiezers verkozen klare taal, principes, rechtlijnigheid, trouw aan het gegeven woord. We gaan die mensen niet teleurstellen. We gaan door met afvijlen van wat scherpe kantjes en met het bijschaven van het taalgebruik en stijl waar dat nodig is. Wij gaan verder met de organisatorische modernisering van onze partij. We actualiseren ons programma en herformuleren waar nodig onze voorstellen. [...]*

Vlaams Blok Magazine – jaargang 28 – nr. 7/8 – juli/augustus 2004. Onder de titel: Triomf. Vlaams Blok behaalt historische overwinning.

[...] *De partij moet daarom nu al nadenken over de nabije toekomst. Hoe kunnen wij beletten dat het regime ons met behulp van een partijdig gerecht alsnog de genadeslag toedient? Dat wordt een omzichtige operatie, die kan uitmonden in een nieuwe partij met een nieuwe naam en opgefriste standpunten. De partijtop steekt niet weg dat zo'n operatie wordt voorbereid – we moeten wel. Maar dat betekent natuurlijk niet, zoals enkele kranten beweerden, dat het Vlaams Blok “zwicht” of “inbindt”. Dat is baarljke onzin: het is niet omdat het de natte droom is van enkele dozijnen kwaadwillige pennenlikkers dat het Vlaams Blok zal “inbinden”. Als wij vernieuwen, is dat omdat wij met des te meer kracht willen verder werken aan ons politiek project. [...]*

Vlaams Blok Magazine – jaargang 28 – nr. 9 – september 2004. Onder de titel: De Voorzitter. Wij blijven de Vlaams-nationale strijdpartij!

[...] *En laat het nog maar eens gezegd worden: we gaan door met het afronden van wat scherpe kantjes, met de actualisering van onze voorstellen, met het verbreden van onze basis – maar het Vlaams Blok blijft de Vlaams-nationale strijdpartij die ze altijd is geweest. [...]*

Vlaams Blok Magazine – jaargang 28 – nr. 10 – oktober 2004. Onder de titel: De Voorzitter. Wij zijn er klaar voor!

[...] *Wij blijven dus voor de rechtbank de strijd voeren en vragen dat Cassatie het arrest van Gent verbreekt. Indien dat gebeurt, spreekt het vanzelf dat het Vlaams Blok gewoon verder gaat. Maar indien dat niet gebeurt en we met een feitelijk partijverbod geconfronteerd worden, moeten we klaarstaan om desnoods een nieuwe partij te stichten. Een partij met als het moet een nieuwe naam en nieuwe statuten, maar met hetzelfde programma als het Vlaams Blok-programma van 2004. [...]*

Eigen Volk Eerst magazine – editie Brugge – nr. 3 – april/mei 2004: 13 juni: referendum over de vrije meningsuiting ! (ook o.m. in editie Lokeren)

Opsomming van enkele programmapunten: [...]

- *Wij vragen een menselijke terugkeerpolitiek voor illegalen en voor vreemdelingen die zich aan criminele feiten schuldig maken.*
- *Wij vragen van vreemdelingen die hier wettig verblijven en van plan zijn hun toekomst en de toekomst van hun kinderen in ons land te bouwen, dat zij de bereidheid vertonen zich aan te passen aan de wetten en normen en de taal van onze samenleving.*
- *Wij beschouwen de islam als een godsdienst die niet verenigbaar is met onze Europese waarden, en wensen dat deze islam niet door de overheid gefinancierd wordt. [...]*

Het Vlaams Blok/Vlaams Belang - november/december 2004

Het arrest van 21 april 2004 en de bevestiging ervan door het Hof van Cassatie op 9 november 2004 was mede aanleiding tot het feit dat het Vlaams Blok/Vlaams Belang een reeks aanpassingen doorvoerde in haar programma en taalgebruik. Sinds het partijcongres van 6 november 2004 wordt niet langer gesteund op de oude grondbeginselen – ook wel het Oranje Boekje genoemd – en een nieuwe Beginselverklaring werd geformuleerd die het Vlaams Blok/Vlaams Belang en haar medewerkers of organisaties ervoor moet behoeden terecht te staan wegens inbreuk op de antiracismewet. Vooral het standpunt met betrekking tot de vreemdelingen werd bijgeschaafd. Vroeger eiste het Blok de terugkeer van de overgrote meerderheid der niet-Europese vreemdelingen/gastarbeiders naar hun eigen land. Vandaag wordt formeel in de beleidsverklaring enkel van de vreemdelingen geëist dat ze “*de wetten respecteren*” en “*zich aanpassen aan onze cultuur, onze normen en waarden, onze leefgewoonten en aan principes zoals de scheiding van kerk en staat, de democratie, de vrije meningsuiting en de gelijkwaardigheid tussen man en vrouw*”. Voor “*vreemdelingen die dit afwijzen, negeren of bestrijden, moet een terugkeerpolitiek worden ontwikkeld*”¹⁰⁰.

¹⁰⁰ B. BRINCKMAN, “Vaarwel aan het fascisme”, *De Standaard*, 6/7 november 2004; DE STANDAARD, Beginselverklaring-Blok. Internet, (7 november 2004), www.destandaard.be; VLAAMS BELANG, *Programma*. Internet, (17 november 2004), www.vlaamsbelang.org.

Het voorgaande lijkt eerder op een “*cosmetische aanpassing*”. Zoals Filip Dewinter reeds aangaf hebben deze wijzigingen niks met inhoud, maar alles met tactiek te maken. Het betreft eerder het afvijlen van een aantal scherpe kantjes en het bijsturen van een aantal partijstandpunten in hun formulering en taalgebruik. Ook door de partijleiding is bevestigd dat de essentie van de boodschap behouden blijft. Overigens zijn de leidinggevende politici van het Vlaams Belang, dezelfde politici als die van het voormalige Vlaams Blok.

Enkele citaten uit de periode kort voor en kort na het cassatiearrest van 9 november 2004 bevestigen de continuïteit van Vlaams Blok naar Vlaams Belang.

Filip Dewinter in een radio-interview op 6 november 2004:

“Wie een hoofddoek draagt, kan niet slagen in een burgerschapsproef en moet dus terugkeren!”

Ook na het arrest van 9 november 2004 blijft Filip Dewinter bij zijn mening over het hoofddoekendebat. In een interview in het VTM-journaal van 9 november 2004 verklaarde Dewinter:

“Elke moslimvrouw die een hoofddoek draagt, tekent een terugkeercontract”

Het Vlaams Blok werd o.m. veroordeeld voor de manier waarop zij het “Eigen Volk Eerst”-principe hanteerden o.a. betreffende tewerkstelling, sociale huisvesting en onderwijs. Filip Dewinter gaf reeds aan dat hij het 70-puntenprogramma, een programma dat discriminerende maatregelen voorstelt t.a.v. vreemdelingen, en het “Eigen Volk Eerst”-principe hoog in het vaandel draagt en dit bewaart “*voor later*” (cf. *supra*). Frank Vanhecke stelt in “**Voor de Dag**” op Radio 1 op 15 november 2004 dat de slogan ‘Eigen Volk Eerst’ voortaan wordt gebruikt als een soort van ondertitel en niet langer dé hoofdboodschap uitmaakt van het Vlaams Belang. Anderzijds stelt hij wel “*het blijft in ons hart*”.

Filip Dewinter stelt evenwel op het partijcongres van 14 november 2004 het volgende:

“Het Eigen Volk Eerst-principe” blijft ons eerste gebod omdat we baas zouden blijven in ons eigen land.”

Verder benadrukte Filip Dewinter dat hij de veroordeling wegens inbreuk op de antiracismewet nooit zou aanvaarden en blijft men verdedigen dat de uitingen die in de rechtspraak werden aangewezen als het kennelijk verkondigen van discriminatie, behoren tot het domein van de vrijheid van meningsuiting. Ook Gerolf Annemans weigert de veroordeling te aanvaarden¹⁰¹.

Op het partijcongres van 14 november gaf Frank Vanhecke zijn visie over “Eigen volk eerst” als volgt weer:

“Wij veranderen van naam, maar niet van streken, wij veranderen van naam, maar niet van programma, wij veranderen van naam maar wij laten geen enkele medestander in de steek, wij veranderen van naam omdat het moet, maar laat er geen vergissing zijn: wij blijven die partij anders dan alle andere, wij blijven de consequent rechts Vlaams-nationale partij, wij blijven de

¹⁰¹ T. COCHEZ, Nieuwe partij profileert zich als perfecte kopie van voor racisme veroordeelde voorganger, *De Morgen*, 15 november 2004.

partij die nooit “eigen volk alléén” heeft gezegd maar die altijd, ook als wij het niet meer mogen zeggen ‘eigen volk eerst’ zal blijven denken”¹⁰².

En nog Frank Vanhecke, de “opmars” van de islam hekelend en het gevaar dat ervan uitgaat op onze beschaving, identiteit en welvaart:

“Het is immers niet zo dat wij als individuen voor die Belgische rechtbank stonden, maar als vertegenwoordigers van vele honderdduizenden Vlamingen, als verdedigers van de vrije meningsuiting, als consequente Vlaams-nationalisten, en als lucide mensen die beseffen dat de immigratieproblemen en de opmars van de islam stilaan onbeheersbaar aan het worden zijn en dat wij zeer snel op een zware beschavingscrisis afstevenen, indien wij geen doortastende maatregelen ter bescherming van onze identiteit en welvaart durven nemen.”¹⁰³

Op de website van het Vlaams Belang (25 november 2004)¹⁰⁴ presenteert het Vlaams Belang zich zelf als de eigenlijke opvolger van het Vlaams Blok. Van een nieuwe partij is geen sprake.

“In Het Laatste Nieuws zet Filip Dewinter de puntjes op de ‘i’: “(...) Wij zijn de juridische opvolgers en politieke erfgenamen van het Vlaams Blok. Dat staat duidelijk in onze nieuwe statuten. Wij hebben het Vlaams Blok enkel 'getransformeerd' tot het Vlaams Belang. We zijn ook verkozen op lijsten van het Vlaams Blok. Het is dezelfde fractie met identiek dezelfde mensen.”

In de statuten van het Vlaams Belang wordt dit bevestigd:

“De partij Vlaams Belang is de partijpolitieke erfgenaam van de politieke partij Vlaams Blok. Dit betekent dat de partij Vlaams Belang alle partijpolitieke activiteiten van het Vlaams Blok overneemt en dit vanaf 14/11/2004.”

Het programmaboek 2004 van het Vlaams Belang vermeldt onder “**Meningen zijn vrij**” dat het Vlaams Belang de veroordeling van het Vlaams Blok niet kan aanvaarden. Ook wordt benadrukt dat het Vlaams Belang een partij is met dezelfde politieke agenda en hetzelfde programma als het Vlaams Blok:

“Op woensdag 21 april 2004 oordeelde het Gentse Hof van Beroep dat onze partij zich schuldig zou hebben gemaakt aan racisme. Het Hof van Cassatie honoreerde het ultieme beroep van het Vlaams Blok niet en bevestigde de uitspraak van de Gentse rechters. “Het proces” was een schoolvoorbeeld van machtsafwendings. Het was een fundamentele aantasting van de vrijheid van meningsuiting en vereniging, alsook van het elementaire beginsel van de scheiding der machten. De Belgische staat misbruikte de uitvoerende (bv. CGKR), de wetgevende (bv. wetsvoorstel van de PS om de overheidstoelage van het Vlaams Blok af te nemen, de partijfinanciering) en de rechterlijke macht om de Vlaams-nationalistische oppositie te liquideren. Tot spijt van wie het benijdt vormde de rechtse Vlaams-nationalistische beweging de partij Vlaams Blok om in Vlaams Belang, met dezelfde politieke agenda en hetzelfde programma.”

¹⁰² VLAAMS BELANG, *Toespraak Frank Vanhecke op het stichtingscongres Vlaams Belang*. Internet, 13 november 2004, www.vlaamsbelang.org.

¹⁰³ VLAAMS BELANG, *Toespraak Frank Vanhecke op het stichtingscongres Vlaams Belang*. Internet, 13 november 2004, www.vlaamsbelang.org.

¹⁰⁴ Onder de rubriek Actueel op 25/11/2004 onder de titel “dotaties en principes”

Ook op het congres van het Vlaams Belang op 12 december 2004 maakte Gerolf Annemans duidelijk dat hij “de veroordeling wegens zogenaamd racisme” niet aanvaardt:

Na mijn vorige toespraak, op ons stichtingscongres, heb ik vele mensen ontmoet die mij zeiden: “Oei, wat hebt ge nu gedaan?” Gelukkig heb ik ook vele mensen ontmoet die mij aangemoedigd hebben, en die niet afgingen op wat de media of op wat madam Onkelinx van mijn toespraak hadden gemaakt, maar op wat ik echt had gezegd. Laat ik het dus nog eens duidelijk zeggen: ik trek geen woord van die toespraak terug, en ze mogen al blij zijn dat ik maar de helft heb gezegd van wat ik weet en van wat ik dus had kunnen zeggen over de manipulaties achter de schermen van dit proces. Wat ik wilde zeggen toen en nu, is dat wij net als Coucke en Goethals, net als Jacob Karsman en als Jozef Schoep, net als August Borms en net als Flor Grammens, aan de kant staande van de kleine Vlaamse man in de straat, voor niks anders dan onze overtuiging, door het Belgisch regime onschuldig en onrechtvaardig veroordeeld zijn. Wat ik wilde zeggen toen en nu (iemand moet het in uw naam zeggen), is dat dat regime (politici, ministers, rechters, wetten, koninklijke besluiten, noem maar op) stevig aan elkaar hangt, en dat wij ons dus geen illusies moeten maken. En ja, er zijn rechtvaardige rechters geweest die in de show van het proces tegen het Vlaams Blok niet wilden meespelen. Maar het Hof van Gent en het Hof van Cassatie hebben arresten geveld die zelfs vanuit puur juridisch oogpunt beneden alle peil zijn. We moeten ons, dat is de wijze les, vrienden, geen illusies maken. De tegenstander, het Belgisch regime heeft het op ons gemunt en het is bereid om met alle middelen tot het uiterste te gaan. (...) En wat de veroordeling wegens zogenaamd racisme betreft, zeg ik maar één ding, want ik moet voorzichtig zijn nietwaar. Eén ding slechts. Ze kunnen ons verplichten om te zeggen dat 1+1 vier is. Maar wij blijven denken en wij blijven geloven dat 1+1 géén vier maar twee is.”

Ook de volgende passages uit het recente discours van het Vlaams Belang wijzen erop dat van een duidelijke afwijzing van en een breuk met het kennelijk verkondigen van discriminatie en vreemdelingenhaat zoals dit door het Vlaams Blok werd gepropageerd, geen sprake is.

De website van het Vlaams Belang bevatte op 19 november 2004¹⁰⁵ volgend standpunt:

Natuurlijk vinden wij de kennis van het Nederlands óók belangrijk. Het is een absolute voorwaarde voor assimilatie, al is het natuurlijk slechts een eerste stap. Maar men overschat het belang van die cursussen. Het probleem is niet dat er te weinig cursusplassen zijn. Het echte probleem is, dat er te weinig goede wil is bij het gros van de islamitische allochtonen. Als die goede wil er niet is, dan zullen zelfs duizenden extra lessen Nederlands niets uithalen. En als die goede wil er wél is, dan zijn cursussen slechts van bijkomend belang. De eerste generaties naoorlogse immigranten uit Italië, Polen, Griekenland en Spanje hebben intussen allemaal goed Nederlands geleerd, zonder dat er voor hen ooit cursussen werden ingericht... Maar zij kwamen dan ook uit christelijke, Europese culturen, die niet vijandig stonden tegenover onze westerse beschaving. Zij keken niet vanuit een misplaatst superioriteitsgevoel neer op de taal en de cultuur van de ‘ongelovigen’.

Ook de volgende uitspraken van Gerolf Annemans op het congres van Vlaams Belang van 12 december 2004 bevestigen dat de “aanpassen of terugkeren”-politiek en het stigmatiseren van vreemdelingen wordt verdergezet:

¹⁰⁵ Onder de rubriek “Actueel” op 19/11/2004 onder de titel “Overschatte Cursussen”

“Als gij gelooft dat de overheid van de Vlamingen de immigratiekranen, gezinsherenigingen, misbruiken van politiek asiel en de kranen van illegale inwijking moet dichtdraaien, als gij gelooft dat de overheid van de Vlamingen voor de rest klare en duidelijke boodschappen moet uitsturen naar de vreemdelingen: illegalen en criminelen ophoepelen, alle anderen aanpassen of terugkeren. Als gij dat gelooft, dan zijt gij een vrouw, dan zijt gij een man van en voor het Vlaams Belang.

Als gij gelooft dat de eigenaars van de tienduizenden schotelantennes die als een schild boven de migrantenwijken van onze grootsteden staan, in plaats van op Saoudische imam-satellieten zich beter wat op onze cultuur zouden beginnen afstemmen, dan zijt gij een vrouw, dan zijt gij een man van en voor het Vlaams Belang.”